暑期密集藏文文法

20100802（一）~20100910（五）1310-1600

I. 略語表

II. 略符表

III. 藏文原典略語

IV. 工具書略語

1. 字母篇

①音節（兩個音節點之間橫向佔一至四個字母的空間）與音節點

1. 前加字母 | 2. 上加字母 | 5. 後加字母 | 6.再後加字母

3. 基字

4. 下加字母

②藏文三十字母的組別、寫法、中文意義、讀音、發音部位、羅馬轉寫

	藏文三十字母（楷書／有頭字）			
第 1 組	ཀ་	ཁ་	ག་	ང་
中文意義	根本；開初	口；臉；前方	何？什麼？	我
讀音	〔ga*h*〕/〔ㄍㄚˋ〕	〔ka*h*〕/〔ㄎㄚˋ〕	〔ka*v*〕/〔ㄎㄚˊ〕	〔nga*v*〕/〔ng ㄚˊ〕
發音部位	喉音（guttural/velar）			
Wylie 羅馬轉寫	ka	kha	ga	nga
USLC 羅馬轉寫	ka	kha	ga	ṅa
第 2 組	ཅ་	ཆ་	ཇ་	ཉ་
中文意義	－－－	雙，對；部分	茶	魚；望，滿月
讀音	〔jya*h*〕/〔ㄐㄧㄚˋ〕	〔qya*h*〕/〔ㄑㄧㄚˋ〕	〔qya*v*〕/〔ㄑㄧㄚˊ〕	〔ngya*v*〕/〔ng ㄧㄚˊ〕
發音部位	上顎音或口蓋音（palatal）			
Wylie 羅馬轉寫	ca	cha	ja	nya
USLC 羅馬轉寫	ca	cha	ja	ña
第 3 組	ཏ་	ཐ་	ད་	ན་
中文意義	－－－	－－－	現在	生病；在……中；年齡
讀音	〔da*h*〕/〔ㄉㄚˋ〕	〔ta*h*〕/〔ㄊㄚˋ〕	〔ta*v*〕/〔ㄊㄚˊ〕	〔na*v*〕/〔ㄋㄚˊ〕

發音部位	齒音（dental）			
Wylie 羅馬轉寫	ta	tha	da	na
USLC 羅馬轉寫	ta	tha	da	na
第 4 組	པ་	ཕ་	བ་	མ་
中文意義	（語尾助詞）	父親	乳牛	母親；不（否定）
讀音	〔ba*h*〕/〔ㄅㄚˋ〕	〔pa*h*〕/〔ㄆㄚˋ〕	〔pa*v*〕/〔ㄆㄚˊ〕	〔ma*v*〕/〔ㄇㄚˊ〕
發音部位	唇音（labial）			
Wylie 羅馬轉寫	pa	pha	ba	ma
USLC 羅馬轉寫	pa	pha	ba	ma
第 5 組	ཙ་	ཚ་	ཛ་	ཝ་
中文意義	－－－	鹽；刺痛；炎熱	－－－	狐狸
讀音	〔za*h*〕/〔ㄗㄚˋ〕	〔ca*h*〕/〔ㄘㄚˋ〕	〔ca*v*〕/〔ㄘㄚˊ〕	〔wa*v*〕/〔ㄨㄚˊ〕
發音部位	齒音（dental）			唇音（labial）
Wylie 羅馬轉寫	tsa	tsha	dza	va/wa
USLC 羅馬轉寫	tsa	tsha	dza	va/wa
第 6 組	ཞ་	ཟ་	འ་	ཡ་
中文意義	－－－	吃	－－－	上方；單，只
讀音	〔xya*v*〕/〔ㄒㄧㄚˊ〕	〔sa*v*〕/〔ㄙㄚˊ〕	〔a*v*〕/〔ㄚˊ〕	〔ya*v*〕/〔ㄧㄚˊ〕
發音部位	上顎音	齒音	喉音	上顎音
Wylie 羅馬轉寫	zha	za	’a	ya
USLC 羅馬轉寫	źa	za	’a	ya
第 7 組	ར་	ལ་	ཤ་	ས་
中文意義	山羊	山；上山路	肉	地；泥土；處所
讀音	〔ra*v*〕/〔ㄖㄚˊ〕	〔la*v*〕/〔ㄌㄚˊ〕	〔xya*h*〕/〔ㄒㄧㄚˋ〕	〔sa*h*〕/〔ㄙㄚˋ〕
發音部位	捲舌音（cerebral/retroflex/lingual）	齒音／流音	上顎音	齒音
Wylie 羅馬轉寫	ra	la	sha	sa
USLC 羅馬轉寫	ra	la	śa	sa
第 8 組	ཧ་	ཨ་		
中文意義	哈氣	－－－		
讀音	〔ha*h*〕/〔ㄏㄚˋ〕	〔a*h*〕/〔ㄚˋ〕		

發音部位	喉音		
Wylie 羅馬轉寫	ha	a	
USLC 羅馬轉寫	ha	a	

③藏文三十字母與四個母音符號的組合

	གི་གུ་	ཞབས་ཀྱུ་	འགྲེང་བུ་	ན་རོ་
第一組字母 1	ཀ་	ཀི་	ཀུ་	ཀེ་	ཀོ་
	〔ga*h*〕/〔ㄍㄚˋ〕	〔gi*h*〕/〔ㄍㄧˋ〕	〔gu*h*〕/〔ㄍㄨˋ〕	〔ge*h*〕/〔ㄍㄝˋ〕	〔go*h*〕/〔ㄍㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	ka	ki	ku	ke	ko
USLC 羅馬轉寫	ka	ki	ku	ke	ko
第一組字母 2	ཁ་	ཁི་	ཁུ་	ཁེ་	ཁོ་
	〔ka*h*〕/〔ㄎㄚˋ〕	〔ki*h*〕/〔ㄎㄧˋ〕	〔ku*h*〕/〔ㄎㄨˋ〕	〔ke*h*〕/〔ㄎㄝˋ〕	〔ko*h*〕/〔ㄎㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	kha	khi	khu	khe	kho
USLC 羅馬轉寫	kha	khi	khu	khe	kho
第一組字母 3	ག་	གི་	གུ་	གེ་	གོ་
	〔ka*v*〕/〔ㄎㄚˊ〕	〔ki*v*〕/〔ㄎㄧˊ〕	〔ku*v*〕/〔ㄎㄨˊ〕	〔ke*v*〕/〔ㄎㄝˊ〕	〔ko*v*〕/〔ㄎㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	ga	gi	gu	ge	go
USLC 羅馬轉寫	ga	gi	gu	ge	go
第一組字母 4	ང་	ངི་	ངུ་	ངེ་	ངོ་
	〔nga*v*〕/〔ng ㄚˊ〕	〔ngi*v*〕/〔ng ㄧˊ〕	〔ngu*v*〕/〔ng ㄨˊ〕	〔nge*v*〕/〔ng ㄝˊ〕	〔ngo*v*〕/〔ng ㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	nga	ngi	ngu	nge	ngo
USLC 羅馬轉寫	ṅa	ṅi	ṅu	ṅe	ṅo
第二組字母 1	ཅ་	ཅི་	ཅུ་	ཅེ་	ཅོ་
	〔jya*h*〕/〔ㄐㄧㄚˋ〕	〔jyi*h*〕/〔ㄐㄧㄧˋ〕	〔jyu*h*〕/〔ㄐㄧㄨˋ〕	〔jye*h*〕/〔ㄐㄧㄝˋ〕	〔jyo*h*〕/〔ㄐㄧㄛˋ〕

Wylie 羅馬轉寫	ca	ci	cu	ce	co
USLC 羅馬轉寫	ca	ci	cu	ce	co
第二組字母 2	ཆ་	ཆི་	ཆུ་	ཆེ་	ཆོ་
	〔qya*h*〕/〔ㄑㄧㄚˋ〕	〔qyi*h*〕/〔ㄑㄧㄧˋ〕	〔qyu*h*〕/〔ㄑㄧㄨˋ〕	〔qye*h*〕/〔ㄑㄧㄝˋ〕	〔qyo*h*〕/〔ㄑㄧㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	cha	chi	chu	che	cho
USLC 羅馬轉寫	cha	chi	chu	che	cho
第二組字母 3	ཇ་	ཇི་	ཇུ་	ཇེ་	ཇོ་
	〔qya*v*〕/〔ㄑㄧㄚˊ〕	〔qyi*v*〕/〔ㄑㄧㄧˊ〕	〔qyu*v*〕/〔ㄑㄧㄨˊ〕	〔qye*v*〕/〔ㄑㄧㄝˊ〕	〔qyo*v*〕/〔ㄑㄧㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	ja	ji	ju	je	jo
USLC 羅馬轉寫	ja	ji	ju	je	jo
第二組字母 4	ཉ་	ཉི་	ཉུ་	ཉེ་	ཉོ་
	〔ngya*v*〕/〔ngㄧㄚˊ〕	〔ngyi*v*〕/〔ngㄧㄧˊ〕	〔ngyu*v*〕/〔ngㄧㄨˊ〕	〔ngye*v*〕/〔ngㄧㄝˊ〕	〔ngyo*v*〕/〔ngㄧㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	nya	nyi	nyu	nye	nyo
USLC 羅馬轉寫	ña	ñi	ñu	ñe	ño
第三組字母 1	ཏ་	ཏི་	ཏུ་	ཏེ་	ཏོ་
	〔da*h*〕/〔ㄉㄚˋ〕	〔di*h*〕/〔ㄉㄧˋ〕	〔du*h*〕/〔ㄉㄨˋ〕	〔de*h*〕/〔ㄉㄝˋ〕	〔do*h*〕/〔ㄉㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	ta	ti	tu	te	to
USLC 羅馬轉寫	ta	ti	tu	te	to
第三組字母 2	ཐ་	ཐི་	ཐུ་	ཐེ་	ཐོ་
	〔ta*h*〕/〔ㄊㄚˋ〕	〔ti*h*〕/〔ㄊㄧˋ〕	〔tu*h*〕/〔ㄊㄨˋ〕	〔te*h*〕/〔ㄊㄝˋ〕	〔to*h*〕/〔ㄊㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	tha	thi	thu	the	tho
USLC	tha	thi	thu	the	tho

羅馬轉寫					
第三組 字母 3	ད་	དི་	དུ་	དེ་	དོ་
	〔ta*v*〕/〔ㄊㄚˊ〕	〔ti*v*〕/〔ㄊㄧˊ〕	〔tu*v*〕/〔ㄊㄨˊ〕	〔te*v*〕/〔ㄊㄝˊ〕	〔to*v*〕/〔ㄊㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	da	di	du	de	do
USLC 羅馬轉寫	da	di	du	de	do
第三組 字母 4	ན་	ནི་	ནུ་	ནེ་	ནོ་
	〔na*v*〕/〔ㄋㄚˊ〕	〔ni*v*〕/〔ㄋㄧˊ〕	〔nu*v*〕/〔ㄋㄨˊ〕	〔ne*v*〕/〔ㄋㄝˊ〕	〔no*v*〕/〔ㄋㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	na	ni	nu	ne	no
USLC 羅馬轉寫	na	ni	nu	ne	no
第四組 字母 1	པ་	པི་	པུ་	པེ་	པོ་
	〔ba*h*〕/〔ㄅㄚˋ〕	〔bi*h*〕/〔ㄅㄧˋ〕	〔bu*h*〕/〔ㄅㄨˋ〕	〔be*h*〕/〔ㄅㄝˋ〕	〔bo*h*〕/〔ㄅㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	pa	pi	pu	pe	po
USLC 羅馬轉寫	pa	pi	pu	pe	po
第四組 字母 2	ཕ་	ཕི་	ཕུ་	ཕེ་	ཕོ་
	〔pa*h*〕/〔ㄆㄚˋ〕	〔pi*h*〕/〔ㄆㄧˋ〕	〔pu*h*〕/〔ㄆㄨˋ〕	〔pe*h*〕/〔ㄆㄝˋ〕	〔po*h*〕/〔ㄆㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	pha	phi	phu	phe	pho
USLC 羅馬轉寫	pha	phi	phu	phe	pho
第四組 字母 3	བ་	བི་	བུ་	བེ་	བོ་
	〔pa*v*〕/〔ㄆㄚˊ〕	〔pi*v*〕/〔ㄆㄧˊ〕	〔pu*v*〕/〔ㄆㄨˊ〕	〔pe*v*〕/〔ㄆㄝˊ〕	〔po*v*〕/〔ㄆㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	ba	bi	bu	be	bo
USLC 羅馬轉寫	ba	bi	bu	be	bo
第四組 字母 4	མ་	མི་	མུ་	མེ་	མོ་

	〔ma*v*〕/〔ㄇㄚˊ〕	〔mi*v*〕/〔ㄇㄧˊ〕	〔mu*v*〕/〔ㄇㄨˊ〕	〔me*v*〕/〔ㄇㄝˊ〕	〔mo*v*〕/〔ㄇㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	ma	mi	mu	me	mo
USLC 羅馬轉寫	ma	mi	mu	me	mo
第五組字母 1	ཙ་	ཙི་	ཙུ་	ཙེ་	ཙོ་
	〔za*h*〕/〔ㄗㄚˋ〕	〔zi*h*〕/〔ㄗㄧˋ〕	〔zu*h*〕/〔ㄗㄨˋ〕	〔ze*h*〕/〔ㄗㄝˋ〕	〔zo*h*〕/〔ㄗㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	tsa	tsi	tsu	tse	tso
USLC 羅馬轉寫	tsa	tsi	tsu	tse	tso
第五組字母 2	ཚ་	ཚི་	ཚུ་	ཚེ་	ཚོ་
	〔ca*h*〕/〔ㄘㄚˋ〕	〔ci*h*〕/〔ㄘㄧˋ〕	〔cu*h*〕/〔ㄘㄨˋ〕	〔ce*h*〕/〔ㄘㄝˋ〕	〔co*h*〕/〔ㄘㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	tsha	tshi	tshu	tshe	tsho
USLC 羅馬轉寫	tsha	tshi	tshu	tshe	tsho
第五組字母 3	ཛ་	ཛི་	ཛུ་	ཛེ་	ཛོ་
	〔ca*v*〕/〔ㄘㄚˊ〕	〔ci*v*〕/〔ㄘㄧˊ〕	〔cu*v*〕/〔ㄘㄨˊ〕	〔ce*v*〕/〔ㄘㄝˊ〕	〔co*v*〕/〔ㄘㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	dza	dzi	dzu	dze	dzo
USLC 羅馬轉寫	dza	dzi	dzu	dze	dzo
第五組字母 4	ཝ་	ཝི་	ཝུ་	ཝེ་	ཝོ་
	〔wa*v*〕/〔ㄨㄚˊ〕	〔wi*v*〕/〔ㄨㄧˊ〕	〔wu*v*〕/〔ㄨㄨˊ〕	〔we*v*〕/〔ㄨㄝˊ〕	〔wo*v*〕/〔ㄨㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	va/wa	vi/wi	vu/wu	ve/we	vo/wo
USLC 羅馬轉寫	va/wa	vi/wi	vu/wu	ve/we	vo/wo
第六組字母 1	ཞ་	ཞི་	ཞུ་	ཞེ་	ཞོ་
	〔xya*v*〕/〔ㄒㄧㄚˊ〕	〔xyi*v*〕/〔ㄒㄧㄧˊ〕	〔xyu*v*〕/〔ㄒㄧㄨˊ〕	〔xye*v*〕/〔ㄒㄧㄝˊ〕	〔xyo*v*〕/〔ㄒㄧㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	zha	zhi	zhgu	zhe	zho

USLC 羅馬轉寫	źa	źi	źu	źe	źo
第六組 字母 2	ཟ་	ཟི་	ཟུ་	ཟེ་	ཟོ་
	〔sav〕/〔ㄙㄚˊ〕	〔siv〕/〔ㄙㄧˊ〕	〔suv〕/〔ㄙㄨˊ〕	〔sev〕/〔ㄙㄝˊ〕	〔sov〕/〔ㄙㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	za	zi	zu	ze	zo
USLC 羅馬轉寫	za	zi	zu	ze	zo
第六組 字母 3	འ་	འི་	འུ་	འེ་	འོ་
	〔av〕/〔ㄚˊ〕	〔iv〕/〔ㄧˊ〕	〔uv〕/〔ㄨˊ〕	〔ev〕/〔ㄝˊ〕	〔ov〕/〔ㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	’a	’i	’u	’e	’o
USLC 羅馬轉寫	’a	’i	’u	’e	’o
第六組 字母 4	ཡ་	ཡི་	ཡུ་	ཡེ་	ཡོ་
	〔yav〕/〔ㄧㄚˊ〕	〔yiv〕/〔ㄧㄧˊ〕	〔yuv〕/〔ㄧㄨˊ〕	〔yev〕/〔ㄧㄝˊ〕	〔yov〕/〔ㄧㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	ya	yi	yu	ye	yo
USLC 羅馬轉寫	ya	yi	yu	ye	yo
第七組 字母 1	ར་	རི་	རུ་	རེ་	རོ་
	〔rav〕/〔ㄖㄚˊ〕	〔riv〕/〔ㄖㄧˊ〕	〔ruv〕/〔ㄖㄨˊ〕	〔rev〕/〔ㄖㄝˊ〕	〔rov〕/〔ㄖㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	ra	ri	ru	re	ro
USLC 羅馬轉寫	ra	ri	ru	re	ro
第七組 字母 2	ལ་	ལི་	ལུ་	ལེ་	ལོ་
	〔lav〕/〔ㄌㄚˊ〕	〔liv〕/〔ㄌㄧˊ〕	〔luv〕/〔ㄌㄨˊ〕	〔lev〕/〔ㄌㄝˊ〕	〔lov〕/〔ㄌㄛˊ〕
Wylie 羅馬轉寫	la	li	lu	le	lo
USLC 羅馬轉寫	la	li	lu	le	lo

第七組字母 3	ཤ་	ཤི་	ཤུ་	ཤེ་	ཤོ་
	〔xya*h*〕/〔ㄒㄧㄚˋ〕	〔xyi*h*〕/〔ㄒㄧㄧˋ〕	〔xyu*h*〕/〔ㄒㄧㄨˋ〕	〔xye*h*〕/〔ㄒㄧㄝˋ〕	〔xyo*h*〕/〔ㄒㄧㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	sha	shi	shu	she	sho
USLC 羅馬轉寫	śa	śi	śu	śe	śo
第七組字母 4	ས་	སི་	སུ་	སེ་	སོ་
	〔sa*h*〕/〔ㄙㄚˋ〕	〔si*h*〕/〔ㄙㄧˋ〕	〔su*h*〕/〔ㄙㄨˋ〕	〔se*h*〕/〔ㄙㄝˋ〕	〔so*h*〕/〔ㄙㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	sa	si	su	se	so
USLC 羅馬轉寫	sa	si	su	śe	śo
第八組字母 1	ཧ་	ཧི་	ཧུ་	ཧེ་	ཧོ་
	〔ha*h*〕/〔ㄏㄚˋ〕	〔hi*h*〕/〔ㄏㄧˋ〕	〔hu*h*〕/〔ㄏㄨˋ〕	〔he*h*〕/〔ㄏㄝˋ〕	〔ho*h*〕/〔ㄏㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	ha	hi	hu	he	ho
USLC 羅馬轉寫	ha	hi	hu	he	ho
第八組字母 2	ཨ་	ཨི་	ཨུ་	ཨེ་	ཨོ་
	〔a*h*〕/〔ㄚˋ〕	〔i*h*〕/〔ㄧˋ〕	〔u*h*〕/〔ㄨˋ〕	〔e*h*〕/〔ㄝˋ〕	〔o*h*〕/〔ㄛˋ〕
Wylie 羅馬轉寫	a	i	u	e	o
USLC 羅馬轉寫	a	i	u	e	o

※總共有二十八個子音與五個母音
※三十個字母不等於二十八個子音
※四個母音符號不等於五個母音

問題：

（1）默寫藏文三十字母

（2）藏文有幾個字母？幾個母音符號？幾個子音？幾個母音？

（3）請寫出哪幾個字母沒有子音？
（4)每個字母都帶有什麼母音？哪一個母音符號的作用是讓母音 a 變成母音 o？
（5）藏文三十字母的頭部是指甚麼？
（6）藏文三十字母中有幾個字母也是鼻音字母？
（7）藏文三十字母中有幾個字母是捲舌音？
（8）上顎音的〔ー〕是屬於子音還是母音？
（9）藏文四個母音符號的名稱（讀音）為何？

2. 拼音篇

2.1. 音節內部的拼音

④音節內部前加字母等等的書寫順序、拼音順序及所用的藏文字母

1. 前加字母	2. 上加字母	5. 後加字母	6.再後加字母
	3. 基字		
	4. 下加字母		

※前加字母（五個）：ག་、ད་、བ་、མ་或འ་

※上加字母（三個）：ར་、ལ་或ས་

※基字（三十個）：藏文三十字母的任何一個皆可作為基字

※下加字母（四個）：ཝ་、ཡ་、ར་或ལ་

※後加字母（十個）：ག་、ང་、ད་、ན་、བ་、མ་、འ་、ར་、ལ་或ས་

※再後加字母（二個）：ད་（今已不用）或ས་

⑤單音節內部辨認基字的方法

※帶有母音符號或上、下加字母者，是基字。例如：དགོས་、སྣད་。

※沒有母音符號或上、下加字母的情況：

• 兩個字母拼成的音節，第一個字母是基字。例如：གང་。

• 三個字母拼成的音節，若第三個字母是ས་，而第二個字母是ག་、ང་、བ་、མ་的任何一個時，第一個字母是基字。例如：ཡི་དགས་、གངས་、ཐབས་、ཁམས་。除此之

外，第二個字母是基字。例如：བཅས་。

• 四個字母拼成的音節，第二個字母是基字。例如：བསམས་。

⑥藏文三十字母當中，有十一個字母（佔三十字母的 36.7%）當作為基字使用時，其發音或聲調會受前加字母或上加字母影響。→ 這十一個字母要記下來！

※四個鼻音ང་、ཉ་、ན་、མ་與上顎音ཡ་若為基字，而同音節中只要有前加字母或上加字母，則前述五個基字的聲調將由注音符號的第二聲改為第四聲。（vol. 1, p. 65）

※五個低升調送氣音ག་、ཇ་、ད་、བ་、ཛ་若為基字，而同音節中只要有前加字母或上加字母，則前述五個基字的子音將由送氣音變為非送氣音。（vol. 1, p. 66）

※若ཧ་為基字，而上加字母為ལ་時，讀作〔hla*h*〕。亦即舌尖在碰觸上門牙的牙背、發出〔la*h*〕的同時，必須伴隨送氣音〔h〕。（vol. 1, p. 66）

⑦藏文三十字母當中，除了⑥當中的那十一個之外，其餘十九個字母（佔三十字母的 63.3%）當作為基字使用時，其發音部位與聲調不受前加字母與上加字母的影響。

⑧基字與下加字母的組合（下加字母主要影響基字的子音部分）

基字與下加字母的組合（vol. 1, pp. 56, 57, 59, 60）																								
		基字																						
		第一組				第二組		第三組				第四組				第五組		第六組		第七組				第八組
下加字母		ཀ་	ཁ་	ག་		ཅ་	ཉ་	ཏ་	ཐ་	ད་	ན་	པ་	ཕ་	བ་	མ་	ཙ་	ཚ་	ཞ་	ཟ་	ར་	ལ་	ཤ་	ས་	ཧ་
	ཝ་	ཀྭ་	ཁྭ་	གྭ་	གྲྭ་	ཅྭ་	ཉྭ་	ཏྭ་		དྭ་			ཕྱྭ་			ཙྭ་	ཚྭ་	ཞྭ་	ཟྭ་	རྭ་	ལྭ་	ཤྭ་	སྭ་	ཧྭ་
	讀音	ga*h*	ka*h*	ka*v*	cha*v*	jya*h*	ngya*v*	da*h*		ta*v*			qya*h*			za*h*	ca*h*	xya*v*	sa*v*	ra*v*	la*v*	xya*h*	sa*h*	ha*h*
	ཡ་	ཀྱ་	ཁྱ་	གྱ་								པྱ་	ཕྱ་	བྱ་	མྱ་									
	讀音	gya*h*	kya*h*	kya*v*								jya*h*	qya*h*	qya*v*	ngya*v*									

	ར	ཀྲ་	ཁྲ་	གྲ་				ཏྲ་	ཐྲ་	དྲ་	ནྲ་	པྲ་	ཕྲ་	བྲ་	མྲ་							ཤྲ་	སྲ་	ཧྲ་
	讀音	zha*h*	cha*h*	cha*v*				zha*h*	cha*h*	cha*v*	na*v*	zha*h*	cha*h*	cha*v*	ma*v*							xya*h*	sa*h*	sha*h*
	ལ་	ཀླ་		གླ་										བླ་					ཟླ་	རླ་			སླ་	
	讀音	la*h*		la*h*										la*h*					da*v*	la*h*			la*h*	

※例外情況：下加字母ཝ་可以接在其他下加字母底下。例如 གྲྭ་པ་「男眾僧人」和

ཕྱྭ་「卦象，徵兆，運氣」。

⑨基字同時與上加字母及下加字母的組合

基字同時與上加字母及下加字母的組合（vol. 1, p. 64）							
		基字					
		第一組		第三組	第四組		
上加字母與下加字母		ཀ་	ག་	ན་	པ་	བ་	མ་
	上加ར་ 下加ཡ་	རྐྱ་	རྒྱ་				རྨྱ་
	讀音	gya*h*	gya*v*				ngya*h*
	上加ས་ 下加ཡ་	སྐྱ་	སྒྱ་		སྤྱ་	སྦྱ་	སྨྱ་
	讀音	gya*h*	gya*v*		jya*h*	jya*v*	ngya*h*
	上加ས་ 下加ར་	སྐྲ་	སྒྲ་	སྣྲ་	སྤྲ་	སྦྲ་	སྨྲ་
	讀音	zha*h*	zha*v*	na*h*	zha*h*	zha*v*	ma*h*

⑩基字與十個後加字母的組合（後加字母主要影響基字的母音部分）

基字的母音與十個後加字母的組合（vol. 1, pp. 60~ 63）		
基字的母音	十個後加字母	拼音結果
a	-ག་	-ak
	-ང་	-ang
	-ད་	-e
	-ན་	-en
	-བ་	-ap
	-མ་	-am
	-འ་	-a
	-ར་	-ar
	-ལ་	-el
	-ས་	-e
i	-ག་	-ik
	-ང་	-ing
	-ད་	-i
	-ན་	-in
	-བ་	-ip
	-མ་	-im
	-འ་	-ia

	-ར་	-ir
	-ལ་	-il
	-ས་	-i
u	-ག་	-uk
	-ང་	-ung
	-ད་	-ü
	-ན་	-ün
	-བ་	-up
	-མ་	-um
	-འ་	-u
	-ར་	-ur
	-ལ་	-ül
	-ས་	-ü
e	-ག་	-ek
	-ང་	-eng
	-ད་	-e
	-ན་	-en
	-བ་	-ep
	-མ་	-em

	-འ་	-e
	-ར་	-er
	-ལ་	-el
	-ས་	-e
O	-ག་	-ok
	-ང་	-ong
	-ད་	-ö
	-ན་	-ön
	-བ་	-op
	-མ་	-om
	-འ་	-o
	-ར་	-or
	-ལ་	-öl
	-ས་	-ö

⑪其他重要拼音規則

※後加字母ང་、ན་、མ་、ར་或ལ་之前的聲調若為注音符號的第四聲，須改為第一聲。（vol. 1, p. 63）

※ལ་在上加或下加位置時，基字一定不是ལ་，而依序是其下或其上的字母。（vol. 2, p. 52）

※若 བ་為基字，而前加字母為ད་時，讀作注音符號第四聲的〔wa*h*〕而非注音符號第二聲的〔ba*v*〕。（vol. 1, p. 67）

※若 བ་為基字，且同時有前加字母ད་及下加字母ཡ་時，讀作注音符號第四聲的〔ya*h*〕而非注音符號第二聲的〔jya*v*〕。（vol. 1, p. 67）

※若 བ་為基字，且同時有前加字母ད་及下加字母ར་時，讀作注音符號第四聲的〔ra*h*〕而非注音符號第二聲的〔zha*v*〕。（vol. 1, p. 68）

※從古代的史書或地方語言的殘留當中，我們可以得知，不僅基字、下加字母、後加字母有發音，甚至前加字母、上加字母及再後加字母原本也是有發音的，例如《土觀宗派源流》的作者ཐུའུ་ཀྭན་要讀作〔tu*h*, gwen*f*〕而非〔tu*h*, gen*f*〕，也就是說 ཀྭ་要讀作〔gwa*h*〕而非〔ga*h*〕。འཕགས་པ་「聖者；八思巴，發合思巴（元代帝師名）」在古代讀作〔paks*h*, ba*h*〕而非〔pak*h*, pa*h*〕。ཁྲི་གཙུག་「赤祖（現代拉薩音），可黎可足（古代發音）」在古代讀作〔krik*h*, zuk*h*〕而非〔chik*h*, zuk*h*〕。

七佛通誡偈
སྡིག་པ་ཅིའང་མི་བྱ་ཞིང་། །དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་སྤྱོད།
諸惡莫作，眾善奉行，
།རང་གི་སེམས་ནི་ཡོངས་སུ་འདུལ། །འདི་ནི་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་ཡིན།
自淨其意，是諸佛教。

《金剛經》偈頌

སྐར་མ་རབ་རིབ་མར་མེ་དང་། །སྒྱུ་མ་ཟིལ་པ་ཆུ་བུར་དང་།

一切有為法，如夢幻泡影、（羅什法師譯）

諸和合所為，如星翳燈幻、（玄奘法師譯）

།རྨི་ལམ་གློག་དང་སྤྲིན་ལྟ་བུར། འདུས་བྱས་ཆོས་རྣམས་དེ་ལྟར་བལྟ།

如露亦如電，應作如是觀。（羅什法師譯）

露泡夢電雲，應作如是觀。（玄奘法師譯）

懺悔偈

འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་གཏི་མུག་དབང་གིས་ནི། །ལུས་དང་ངག་དང་དེ་བཞིན་ཡིད་ཀྱིས་ཀྱང་།

往昔所造諸惡業，皆由無始貪瞋癡，

།སྡིག་པ་བདག་གིས་བགྱིས་པ་ཅི་མཆིས་པ། །དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་སོ་སོར་བཤགས། །

從身語意之所生，一切我今皆懺悔。

※基字同時與上加字母及下加字母組合的相關單詞

1. རྐྱ། རྐྱ། 單獨，獨一 རྐྱལ་བ། 游泳 རྐྱེན། 緣，條件 རྐྱེན་བཞི། 四緣 རྒྱུའི་རྐྱེན། 因緣 དེ་མ་ཐག་རྐྱེན། 等無間緣 དམིགས་རྐྱེན། 所緣緣 བདག་རྐྱེན། 增上緣 རྐྱོང་བ།། 伸展，張開 རྐྱོང་ཤད། 欠伸，伸懶腰

2. རྒྱ། རྒྱ། 印，標記，符號；範圍 རྒྱ་ཆེ་བའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ། 廣大行道次第 རྒྱ་ཆེན་སྤྱོད་བརྒྱུད། 廣行派 རྒྱ་གར། 印度 རྒྱ་ནག 中國 རྒྱ་མི། 漢人 རྒྱ་ཡིག 漢文 རྒྱ་སྐད། 漢語 རྒྱ་རིགས། 漢族 རྒྱག་པ། 做，作 རྒྱགས་པ། 飽足；驕傲；胖 རྒྱན། 莊嚴；賭注 རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གཉིས། 二勝六莊嚴 རྒྱབ། 背部

རྒྱབ་སྐྱོར། 支援 རྒྱབ་རྟེན། 靠山 རྒྱལ་ཁ། 勝利 རྒྱལ་ཁབ། 國，國家；王宮

རྒྱལ་ཆེན་རིགས་བཞི། 四大天王 རྒྱལ་པོ། 國王 རྒྱལ་བ། 勝者（佛）

རྒྱལ་པོ་ཟས་གཙང་། 淨飯王 རྒྱལ་པོ་གཟུགས་ཅན་སྙིང་པོ། 堅影王 རྒྱལ་པོ་རབ་སྣང་། 勝光王 རྒྱལ་པོ་གསལ་རྒྱལ། 波斯匿王，勝光王 རྒྱལ་པོ་མྱ་ངན་མེད། 阿育王

རྒྱལ་པོ་མ་སྐྱེས་དགྲ། 未生怨王 རྒྱ་མཚོ། 海，大海 རྒྱུ། 因 རྒྱུད། 密續

3. རྨྱ། རྨྱི་ལམ། 夢 རྨྱོང་བ། 伸張，舒展

4. སྐྱ། སྐྱ་བོ། 俗人，在家人；灰白色 སྐྱ་རེངས། 黎明，曙光 སྐྱ་རེངས་སྐར་མ། 啟明星

སྐྱབས། 歸依處，靠山 སྐྱབས་འགྲོ། 歸依 སྐྱབས་མགོན། 怙主，救世主

སྐྱེ་དགུ། 眾生 སྐྱེ་དགུའི་བདག་མོ། 眾生主母，大愛道 སྐྱེ་རྒ་ན་འཆི།

生、老、病、死 སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས། 十二處 རྟེན་འབྲེལ་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས།

十二處 སྐྱེ་བ། 出生 སེམས་བསྐྱེད། 發心 སྐྱོ་བ། 悲傷；厭離 སྐྱོར་བ།

重複 ས་སྐྱ་པ། 薩迦派

5. སྒྱ། སྒྱིད་ལུག 懶散 སྒྱུ། 誑，矯現有德 སྒྱུ་མ། 幻術，魔術 སྒྱུ་མ་མཁན། 幻師，魔術師 སྒྱུ་མའི་དཔེ། 如幻喻

6. སྤྱ སྤྱན་རས་གཟིགས། 觀自在 སྤྱི། 總的 སྤྱོད་པ། 行，行為

7. སྦྱ། སྦྱོར་བ། 加行，行動

8. སྨྱ། སྨྱུ་གུ། 筆；竹筆 སྨྱུག་ཐུ། 竹筆 སྨྱུང་གནས། 禁飲食齋 སྨྱོན་པ། 瘋子

9. སྐྲ། སྐྲ། 頭髮 སྐྲག་པ། 害怕，畏懼 སྐྲུན་པ། 興修，建造 སྐྲོད་པ། 驅逐，流放

10. སྒྲ། སྒྲ། 聲音 སྒྲིག་པ། 編排 སྒྲིག་ཁྲིམས། 制度，紀律 སྒྲིབ་པ་ལྔ། 五蓋

སྒྲིབ་པ་གཉིས། 二障 སྒྲུབ་པ། 完成；證成；修行 སྒྲུང་། 寓言，神話故事

སྒྲེ་བ། 類推 སྒྲེང་བ། 豎立 སྒྲོ། 翎，有莖鳥羽 སྒྲོ་འདོགས། 增益，虛構

སྐུར་འདེབས། 損減，毀謗，抹殺 སྒྲོག་པ། 宣布 ཆོས་སྒྲོག་པ། 宣說法 སྒྲོན་མ། 燈 སྒྲོན་མེ། 燈 སྒྲོམ། 架子，結構樣式 སྒྲོལ་བ། 救度 སྒྲོལ་མ། 度母

11. སྣྲ། སྣྲེལ་ཞི། 錯亂，凌亂

12. སྤྲ། སྤྲང་པོ། 乞丐 སྤྲིང་བ། 寄送 སྤྲིན་པ། 雲 སྤྲུལ་སྐུ། 化身，轉世喇嘛

སྤྲེའུ། 獼猴 སྤྲོ་བ། 歡喜 དགེ་བ་ལ་སྤྲོ་བ། 歡喜於善法 སྤྲོད་པ། 交付，給予

13. སྦྲ། སྦྲག་པ། 合併，結合 སྦྲག་ཁང་། 郵局 འགྲེལ་པ་བཞི་སྦྲག 四家合注 སྦྲང་བུ། 蜂、蚊、蠅等 སྦྲང་རྩི། 蜂蜜 སྦྲུལ།蛇 སྦྲུམ་པ། 懷孕 སྦྲེལ་བ། 接續，連絡

14. སྨྲ། སྨྲེ་སྔགས། 哀號，傷嘆

2.2. 傳統藏文拼讀法

有了〈2.1. 音節內部的拼音〉作為基礎，再來學習「傳統藏文拼讀法」（sbyor klog），不僅可以幫助初學藏文者記憶單音節內部所有藏文字母的正確拼綴，也可以讓聽者立即知曉說話者所說的單詞是由哪些字母拼綴而成，從而瞭解其義；這在同音詞特別多的西藏語文中，更能突顯此拼讀法的重要性。所以「傳統藏文拼讀法」又稱為「口述正字法」（oral orthography）或簡稱「正字法」（dag cha）。

⑫傳統藏文拼讀法的規則

最大組合音節的傳統藏文拼讀法，主要有四（或五）個步驟：（1） 由左（前加字母）至右（上加字母）→ （2）由上（前加字母與上加字母的組合音）至中（基字）→ （3）由中（前加字母、上加字母與基字的組合音）至下（下加字母）→ （4）拼上母音符號（若有的話）→ （5）由左（前加字母、上加字母、基

字、下加字母與母音符號的組合音）至右（後加字母與再後加字母）。

其中，在（1）當中，前加字母與上加字母之間，要加上འོག་〔okv〕「……後面」的音，表示上加字母位於前加字母的後面；（2）當中，在「前加字母與上加字母的組合音」（以上加字母為主）和基字之後，要加上 བཏགས་〔dak*h*〕「繫，綁；附加；命〔名〕；施設」的音，表示基字綁在「前加字母與上加字母的組合音」的下方，而 བཏགས་之後則為「前加字母、上加字母與基字的組合音」；（3）當中，在「前加字母、上加字母與基字的組合音」和下加字母之後，也要加上བཏགས་的音，表示下加字母綁在「前加字母、上加字母與基字的組合音」底下，而 བཏགས་之後則為「前加字母、上加字母、基字與下加字母的組合音」。（參《實用西藏語文法》，vol. 1, pp. 71-83）

※範例

• 印度重要學者及其重要著作名稱

<table>
<tr><th>印度十七位
班智達：
二勝
六莊嚴
རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གཉིས།
及另外九位
班智達</th><th>班智達名
མཁས་པ་
རྣམས་ཀྱི་མཚན།</th><th>論典名稱
བསྟན་བཅོས་རྣམས་ཀྱི་མཚན།</th><th>簡稱
བསྡུས་མིང་།</th><th>合稱
ཚོགས་མིང་།</th><th>東北目
錄編號</th></tr>
<tr><td rowspan="3">六莊嚴
རྒྱན་དྲུག</td><td rowspan="3">龍樹怙主
མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ།</td><td>《中觀根本慧論》
དབུ་མ་རྩ་བ་ཤེས་རབ།</td><td>《中論》
རྩ་ཤེ།</td><td rowspan="3">六理聚論
རིགས་
ཚོགས་དྲུག</td><td>No. 3824</td></tr>
<tr><td>《六十正理論》
རིགས་པ་དྲུག་བཅུ་པ།</td><td></td><td>No. 3825</td></tr>
<tr><td>《七十空性論》</td><td></td><td>No. 3827</td></tr>
</table>

		སྟོང་ཉིད་བདུན་བཅུ་པ།			
		《迴諍論》 རྩོད་པ་བཟློག་པ།	རྩོད་བཟློག		No. 3828
		《細破論》 ཞིབ་མོ་རྣམ་པར་འཐག་པ།			No. 3826
		《給國王之建言：寶鬘論》或《中觀寶鬘論》 རྒྱལ་པོ་ལ་གཏམ་བྱ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྲེང་བའམ། དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ།	དབུ་མ་རིན་ ཆེན་ཕྲེང་བ།		No. 4158
	聖提婆或聖天 འཕགས་པ་ལྷ།	《瑜伽行中觀四百論》 རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་དབུ་མ་བཞི་བརྒྱ་པ།	བཞི་བརྒྱ་པ།		No. 3846
	聖無著 འཕགས་པ་ཐོགས་ མེད།	《瑜伽師地論》或《五部地論》 ས་སྡེ་ལྔ།			No. 4035- 4042
		《大乘阿毘達磨集論》 ཆོས་མངོན་པ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ།	上對法 མངོན་པ་གོང་ མ།		No. 4049
		《攝大乘論》 ཐེག་པ་ཆེན་པོ་བསྡུས་པ།	《攝乘》 ཐེག་བསྡུས།		No. 4048
	世親 དབྱིག་གཉེན།	《唯識三十論》 སེམས་ཙམ་སུམ་ཅུ་པ།			No. 4055
		《唯識二十論》 སེམས་ཙམ་ཉི་ཤུ་པ།			No. 4056
		《阿毘達磨俱舍論》	下對法		No. 4089

		ཆོས་མངོན་པ་མཛོད།	མངོན་པ་འོག་ མ།		
	陳那或方象 ཕྱོགས་ཀྱི་གླང་པོ། ཕྱོགས་གླང་།	《集量論》 ཚད་མ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ།			No. 4203
	法稱 ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ། ཆོས་གྲགས།	《釋量論》 ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ།		七部量論 ཚད་མ་སྡེ་བདུན།	No. 4210
		《量決定論》 ཚད་མ་རྣམ་ངེས།			No. 4211
		《正理滴論》 རིགས་ཐིགས།			No. 4212
		《因滴論》 གཏན་ཚིགས་ཐིགས་པ།			No. 4213
		《成他相續論》 རྒྱུད་གཞན་སྒྲུབ་པ།			No. 4219
		《諍正理論》 རྩོད་པའི་རིགས་པ།			No. 4218
		《觀相屬論》 འབྲེལ་བ་བརྟག་པ།			No. 4214
二勝 མཆོག་གཉིས།	功德光 ཡོན་ཏན་འོད།	《律經》 འདུལ་བའི་མདོ།			No. 4117
	釋迦光 ཤཱཀྱ་འོད།	缺譯			
另外九位班智達	佛護 སངས་རྒྱས་	《佛護論》			No. 3842

	བསྒྲུངས།	དབུ་མ་རྩ་བའི་འགྲེལ་པ་བུདྡྷ་པཱ་ལི་ཏ།			
	月稱 ཟླ་བ་གྲགས་པ།	《入中論》 དབུ་མ་ལ་འཇུག་པ།			No. 3861
		《明句論》 ཚིག་གསལ།			No. 3860
	寂天 ཞི་བ་ལྷ།	《入菩薩行論》 བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པ།	《入行》 སྤྱོད་འཇུག		No. 3871
		《集學論》 བསླབ་པ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ།			No. 3940
	清辨 ལེགས་ལྡན་འབྱེད།	《中觀心論》 དབུ་མ་སྙིང་པོ།			No. 3855
		《般若燈論》 ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ།			No. 3853
	寂護 ཞི་བ་འཚོ།	《中觀莊嚴論》 དབུ་མ་རྒྱན།			No. 3884
	蓮華戒 པདྨའི་ངང་ཚུལ།	《中觀光明論》 དབུ་མ་སྣང་བ།			No. 3887
		《修習次第初篇》 སྒོམ་རིམ་དང་པོ།	修次三篇		No. 3915
		《修習次第中篇》 སྒོམ་རིམ་བར་པ།			No. 3916
		《修習次第末篇》 སྒོམ་རིམ་ཐ་མ།			No. 3917

	師子賢 སེང་གེ་བཟང་པོ།	《現觀莊嚴論光明釋》 མངོན་རྟོགས་རྒྱན་གྱི་སྣང་བ།	《大釋》 རྒྱན་སྣང་། འགྲེལ་ཆེན།		No. 3791
		《現觀莊嚴論明義釋》 འགྲེལ་བ་དོན་གསལ།	《小釋》 འགྲེལ་ཆུང་།		No. 3793
	聖解脫軍 འཕགས་པ་གྲོལ་སྡེ།	《二萬五千頌般若經釋：光明》 ཉི་ཁྲི་སྣང་བ།			No. 3787
	阿底峽 ཇོ་བོ་དཔལ་ལྡན་ཨ་ཏི་ཤ།	《菩提道燈論》 བྱང་ཆུབ་ལམ་གྱི་སྒྲོན་མ།	《道燈》 ལམ་སྒྲོན།		No. 4465

- 重要法語

སངས་རྒྱས་ཆོས་ཚོགས་མའམ་སྐྱབས་འགྲོ་སེམས་བསྐྱེད།

歸依發心偈

སངས་རྒྱས་ཆོས་དང་ཚོགས་ཀྱི་མཆོག་རྣམས་ལ། །བྱང་ཆུབ་བར་དུ་བདག་ནི་སྐྱབས་སུ་མཆི།

།བདག་གིས་སྦྱིན་སོགས་བགྱིས་པའི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱིས། །འགྲོ་ལ་ཕན་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག །

ལྟ་བ་བཀའ་བཏགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་བཞི།

施設見解為佛語的四法印

འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་མི་རྟག་པ། །ཟག་བཅས་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་བ།

།ཆོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པ། །མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞི་བའོ། །

རྟོན་པ་བཞི།

四依

གང་ཟག་ལ་མི་རྟོན་ཆོས་ལ་རྟོན། །ཚིག་ལ་མི་རྟོན་དོན་ལ་རྟོན།

།དྲང་དོན་ལ་མི་རྟོན་ངེས་དོན་ལ་རྟོན། །རྣམ་ཤེས་ལ་མི་རྟོན་ཤེས་རབ་ལ་རྟོན།

སྐྱེས་བུ་གསུམ།

三士

ཆུང་ངུ་འབྲིང་དང་མཆོག་གྱུར་པས། །སྐྱེས་བུ་གསུམ་དུ་ཤེས་པར་བྱ།

།དེ་དག་མཚན་ཉིད་རབ་གསལ་བས། །སོ་སོའི་དབྱེ་བ་བྲི་བར་བྱ། །

ལམ་རིམ་གྱི་ཆེ་བ་བཞི།

道次第的四殊勝

དེ་ཡང་ཆེ་བ་བཞི་ནི། བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་འགལ་མེད་དུ་རྟོགས་པའི་ཆེ་བ།

གསུང་རབ་མ་ལུས་གདམས་ངག་ཏུ་འཆར་བའི་ཆེ་བ། རྒྱལ་བའི་དགོངས་པ་བདེ་བླག་ཏུ་རྙེད་པའི་ཆེ་བ།

ཉེས་སྤྱོད་ཆེན་པོ་རང་འགགས་སུ་འགྲོ་བའི་ཆེ་བ་སྟེ་བཞི་རྣམས་ཡིན། །

དབུ་མ་རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་མཆོད་བརྗོད།

《中觀根本般若論》的書首禮讚

གང་གིས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་། །འགག་པ་མེད་པ་སྐྱེ་མེད་པ།

།ཆད་པ་མེད་པ་རྟག་མེད་པ། །འོང་བ་མེད་པ་འགྲོ་མེད་པ། །

།ཐ་དད་དོན་མིན་དོན་གཅིག་མིན། །སྤྲོས་པ་ཉེར་ཞི་ཞི་བསྟན་པ།

།རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་སྨྲ་རྣམས་ཀྱི། །དམ་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

དབུ་མ་ལ་འཇུག་པའི་མཆོད་བརྗོད།

《入中論》的書首禮讚

ཉན་ཐོས་སངས་རྒྱས་འབྲིང་རྣམས་ཐུབ་དབང་སྐྱེས།

།སངས་རྒྱས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལས་འཁྲུངས་ཤིང་།

།སྙིང་རྗེའི་སེམས་དང་གཉིས་སུ་མེད་བློ་དང་།

།བྱང་ཆུབ་སེམས་ནི་རྒྱལ་སྲས་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུ།

聲聞、中佛、能王生，諸佛 復從菩薩生；
大悲心與無二慧，菩提心 是佛子因。

གང་ཕྱིར་བརྩེ་ཉིད་རྒྱལ་བའི་ལོ་ཏོག་ཕུན་ཚོགས་འདིའི།

།ས་བོན་དང་ནི་སྤེལ་ལ་ཆུ་འདྲ་ཡུན་རིང་དུ།

།ལོངས་སྤྱོད་གནས་ལ་སྨིན་པ་ལྟ་བུར་འདོད་གྱུར་པ།

།དེའི་ཕྱིར་བདག་གིས་ཐོག་མར་སྙིང་རྗེ་བསྟོད་པར་བགྱི།

悲性於佛廣大果，初 猶種子、長 如水，
常時受用 若成熟，故我先讚大悲心。

མངོན་རྟོགས་རྒྱན་གྱི་མཆོད་བརྗོད།

《現觀莊嚴論》的書首禮讚

ཉན་ཐོས་ཞི་བ་ཚོལ་རྣམས་ཀུན་ཤེས་ཉིད་ཀྱིས་ཉེར་ཞིར་འཁྲིད་མཛད་གང་ཡིན་དང་།

།འགྲོ་ལ་ཕན་པར་བྱེད་རྣམས་ལམ་ཤེས་ཉིད་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་དོན་སྒྲུབ་མཛད་པ་གང་།

།གང་དང་ཡང་དག་ལྡན་པས་ཐུབ་རྣམས་རྣམ་པ་ཀུན་ལྡན་སྣ་ཚོགས་འདི་གསུངས་པ།

།ཉན་ཐོས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚོགས་བཅས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ནི་ཡུམ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ། །

ཚད་མ་རྣམ་འགྲེལ་གྱི་མཆོད་བརྗོད་དང་རྩོམ་པར་དམ་བཅའ་བ།

《釋量論》的書首禮讚與立誓造論

རྟོག་པའི་དྲྭ་བ་རྣམ་བསལ་ཞིང་། །ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེའི་སྐུ་མངའ་བ།

།ཀུན་ཏུ་བཟང་པོའི་འོད་ཟེར་དག །ཀུན་ནས་འགྲོ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

སྐྱེ་བོ་ཕལ་ཆེར་ཕལ་ལ་ཆགས་ཤིང་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མེད་པས་ན་ལེགས་བཤད་རྣམས།

།དོན་དུ་མི་གཉེར་ཁོ་ནར་མ་ཟད་ཕྲག་དོག་དྲི་མ་དག་གིས་སྣང་བར་ཡང་།

།ཡོངས་གྱུར་དེས་ན་བདག་ལ་འདི་ནི་གཞན་ལ་ཕན་པ་ཡིན་ཞེས་བསམ་པའང་མེད།

།སེམས་ནི་ཡུན་རིང་ལེགས་བཤད་གོམས་པ་ལྷུར་ལེན་བསྐྱེད་ཕྱིར་འདི་ལ་དགའ་བ་སྐྱེས། །

ཆོས་མངོན་པའི་མཛོད་ཀྱི་མཆོད་བརྗོད།

《俱舍論》的書首禮讚

གང་ཞིག་ཀུན་ལ་མུན་པ་གཏན་བཅོམ་ཞིང་། །འཁོར་བའི་འདམ་ལས་འགྲོ་བ་དྲངས་མཛད་པ།

།དོན་བཞིན་སྟོན་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ནས། །ཆོས་མངོན་མཛོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རབ་བཤད་བྱ། །

2.3. 音節與音節之間的連讀（參《實用西藏語文法》，vol. 1, pp. 83-88）
⑬改變後音節的聲調或聲母

※改變後音節的聲調

前、後二音節當中的後音節，若聲調為中文注音符號的第二聲，那麼在連讀時，通常會變為第一聲或第四聲。例如：

བུ་མོ་「女兒」的後音節聲調由〔pu*v*, mo*v*〕變為〔pu*v*, mo*f*〕

འོ་མ་「乳，奶」的後音節聲調由〔o*v*, ma*v*〕變為〔o*v*, ma*f*〕

ཆེན་མོ་「大的」的後音節聲調由〔qyen*f*, mo*v*〕變為〔qyen*f*, mo*f*〕

བླ་མ་「上師」的後音節聲調由〔la*h*, ma*v*〕變為〔la*h*, ma*f*〕

མང་ཉུང་「多少」的後音節聲調由〔mang*v*, ngyung*v*〕變為〔mang*v*, ngyung*h*〕

དར་རྒྱས་「繁榮，興盛」的後音節聲調由〔tar*v*, gye*v*〕變為〔tar*v*, gye*h*〕

※改變後音節的聲母

當ག་、ཇ་、ད་、བ་、ཛ་這五個低升調送氣音的聲母位於後音節時，那麼在連讀

時，這些聲母通常會變為非送氣音。例如：

ཡི་གེ་「文字，字母，文章」的後音節聲母由送氣的〔yi*v*, ke*v*〕變為〔yi*v*, ge*h*〕

འོ་ཇ་「奶茶」的後音節聲母由送氣的〔o*v*, qya*v*〕變為〔o*v*, jya*h*〕

ད་དུང་「仍然」的後音節聲母由送氣的〔ta*v*, tung*v*〕變為〔ta*v*, dung*v*〕

གླེགས་བམ་「經函」的後音節聲母由送氣的〔lek*h*, pam*v*〕變為〔lek*h*, bam*f*〕

⑭改變前音節的韻母

※讓前音節增加鼻音韻尾

後音節的基字為ག་、ཇ་、ད་、བ་或ཛ་的任何一個，而且有上加字母ལ་或前加字母འ་、མ་，則前、後音節在連讀時，前音節的韻母（含母音及韻尾）會有鼻音產生；其中འ་和ལ་構成鼻音〔n〕，而མ་構成鼻音〔m〕。另外，鼻音之前的母音若為第四聲，亦須改為第一聲。

範例：

བོད་ལྗོངས་「西藏地區」由〔pö*v*, jong*h*〕變為〔pön*v*, jong*h*〕

མི་འདུག་「不在」由〔mi*v*, duk*h*〕變為〔min*v*, duk*h*〕

རྟ་མགོ་「馬頭」由〔da*h*, go*h*〕變為〔dam*f*, go*h*〕

དཔེ་མཛོད་ཁང་「圖書館」由〔be*h*, zö*h*, kang*f*〕變為〔bem*f*, zö*h*, kang*f*〕

ཐལ་འགྱུར་「應成論式」由〔tel*f*, gyur*f*〕變為〔teln*f*, gyur*f*〕

བཀའ་འགྱུར་「甘珠爾，佛語翻譯，佛說部」由〔ga*h*, gyur*f*〕變為〔gan*f*, gyur*f*〕

དགའ་ལྡན་「兜率天」由〔ga*v*, den*f*〕變為〔gan*v*, den*f*〕

དགེ་འདུན་「僧伽，僧團」由〔ge*v*, dün*f*〕變為〔gen*v*, dün*f*〕

※後音節的前加字母ག་、བ་及མ་，依次會讓沒有後加字母的前音節增加韻尾

〔-k〕、〔-p〕及〔-m〕。

範例：

བཅུ་གཅིག་「十一」的拼讀由〔jyu*h*, jyik*h*〕變為〔jyuk*h*, jyik*h*〕

བཅུ་གསུམ་「十三」的拼讀由〔jyu*h*, sum*f*〕變為〔jyuk*h*, sum*f*〕

བཞི་བཅུ་「四十」的拼讀由〔xyi*v*, jyu*h*〕變為〔xyip*v*, jyu*h*〕

ལྔ་བརྒྱ་「五百」的拼讀由〔nga*h*, gya*h*〕變為〔ngap*h*, gya*h*〕

བཅོ་བརྒྱད་「十八」的拼讀由〔jyo*h*, gye*h*〕變為〔jyop*h*, gye*h*〕

ཨ་མཆོག་「耳朵」的拼讀由〔a*h*, qyok*h*〕變為〔am*f*, qyok*h*〕

རྒྱུ་མཚན་「原因」的拼讀由〔gyu*v*, cen*f*〕變為〔gyum*v*, cen*f*〕

རྒྱ་མཚོ་「海」的拼讀由〔gya*v*, co*h*〕變為〔gyam*v*, co*h*〕

※改變前音節的母音

- 前音節為後加字母འ་或母音結尾，而後音節若為屬格助詞འི་〔i*v*〕，在書寫時通常將後音節併入前音節（即兩音節間不用音節點隔開）中，此時前、後二音節必須連讀。連讀時，屬格助詞འི་的變音方式與後加字母ད་和ས་相同，亦即基字的母音〔a〕加上འི་讀作〔e〕、基字的母音〔i〕加上འི་讀作〔i〕、基字的母音〔u〕加上འི་讀作〔ü〕、基字的母音〔e〕加上འི་讀作〔e〕、基字的母音〔o〕加上འི་讀作〔ö〕。另外，屬格助詞འི་之前的母音若為第 4 聲，亦須改為第 1 聲。

範例：

རྒྱལ་པོའི་ཁབ་「王舍城」讀作〔gyel*v*, bö*f*, kap*h*〕

བླ་མའི་ཆོས་「上師的法」讀作〔la*h*, me*f*, qyö*h*〕

ཅིའི་ཕྱིར་「為何？何以故？」讀作〔jyi*f*, qyir*f*〕

ནམ་མཁའི་མཛོད་「虛空藏」讀〔nam*v*, ke*f*, zö*v*〕

• 前音節為後加字母འ་或母音結尾，而後音節若為指小助詞[1]འུ་〔u*v*〕，在書寫時通常將後音節併入前音節（即兩音節間不用音節點隔開）中，此時前、後二音節必須連讀，而且འུ་的聲調由原來的〔u*v*〕改變為〔u*f*〕。

範例：

བྱིའུ་「雀，小鳥」讀作〔qyi*v*u*f*〕

རྟེའུ་「駒，小馬」讀作〔de*h*u*f*〕

ལེའུ་「品，節」讀作〔le*v*u*f*〕

• 若前音節為後加字母འ་或母音結尾，而後音節為完結助詞འོ་，在書寫時通常將後音節併入前音節（即兩音節間不用音節點隔開）中，此時前、後兩音節必須連讀。

範例：

……བལྟའོ།「應看見……，將看見……」讀作〔da*h*o*v*〕。

※ 改變前音節的韻母（母音＋韻尾）

若前音節為後加字母འ་或母音結尾，而後音節為分合助詞འམ་或嚴攝助詞འང་，在書寫時通常將後音節併入前音節（即兩音節間不用音節點隔開）中，此時前、後兩音節須分開讀。

範例：

……ཤིའམ།「……死了嗎？」讀作〔xyi*h*am*v*〕。

དགྲ་བཅོམ་པའང་……「阿羅漢也……」讀作〔zha*v*, jyom*f*, ba*h*ang*v*〕。

---

1 「指小助詞」通常為單詞的一部分，它是用來表達「年輕，幼小」之意。

⑮改變末音節的聲母

※བ་位於動狀名詞、動狀形容詞、名詞或形容詞的末音節時，讀音必須由原來的

〔pa*v*〕改為〔wa*w*〕（通常用於動狀名詞、動狀形容詞及一般形容詞）或〔wa*f*〕（通常用於一般名詞）。

範例：

དམྱལ་བ་（n）「地獄，那落迦」讀作〔ngyel*f*, wa*f*〕

ཟ་བ་（vn）「吃」讀作〔sa*v*, wa*w*〕

བྱ་བ་（n）「事情，所作」讀作〔qya*v*, wa*f*〕

བྱ་བ་（vn/va）「應做，應作；應做的，應作的」讀作〔qya*v*, wa*w*〕

འགྲོ་བ་（n）「眾生」讀作〔zho*v*, wa*f*〕

འགྲོ་བ་（vn/va）「行，走；行走的」讀作〔zho*v*, wa*w*〕

ལྟ་བ་（n）「見，見解」讀作〔da*h*, wa*f*〕

ལྟ་བ་（vn/va）「看見，觀察；看見的，觀察的」讀作〔da*h*, wa*w*〕

འཁོར་བ་（n）「生死，輪迴」讀作〔kor*f*, wa*f*〕

འཁོར་བ་（vn/va）「流轉；流轉的」讀作〔kor*f*, wa*w*〕

སླ་བ་（a）「容易的」讀作〔la*h*, wa*w*〕

དཀའ་བ་（a）「困難的」讀作〔ga*h*, wa*w*〕

2.4. 拼音範例

༄། །གང་བློ་མ། །

《文殊讚》(扛洛瑪)

།གང་གི་བློ་གྲོས་སྒྲིབ་གཉིས་སྤྲིན་བྲལ་ཉི་ལྟར་རྣམ་དག་རབ་གསལ་བས།

།ཇི་སྙེད་དོན་ཀུན་ཇི་བཞིན་གཟིགས་ཕྱིར་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་ཀར་གླེགས་བམ་འཛིན།

།གང་དག་སྲིད་པའི་བཙོན་ར་རུ་མ་རིག་མུན་འཐོམས་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་གཟིར་བའི།

།འགྲོ་ཚོགས་ཀུན་ལ་བུ་གཅིག་ལྟར་བརྩེ་ཡན་ལག་དྲུག་ཅུའི་དབྱངས་ལྡན་གསུང་།

།འབྲུག་ལྟར་ཆེར་སྒྲོགས་ཉོན་མོངས་གཉིད་སློང་ལས་ཀྱི་ལྕགས་སྒྲོག་འགྲོལ་མཛད་ཅིང་།

།མ་རིག་མུན་སེལ་སྡུག་བསྔལ་མྱུ་གུ་ཇི་སྙེད་གཅོད་མཛད་རལ་གྲི་བསྣམས།

།གདོད་ནས་དག་ཅིང་ས་བཅུའི་མཐར་སོན་ཡོན་ཏན་ལུས་རྫོགས་རྒྱལ་སྲས་ཐུ་བོའི་སྐུ།

།བཅུ་ཕྲག་བཅུ་དང་བཅུ་གཉིས་རྒྱན་སྤྲས་བདག་བློའི་མུན་སེལ་འཇམ་པའི་དབྱངས་ལ་འདུད།

།ཨོཾ་ཨ་ར་པ་ཙ་ན་དྷཱིཿ།

།བརྩེ་ལྡན་ཁྱོད་ཀྱི་མཁྱེན་རབ་འོད་ཟེར་གྱིས། །བདག་བློའི་གཏི་མུག་མུན་པ་རབ་བསལ་ནས།

།བཀའ་དང་བསྟན་བཅོས་གཞུང་ལུགས་རྟོགས་པ་ཡི། །བློ་གྲོས་སྤོབས་པའི་སྣང་བ་བསྩལ་དུ་གསོལ།

༄༅། །འཕགས་པ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་རྒྱལ་པོ་བཞུགས་སོ། །

《普賢行願品》

།འཕགས་པ་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་གྱི་རྒྱལ་པོ། །འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

○ །ཇི་སྙེད་སུ་དག་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ན། །དུས་གསུམ་གཤེགས་པ་མི་ཡི་སེང་གེ་ཀུན།

།བདག་གིས་མ་ལུས་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ལ། །ལུས་དང་ངག་ཡིད་དང་བས་ཕྱག་བགྱིའོ།

།བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ་སྟོབས་དག་གིས། །རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཡིད་ཀྱི་མངོན་སུམ་དུ།

།ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་ལུས་རབ་བཏུད་པ་ཡིས། །རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་རབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

།རྡུལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྡུལ་སྙེད་སངས་རྒྱས་རྣམས། །སངས་རྒྱས་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་དག

།དེ་ལྟར་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམས་མ་ལུས་པ། །ཐམས་ཅད་རྒྱལ་བ་དག་གིས་གང་བར་མོས།

།དེ་དག་བསྔགས་པ་མི་ཟད་རྒྱ་མཚོ་རྣམས། །དབྱངས་ཀྱི་ཡན་ལག་རྒྱ་མཚོའི་སྒྲ་ཀུན་གྱིས།

།རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་ཡོན་ཏན་རབ་བརྗོད་ཅིང༌། །བདེ་བར་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བསྟོད།

།མེ་ཏོག་དམ་པ་འཕྲེང་བ་དམ་པ་དང༌། །སིལ་སྙན་རྣམས་དང་བྱུག་པ་གདུགས་མཆོག་དང༌།

།མར་མེ་མཆོག་དང་བདུག་སྤོས་དམ་པ་ཡིས། །རྒྱལ་བ་དེ་དག་ལ་ནི་མཆོད་པར་བགྱི།

།ན་བཟའ་དམ་པ་རྣམས་དང་དྲི་མཆོག་དང༌། །ཕྱེ་མ་ཕུར་མ་རི་རབ་མཉམ་པ་དང༌།

།བཀོད་པས་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་མཆོག་ཀུན་གྱིས། །རྒྱལ་བ་དེ་དག་ལ་ནི་མཆོད་པར་བགྱི།

།མཆོད་པ་གང་རྣམས་ཟ་མེད་རྒྱ་ཆེ་བ། །དེ་དག་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་མོས།

།བཟང་པོ་སྤྱོད་པ་དད་པའི་སྟོབས་དག་གིས། །རྒྱལ་བ་ཀུན་ལ་ཕྱག་འཚལ་མཆོད་པར་བགྱི།

།འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་གཏི་མུག་དབང་གིས་ནི། །ལུས་དང་ངག་དང་དེ་བཞིན་ཡིད་ཀྱིས་ཀྱང༌།

།སྡིག་པ་བདག་གིས་བགྱིས་པ་ཅི་མཆིས་པ། །དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་སོ་སོར་བཤགས།

།ཕྱོགས་བཅུའི་རྒྱལ་བ་ཀུན་དང་སངས་རྒྱས་སྲས། །རང་རྒྱལ་རྣམས་དང་སློབ་དང་མི་སློབ་དང༌།

།འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་བསོད་ནམས་གང་ལ་ཡང༌། །དེ་དག་ཀུན་གྱི་རྗེས་སུ་བདག་ཡི་རང༌།

།གང་རྣམས་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་སྒྲོན་མ་རྣམས། །བྱང་ཆུབ་རིམ་པར་སངས་རྒྱས་མ་ཆགས་བརྙེས།

།མགོན་པོ་དེ་དག་བདག་གིས་ཐམས་ཅད་ལ། །འཁོར་ལོ་བླ་ན་མེད་པ་བསྐོར་བར་བསྐུལ།

།མྱ་ངན་འདའ་སྟོན་གང་བཞེད་དེ་དག་ལ། །འགྲོ་བ་ཀུན་ལ་ཕན་ཞིང་བདེ་བའི་ཕྱིར།

།བསྐལ་པ་ཞིང་གི་རྡུལ་སྙེད་བཞུགས་པར་ཡང༌། །བདག་གིས་ཐལ་མོ་རབ་སྦྱར་གསོལ་བར་བགྱི།

།ཕྱག་འཚལ་བ་དང་མཆོད་ཅིང་བཤགས་པ་དང༌། །རྗེས་སུ་ཡི་རང་བསྐུལ་ཞིང་གསོལ་བ་ཡི།

།དགེ་བ་ཅུང་ཟད་བདག་གིས་ཅི་བསགས་པ། །ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བྱང་ཆུབ་ཕྱིར་བསྔོའོ།

༄༅།། །།མཇལ་ཕྱུལ་བ།

供養曼達

ས་གཞི་སྤོས་ཀྱིས་བྱུགས་ཤིང་མེ་ཏོག་བཀྲམ། །རི་རབ་གླིང་བཞི་ཉི་ཟླས་བརྒྱན་པ་འདི། །

སངས་རྒྱས་ཞིང་དུ་དམིགས་ཏེ་འབུལ་བ་ཡིས། །འགྲོ་ཀུན་རྣམ་དག་ཞིང་ལ་སྤྱོད་པར་ཤོག །

༄༅། །མཁའ་མཉམ་མ་བཞུགས་སོ། །

二勝六莊嚴讚

།མཁའ་མཉམ་འགྲོ་ལ་མཁྱེན་བརྩེས་རབ་དགོངས་ནས། །གྲངས་མེད་གསུམ་དུ་ཚོགས་གཉིས་རབ་རྫོགས་ཏེ། །

།སྟོང་གསུམ་མི་མཇེད་ཞིང་གི་དཔལ་གྱུར་པ། །འདྲེན་མཆོག་ཤཱཀྱའི་ཏོག་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

།ཤེས་རབ་ཆེན་པོས་དེ་ཉིད་ལེགས་རྟོགས་ནས། །བརྩོན་པ་ཆེན་པོས་གོ་འཕང་མཆོག་བརྙེས་པ། །

།བསྟན་པ་འདི་ལ་སྟོན་པ་གཉིས་པར་གྲགས། །འཕགས་མཆོག་ཀླུ་སྒྲུབ་ཞབས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

།དེ་སྲས་ཐུ་བོ་དགེ་ལེགས་དཔལ་ཡོན་ཅན། །ཡོག་སླ་ཚར་གཅོད་སྐལ་ལྡན་རྗེས་སུ་འཛིན། །

།ཐར་འདོད་རྣམས་ལ་ཐར་པའི་ལམ་སྟོན་པ། །ཨཱ་རྱ་དེ་བའི་ཞབས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

།མཁྱེན་པའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལེགས་བཤད་འོད་སྟོང་ཅན། །རབ་འབྱམས་ཤེས་བྱའི་མཁའ་ལ་རབ་འཕགས་ཤིང་། །

།བདེ་གཤེགས་གསུང་རབ་ཉིན་མོར་བྱེད་པའི་དཔལ། །འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཞབས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

།དགུ་བརྒྱ་དགུ་འབུམ་སྡེའི་གཞུང་རྣམས་ཀྱིས། །གང་གི་བློ་གྲོས་མགུལ་བ་རབ་བརྒྱན་ཅིང་། །

།འཛམ་གླིང་འདི་ན་ཀུན་མཁྱེན་གཉིས་པར་གྲགས། །མཁས་མཆོག་དབྱིག་གཉེན་ཞབས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

།ཕྱལ་དུ་བྱུང་བའི་བློ་གྲོས་སྟོབས་ཀྱིས་བཙུན། །སྨད་དུ་བྱུང་བའི་ཡོན་ཏན་ཁུར་གྱིས་བརྗིད། །

།ལོག་སླ་འདམ་བུའི་ཚལ་རབ་འཛོམས་མཛད་པའི། །ཕྱོགས་ཀྱི་གླང་པོའི་ཞབས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

།ཆོས་ཀྱི་རིགས་པས་ཆོས་མིན་ཕམ་མཛད་ཅིང་། །གྲགས་པའི་སྒྲ་ཆེན་འཇིག་རྟེན་གསུམ་ན་གྲགས། །

།སླ་ངན་མུན་འཛོམས་སླ་བའི་ཉི་མ་མཆོག །ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་ཞབས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

།ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོའི་དབུས་ན་གནས་བཅས་ཤིང་། །འབུམ་ཕྲག་འདུལ་བའི་གཞུང་གི་གདེངས་ཀས་བརྗིད།

།རྣམ་གྲོལ་ཐར་པའི་ནོར་བུས་གཙུག་ན་མཛེས། །མཆོག་གཉིས་ཀླུ་ཡི་དབང་པོ་ལ་ཕྱག་འཚལ།

།ཐུབ་པའི་བསྟན་ལ་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་བཏོད་ནས། །སྐྱེ་རྒུ་རྣམས་ལ་ལེགས་པའི་ལམ་སྟོན་པ།

།འཛམ་གླིང་མཛེས་བྱེད་རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གཉིས་ལ། །རྟག་ཏུ་གུས་པའི་ཡིད་ཀྱིས་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

༄༅། །རྒྱུན་ཆགས་གསུམ་པ་བཞུགས་སོ། །

釋迦佛讚

།སྟོན་པ་བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དགྲ་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་རིག་པ་དང་ཞབས་སུ་ལྡན་པ། །བདེ་བར་གཤེགས་པ་འཇིག་རྟེན་མཁྱེན་པ། །སྐྱེས་བུ་འདུལ་བའི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ། །བླ་ན་མེད་པ་ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་སྟོན་པ། །སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་དཔལ་རྒྱལ་བ་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །མཆོད་དོ་སྐྱབས་སུ་འཆིའོ།།

།གང་ཚེ་རྐང་གཉིས་གཙོ་བོ་ཁྱོད་བལྟམས་ཚེ། །ས་ཆེན་འདི་ལ་གོམ་པ་བདུན་བོར་ནས།

།ང་ནི་འཇིག་རྟེན་འདི་ན་མཆོག་ཅེས་གསུངས། །དེ་ཚེ་མཁས་པ་ཁྱོད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

།རྣམ་དག་སྐུ་མངའ་མཆོག་ཏུ་གཟུགས་བཟང་བ། །ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་གསེར་གྱི་ལྷུན་པོ་འདྲ།

།གྲགས་པ་འཇིག་རྟེན་གསུམ་ན་ལྷམ་མེ་བ། །མགོན་པོ་མཆོག་བརྙེས་ཁྱོད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

།མཚན་མཆོག་ལྡན་པ་དྲི་མེད་ཟླ་བའི་ཞལ། །གསེར་མདོག་འདྲ་བ་ཁྱོད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

།རྡུལ་བྲལ་ཁྱོད་འདྲ་སྲིད་པ་གསུམ་མ་མཆིས། །མཉམ་མེད་མཁྱེན་ཅན་ཁྱོད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

།མགོན་པོ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ལྡན་པ། །ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པས་སྟོན་པ་པོ།

།བསོད་ནམས་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོ་ཞིང་། །དེ་བཞིན་གཤེགས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

།དག་པས་འདོད་ཆགས་བྲལ་བར་གྱུར། །དགེ་བས་ངན་སོང་ལས་གྲོལ་ཞིང་།

།གཅིག་ཏུ་དོན་དམ་མཆོག་གྱུར་པ། །ཞི་གྱུར་ཆོས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

།གྲོལ་ནས་གྲོལ་བའི་ལམ་ཡང་སྟོན། །བསླབ་པ་དག་ལ་རབ་ཏུ་གནས།

།ཞིང་གི་དམ་པ་ཡོན་ཏན་ལྡན། །དགེ་འདུན་ལ་ཡང་ཕྱག་འཚལ་ལོ།

།སྡིག་པ་ཅི་འང་མི་བྱ་ཞིང་། །དགེ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡིས།

།རང་གི་སེམས་ནི་ཡོངས་སུ་འདུལ། །འདི་ནི་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་ཡིན།

།སྐར་མ་རབ་རིབ་མར་མེ་དང་། །སྒྱུ་མ་ཟིལ་པ་ཆུ་བུར་དང་།

།རྨི་ལམ་གློག་དང་སྤྲིན་ལྟ་བུ། །འདུས་བྱས་ཆོས་རྣམས་དེ་ལྟར་ལྟ།

།བསོད་ནམས་འདི་ཡིས་ཐམས་ཅད་གཟིགས་པ་ཡི། །གོ་འཕང་ཐོབ་ནས་སྐྱོན་གྱི་དགྲ་བཏུལ་ཏེ།

།རྒ་དང་ན་དང་འཆི་བའི་རླབས་འཁྲུག་པའི། །སྲིད་པའི་མཚོ་ལས་འགྲོ་བ་སྒྲོལ་བར་ཤོག། ༎

༄༅། །དཔལ་ན་ལེནྡྲའི་པཎ་ཆེན་བཅུ་བདུན་གྱི་གསོལ་འདེབས་དད་གསུམ་གསལ་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །

《吉祥那爛陀寺十七位大班智達啟請文：顯揚三信》

༄༅། །འགྲོ་ལ་ཕན་བཞེད་ཐུགས་རྗེས་རབ་བསྐྱེད་པའི། །སྤངས་རྟོགས་སྐྱོབ་པ་མཆོག་བརྙེས་ལྷ་ཡི་ལྷ།

欲利眾生深植大悲心，得勝斷證度者天中天；

།རྟེན་འབྱུང་གཏམ་གྱིས་འགྲོ་རྣམས་འདྲེན་མཛད་པའི། །ཐུབ་དབང་སྨྲ་བའི་ཉི་མར་མགོས་ཕྱག་འཚལ། ༡

以緣生語引導諸眾生，稽首禮敬能王說者日。

།རྒྱལ་ཡུམ་དགོངས་དོན་མཐའ་བྲལ་དེ་ཉིད་དོན། །རྟེན་འབྱུང་རིགས་ཚུལ་ཟབ་མོས་གསལ་མཁས་པ།

佛母密意離邊空性義，甚深緣生正理善顯揚；

།རྒྱལ་བའི་ལུང་བཞིན་ཐེག་མཆོག་དབུ་མའི་སྲོལ། །འབྱེད་མཛད་ཀླུ་སྒྲུབ་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༢

依佛聖教勝乘中觀軌，創者龍樹足下誠啟請。

།དེ་སྲས་ཐུ་བོ་མཁས་ཤིང་གྲུབ་པའི་མཆོག །ཕྱི་ནང་གྲུབ་མཐའ་རྒྱ་མཚོའི་ཕ་མཐར་སོན།

彼之首要弟子解行勝，已達內外宗義海彼岸；

།ཀླུ་སྒྲུབ་གཞུང་འཛིན་ཀུན་གྱི་གཙུག་ནོར་དཔལ། །རྒྱལ་སྲས་འཕགས་པ་ལྷ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༣

承傳龍樹論著勝頂嚴，佛子聖者提婆我啟請。

།འཕགས་པའི་དགོངས་པ་རྟེན་འབྱུང་མཐར་ཐུག་དོན། །བཏགས་ཡོད་མིང་རྐྱང་ཙམ་གྱི་ཟབ་མོའི་གནད།

聖者密意緣生究竟義，闡揚假有唯名深要義；

།གསལ་མཛད་གྲུབ་པ་མཆོག་གི་སར་གཤེགས་པ། །སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་ཀྱི་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༤

已達殊勝成就之階位，我以至誠啟請佛護足。

།བདེན་པའི་དངོས་པོ་སྐྱེ་སོགས་མཐའ་བཀག་ཅིང་། །ཚད་མ་མཐུན་སྣང་ཕྱི་དོན་བཞེད་པ་ཡི།

破除實有事物生等邊，順量顯現承許有外境；

།གྲུབ་མཐའི་སྲོལ་གཏོད་ཡོངས་རྫོགས་པཎྜི་ཏ། །སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༥

創中觀軌圓滿班智達，至誠啟請清辨阿闍黎。

།རྟེན་འབྲེལ་རྐྱེན་ཉིད་འདི་པ་ཙམ་ཉིད་ཀྱིས། །མཐའ་གཉིས་སེལ་བའི་སྣང་སྟོང་དབུ་མའི་ཚུལ།

唯由依緣而起此緣性，遮遣二邊現空中觀理；

།ཟབ་རྒྱས་འདོམས་མཁས་མདོ་སྔགས་ཡོངས་རྫོགས་ལམ། །རྒྱས་མཛད་ཟླ་བ་གྲགས་པར་གསོལ་བ་འདེབས། ༦

善攝深廣經咒圓滿道，廣弘大師月稱我啟請。

།ངོ་མཚར་རྨད་བྱུང་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོའི་ལམ། །ཟབ་དང་རྒྱ་ཆེའི་རིགས་ཚུལ་སྣ་མང་གིས།

神奇稀有大悲心要道，藉由多種深廣正理趣，

།སྐལ་བཟང་གདུལ་བྱའི་ཚོགས་ལ་སྟོན་མཁས་པ། །རྒྱལ་སྲས་ཞི་བ་ལྷ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༧

為諸有緣所化善宣說；至誠啟請大佛子寂天。

།གདུལ་བྱའི་ཁམས་བཞིན་གཉིས་སྟོང་དབུ་མའི་ལམ། །སྲོལ་གཏོད་དབུ་ཚད་རིགས་ཚུལ་འབྱེད་མཁས་ཤིང་།

依化機開二空中道軌，善析中觀因明正理趣，

།ཁ་བའི་ལྗོངས་སུ་རྒྱལ་བསྟན་སྤེལ་མཛད་པ། །མཁན་ཆེན་ཞི་བ་འཚོ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༨

廣弘勝者教法於雪域；大親教師寂護誠啟請。

།མཐའ་བྲལ་དབུ་མའི་ལྟ་དང་ཞི་ལྷག་ཟུང་། །སྒོམ་རིམ་མདོ་རྒྱུད་བཞིན་དུ་ལེགས་བཀྲལ་ནས།

依經續釋離邊中觀見、止觀雙運及修習次第；

།གངས་ལྗོངས་རྒྱལ་བསྟན་འཁྲུལ་མེད་གསལ་མཛད་པ། །པདྨའི་ངང་ཚུལ་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༩

無誤闡明佛教於雪域，至誠啟請蓮華戒足下。

།བྱམས་པས་རྗེས་བཟུང་ཐེག་ཆེན་སྡེ་སྣོད་ཀུན། །ལེགས་པར་སྤེལ་མཁས་རྒྱ་ཆེན་ལམ་སྟོན་ཞིང་།

善巧弘揚一切大乘藏，慈氏攝受宣說廣行道；

།རྒྱལ་བའི་ལུང་བཞིན་རྣམ་རིག་ཤིང་རྟའི་སྲོལ། །འབྱེད་མཛད་ཐོགས་མེད་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༠

依佛聖教唯識大車軌，創者無著足下誠啟請。

།ཆོས་མངོན་སྡེ་བདུན་གཉིས་སྟོང་སྲོལ་བཟུང་ནས། །བྱེ་མདོ་རྣམ་རིག་གྲུབ་མཐའ་གསལ་མཛད་པ།

承傳七部對法二空軌，顯婆沙經部唯識宗義

།ཀུན་མཁྱེན་གཉིས་པར་གྲགས་པའི་མཁས་པའི་མཆོག །སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༡

第二遍智著稱勝智者，啟請阿闍黎世親足下。

།ཐུབ་པའི་གཞུང་ལུགས་དངོས་སྟོབས་རིགས་པ་ཡིས། །སྟོན་ཕྱིར་ཚད་མའི་སྒོ་བརྒྱ་ལེགས་ཕྱེ་ནས།

以事勢理宣說能仁教，善為開啟百扇量論門，

།རྣམ་དཔྱོད་བློ་མིག་སྦྱིན་མཛད་ཚད་མ་པ། །ཕྱོགས་ཀྱི་གླང་པོའི་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༢

施予觀察慧眼立量者，陳那祖師足下誠啟請。

།ཕྱི་ནང་ཚད་མའི་གནད་ཀུན་ལེགས་དགོངས་ཤིང་། །མདོ་སེམས་ཟབ་རྒྱས་ལམ་ཀུན་རིགས་ལམ་ནས།

善思內外量論之心要，經部唯識一切深廣道，

།ངེས་སྟེར་རྨད་བྱུང་ཆོས་ཚུལ་འདོམས་མཁས་པའི། །ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༣

理路決定攝稀有法理，啟請善巧大師法稱足。

།ཐོགས་མེད་སྐུ་མཆེད་ལས་འོང་ཤེར་ཕྱིན་དོན། །ཡོད་མེད་མཐའ་བྲལ་དབུ་མའི་སྲོལ་བཞིན་དུ།

無著昆仲而來智度義，依離有無二邊中觀軌；

།རྒྱན་གྱི་གཞུང་དོན་སྣང་བའི་སྒྲོན་མེ་སྦར། །འཕགས་པ་གྲོལ་སྡེའི་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༤

點燃顯明莊嚴論義燈，聖解脫軍足下誠啟請。

།ཡུམ་དོན་འབྱེད་ལ་རྒྱལ་བའི་ལུང་བསྟན་ཐོབ། །མི་ཕམ་མགོན་པོའི་མན་ངག་ཇི་བཞིན་དུ།

辨般若義得勝者授記，如實依不敗怙主口訣；

།ཡུམ་གསུམ་ཤེར་ཕྱིན་གཞུང་མཆོག་གསལ་མཛད་པའི། །སློབ་དཔོན་སེངྒེ་བཟང་པོར་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༥

闡明三佛母勝般若經，阿闍黎師子賢我啟請。

།འདུལ་བ་འབུམ་སྡེའི་དགོངས་དོན་ལེགས་བསྡུས་ནས། །ཐམས་ཅད་ཡོད་སྨྲའི་ལུགས་བཞིན་སོ་སོར་ཐར།

善攝十萬部毗尼密意，依循說一切有部教規，

།མ་ནོར་ལེགས་འདོམས་བསྟན་མཁས་མཆོག་གྱུར་པ། །ཡོན་ཏན་འོད་ཀྱི་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༦

無誤善傳宣說別解脫，啟請殊勝智者德光足。

།བསླབ་གསུམ་ཡོན་ཏན་ནོར་བུའི་མཛོད་ལ་དབང་། །འདུལ་བསྟན་དྲི་མེད་རིང་དུ་སྤེལ་བའི་སླད།

三學功德寶庫得自在，為令無垢律教長久弘；

།རྒྱ་ཆེན་གཞུང་དོན་ལེགས་བཀྲལ་འདུལ་འཛིན་མཆོག །ཤཱཀྱ་འོད་ཀྱི་ཞབས་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༧

善釋廣大論義勝持律，至誠啟請釋迦光足下。

།ཐུབ་གསུང་ཟབ་རྒྱས་བཀའ་སྲོལ་མ་ལུས་པ། །སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་ལམ་དུ་འདོམས་མཛད་དེ།

能仁深廣經典之教軌，無餘攝為三種士夫道；

།གངས་ལྗོངས་ཐུབ་བསྟན་སྤེལ་བའི་དྲིན་ཅན་རྗེ། །ཇོ་བོ་ཨ་ཏི་ཤ་ལ་གསོལ་བ་འདེབས། ༡༨

雪域弘揚佛教具恩尊，至誠啟請覺沃阿底峽。

།དེ་ལྟར་འཛམ་གླིང་རྒྱན་གྱུར་མཁས་པའི་ཕུལ། །ངོ་མཚར་ལེགས་བཤད་འབྱུང་གནས་མཆོག་རྣམས་ལ།

如是贍洲莊嚴妙智者，一切稀有善說勝來源，

།མི་ཕྱེད་དང་བའི་ཡིད་ཀྱིས་གསོལ་བཏབ་པས། །བདག་རྒྱུད་སྨིན་ཅིང་གྲོལ་བར་བྱིན་གྱིས་རློབས། ༡༩

我以不壞淨意啟請故，成熟解脫自心祈加持！

།གཞི་ཡི་གནས་ཚུལ་བདེན་གཉིས་དོན་ཤེས་པས། །བདེན་བཞིས་འཁོར་བ་འཇུག་ལྡོག་ཇི་བཞིན་ངེས།

通達事物本質二諦義，四諦確定輪轉及還滅；

།ཚད་མས་དྲངས་པའི་སྐྱབས་གསུམ་དད་པ་བརྟན། །ཐར་ལམ་རྩ་བ་ཚུགས་པར་བྱིན་གྱིས་རློབས། ༢༠

由量所引堅信三皈依，奠定解脫道本祈加持！

།སྡུག་ཀུན་ཉེར་ཞིའི་ཐར་པ་དོན་གཉེར་བའི། །ངེས་འབྱུང་བློ་དང་འགྲོ་རྣམས་སྐྱོབ་འདོད་པའི།

止息眾苦求脫出離心；欲度眾生遍及十方際，

།ཕྲོགས་མཐས་གཏུགས་པའི་སྙིང་རྗེའི་རྩ་བ་ཅན། །བཅོས་མིན་བྱང་སེམས་འབྱོངས་པར་བྱིན་གྱིས་རློབས། ༢༡

悲心為本無偽菩提心；心中熟習此二祈加持！

།ཤིང་རྟ་ཆེན་པོའི་གཞུང་གི་དོན་རྣམས་ལ། །ཐོས་བསམ་སྒོམ་པས་ཕ་རོལ་ཕྱིན་པ་དང་།

大開轍師論典諸要義，聽聞思惟修習達究竟；

།རྡོ་རྗེ་ཐེག་པའི་ཟབ་གནད་ལམ་ཀུན་ལ། །ངེས་པ་བདེ་བླག་རྙེད་པར་བྱིན་གྱིས་རློབས། ༢༢

並於金剛乘諸深要道，順利獲得決定祈加持！

།སྐྱེ་ཞིང་སྐྱེ་བར་བསླབ་གསུམ་ལྡན་པའི་རྟེན། །ལེགས་ཐོབ་བཤད་དང་སྒྲུབ་པས་ལུང་རྟོགས་བསྟན།

世世願獲具三學身依，解說修行傳弘教證法，

།འཛིན་ཅིང་སྤྱོལ་ལ་ཤིང་རྟ་ཆེ་རྣམས་དང་། །མཚུངས་པར་བསྟན་ལ་བྱ་བ་བྱེད་པར་ཤོག ༢༣

猶如開派諸師所行誼，願我能行弘法利生業！

།འདུས་སྡེ་ཀུན་ཏུ་ཐོས་བསམ་བཤད་སྒྲུབ་ཀྱི། །བྱ་བས་དུས་འདའ་ལེགས་འཚོ་ཡོངས་སྤྱངས་པའི།

願於一切僧伽聚會處，聞思解說修行以度日；

།དམ་པའི་མཁས་གྲུབ་རབ་ཏུ་འཕེལ་བ་ཡིས། །འཛམ་གླིང་ས་ཆེན་རྟག་ཏུ་མཛེས་གྱུར་ཅིག ༢༤

願斷邪命賢哲極增長，恆常美化贍部洲大地！

།དེ་མཐུས་མདོ་སྔགས་ཡོངས་རྫོགས་ས་ལམ་བགྲོད། །དོན་གཉིས་ལྷུན་གྲུབ་རྣམ་མཁྱེན་རྒྱལ་བ་ཡི།

願以此力迅證勝者位：已達經咒圓滿之地道，

།གོ་འཕང་མྱུར་བ་ཉིད་དུ་ཐོབ་གྱུར་ནས། །ནམ་མཁའ་ཇི་སྲིད་འགྲོ་བའི་དོན་བྱེད་ཤོག། ༢༥

二利任運成就之遍智；虛空久住恆作眾生利！

ཅེས་པ་འདི་བཞིན། སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ལེགས་པར་བསྟན་པའི་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཆོས་ཚུལ་འདི་དག་ལ་རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་གྱི་མཁས་པའི་དབང་པོ་གོང་སྨོས་དེ་དག་གིས་རྣམ་དཔྱོད་ལྡན་པའི་སྐྱེས་བུའི་བློ་མིག་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་ལེགས་བཤད་རྨད་དུ་བྱུང་བ་ཇི་སྙེད་ཅིག་མཛད་དེ་མི་ལོ་ཉིས་སྟོང་ལྷ་བརྒྱ་ལྷ་བཅུར་ཉེ་བའི་དུས་ད་ལྟ་བར་ཐོས་བསམ་སྒོམ་པའི་གཞུང་དུ་ཉམས་པ་མེད་པར་གནས་ཡོད་པས་མཁས་པའི་དབང་པོ་དེ་དག་གི་བཀའ་དྲིན་རྗེས་སུ་དྲན་པ་དང་། མི་ཕྱེད་དད་པས་དེ་དག་གི་རྗེས་སུ་སློབ་པར་སྨོན་ཅིང་། དེང་དུས་འཛམ་གླིང་ཁྱོན་འདིར་ཚན་རིག་དང་། འཕྲུལ་ཆས་དངོས་པོ་ཡར་རྒྱས་ཚད་མཐོར་ཕྱིན་ཏེ་འདི་སྣང་འདུ་འཛིའི་རྣམ་གཡེང་འཕྲུག་ཆེའི་སྐབས་འདིར། རང་རེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་པ་རྣམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཚུལ་ལ་ཤེས་ནས་དད་པ་ཐོབ་པ་ཞིག་དགོས་གལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་གཞུ་བོའི་བློས་ཐེ་ཚོམ་གྱི་སྒོ་ནས་ཞིབ་མོར་བརྟགས་ཤིང་དཔྱད་དེ་རྒྱུ་མཚན་འཚོལ་བ་དང་། རྒྱུ་མཚན་མཐོང་ནས་ཤེས་རབ་ཀྱི་གྲོགས་དང་བཅས་པའི་དད་པ་སྐྱེ་བ་ལ། ཡོངས་གྲགས་རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གཉིས་དང་། སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་། འཕགས་པ་གྲོལ་སྡེ་ལ་སོགས་པའི་ཟབ་རྒྱས་ཀྱི་གཞུང་ཕུལ་དུ་ཕྱིན་པ་འདི་དག་མེད་མི་རུང་དུ་མཐོང་ནས་རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་ཐང་བྲིས་སྒྲོལ་སྟར་ནས་ཡོད་མུས་ཐོག་ཟབ་རྒྱས་ཀྱི་བླ་བརྒྱུད་གཞན་དགུ་བསྣན་ཏེ་ནཱ་ལེནྡྲའི་པཎ་གྲུབ་བཅུ་བདུན་གྱི་བྲིས་སྐུ་གསར་བཞེངས་དང་འབྲེལ། མཁས་པའི་སྐྱེས་མཆོག་དེ་དག་ལ་སྙིང་ནས་གུས་པའི་གསོལ་འདེབས་འདི་འདྲ་ཞིག་འབྲི་འདུན་བྱུང་བ

དང་། དོན་གཉེར་ཅན་ཆོས་གྲོགས་འགའ་ཞིག་ནས་ཀྱང་སྐུལ་མ་བྱུང་བར་བརྟེན། དཔལ་ནཱ་ལེནྡྲའི་པཎ་ཆེན་བཅུ་བདུན་གྱི་གསོལ་འདེབས་དང་གསུམ་གསལ་བྱེད་ཅེས་པ་འདི་དག་མཁས་པའི་དབང་པོ་དེ་དག་གི་ལེགས་བཤད་ལ་བཅོས་མིན་ཡིད་ཆེས་ཀྱི་དད་པ་ཐོབ་ཅིང་། མཁས་པ་དེ་དག་གི་ལེགས་བཤད་སློབ་གཉེར་མཁན་གྱི་གྲལ་མཐར་འཁོད་པ། ཤཱཀྱའི་དགེ་སློང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོས། གནས་བརྟན་སྡེ་པའི་ལུགས་ཀྱི་སྟོན་པ་བདེ་བར་གཤེགས་ནས་ལོ་གྲངས་༢༥༤༥ བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བདུན་པའི་ལྕགས་སྦྲུལ་ཟླ་༡༡ ཚེས་༡ ཕྱི་ལོ་༢༠༠༡ ཟླ་༡༢ ཚེས་༡༥ ཉིན།

རྒྱ་གར་ཧི་མ་ཅལ་མངའ་སྡེའི་ཀང་ར་རྫོང་ཁོངས། རྡ་རམ་ས་ལ་ཐེག་ཆེན་ཆོས་གླིང་དུ་གྲུབ་པར་བགྱིས་པ་དགེ་བར་གྱུར་ཅིག། ||

༄། །སྤྱོད་འཇུག་སྨོན་བརྗོད། །

《入菩薩行論迴向願文》

།གང་ཚེ་བལྟ་བར་འདོད་པའམ། །ཅུང་ཟད་དྲི་བར་འདོད་ན་ཡང་།

།མགོན་པོ་འཇམ་དབྱངས་དེ་ཉིད་ནི། །བགེགས་མེད་པར་ཡང་མཐོང་བར་ཤོག

།ཕྱོགས་བཅུ་ནམ་མཁའི་མཐས་གཏུགས་པའི། །སེམས་ཅན་ཀུན་དོན་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར།

།ཇི་ལྟར་འཇམ་དབྱངས་སྤྱོད་མཛད་པ། །བདག་གི་སྤྱོད་པའང་དེ་འདྲར་ཤོག

།ཇི་སྲིད་ནམ་མཁའ་གནས་པ་དང་། །འགྲོ་བ་ཇི་སྲིད་གནས་གྱུར་པ།

།དེ་སྲིད་བདག་ནི་གནས་གྱུར་ནས། །འགྲོ་བའི་སྡུག་བསྔལ་སེལ་བར་ཤོག

།བྱང་ཆུབ་སེམས་མཆོག་རིན་པོ་ཆེ། །མ་སྐྱེས་པ་རྣམས་སྐྱེས་གྱུར་ཅིག

།སྐྱེས་པ་ཉམས་པར་མེད་པ་ཡང་། །གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བར་ཤོག ། ། །

3. 轉寫篇（表形不表音）

⑯Das（1902）、Tōhoku（1934）、Wylie/Washington（1959）與 USLC（美國國會圖書館，1992）羅馬字母轉寫系統

「羅馬字母轉寫系統」（Romanized alphabetical transliteration system）有別先前所說的表音不表形的「音標系統」，因此其重點不在於表示音節內部的讀音，而在於如何以羅馬字母表達一個音節中所有參與拼綴的藏文字母，因此又名為「表示藏文字形的羅馬轉寫系統」；透過這個系統，可以把所有參與拼綴的藏文字母完整地還原回來，因此多為學界所採用；但其缺點是，在大多數的情況下，無法拼出實際的讀音。這類轉寫系統大約有 15 種左右，詳見拙著《實用西藏語文法——附錄及檢索手冊》，（台北：法鼓文化，2002），頁 1 的〈附錄一、西藏字母的羅馬轉寫系統〉，其中較具代表性的有：

※Das 羅馬轉寫系統

1902 年 Sarat Chandra Das（簡稱 Das）在其著作 *Tibetan-English Dictionary with Sanskrit Synonyms*（p. xvii）所列的羅馬轉寫系統。

※Tōhoku 羅馬轉寫系統

這是 1934 年由宇井伯壽、鈴木宗忠、金倉圓照和多田等觀等編著的《〔德格版〕西藏大藏經總目錄》，（日本・仙台：東北帝國大學文學部，1934），2 vols.（1970 Tokyo reprint, 1982）所使用的羅馬轉寫系統。

※Wylie 羅馬轉寫系統

當 1959 年 Turrell Wylie（簡稱 Wylie）在'A Standard System of Tibetan Transcription', *Harvard Journal of Asiatic Studies*, XXII （1959）, pp. 261-267 這篇論文發表了不需特殊符號或附加符號（diacritical mark; 如 ṅ 及 ñ 中，n 之上的點狀與波浪記號），而僅以 26 個英文字母就可以表示音節當中所有藏文字母的 Wylie 羅馬轉寫系統（又名 Washington 羅馬轉寫系統）之後，幾乎已完全取代 Das 羅馬轉寫系統，它是目前學界最常使用的羅馬轉寫系統之一。Wylie 這個轉寫系統則因為不需用到諸如 ṅ、ñ、ź、ś 等這類特殊符號，所以被廣泛運用到許多藏文軟體的輸入法當中，例如目前許多人使用的 Sambhoṭa 藏文軟體，其四種輸入法（keymap1, keymap2, keymap3 及 Wylie）當中的 Wylie 輸入法，是最簡便的輸入法。

※USLC 羅馬轉寫系統

除了上述三種羅馬轉寫系統之外，目前普遍使用的是美國國會圖書館（United States Library of Congress, 簡稱 USLC 或 LC）的羅馬轉寫系統，這種系統的好處是它不僅可用來轉寫藏文，也能夠表示與其同音的梵文，這在以藏文字母音譯梵文字母的時候，尤其方便。

從下表來看，這四類羅馬轉寫系統，除了ང་、ཉ་、ཛ་、ཞ་、འ་和ཤ་這 6 個藏文字母的轉寫有些差異之外，其他 24 個字母的轉寫均是相同的；因此，我們只需熟悉其中的一種轉寫系統，進一步要了解其他轉寫系統也就容易多了。

	藏文三十字母（楷書／有頭字）			
第 1 組	ཀ་	ཁ་	ག་	ང་
Das 羅馬轉寫	ka	kha	ga	ṅa
Tōhoku 羅馬轉寫	ka	kha	ga	ṅa
Wylie 羅馬轉寫	ka	kha	ga	nga
USLC 羅馬轉寫	ka	kha	ga	ṅa
第 2 組	ཅ་	ཆ་	ཇ་	ཉ་
Das 羅馬轉寫	ca	cha	ja	ña
Tōhoku 羅馬轉寫	ca	cha	ja	ña
Wylie 羅馬轉寫	ca	cha	ja	nya
USLC 羅馬轉寫	ca	cha	ja	ña
第 3 組	ཏ་	ཐ་	ད་	ན་
Das 羅馬轉寫	ta	tha	da	na
Tōhoku 羅馬轉寫	ta	tha	da	na
Wylie 羅馬轉寫	ta	tha	da	na
USLC 羅馬轉寫	ta	tha	da	na
第 4 組	པ་	ཕ་	བ་	མ་
Das 羅馬轉寫	pa	pha	ba/wa	ma
Tōhoku 羅馬轉寫	pa	pha	ba	ma
Wylie 羅馬轉寫	pa	pha	ba	ma

USLC 羅馬轉寫	pa	pha	ba	ma
第 5 組	ཙ་	ཚ་	ཛ་	ཝ་
Das 羅馬轉寫	tsa	tsha	dsa	wa
Tōhoku 羅馬轉寫	tsa	tsha	dsa	wa
Wylie 羅馬轉寫	tsa	tsha	dza	va
USLC 羅馬轉寫	tsa	tsha	dza	wa
第 6 組	ཞ་	ཟ་	འ་	ཡ་
Das 羅馬轉寫	sha	za	ḥa	ya
Tōhoku 羅馬轉寫	sha	za	ḥa	ya
Wylie 羅馬轉寫	zha	za	’a	ya
USLC 羅馬轉寫	źa	za	’a	ya
第 7 組	ར་	ལ་	ཤ་	ས་
Das 羅馬轉寫	ra	la	ça	sa
Tōhoku 羅馬轉寫	ra	la	śa	sa
Wylie 羅馬轉寫	ra	la	sha	sa
USLC 羅馬轉寫	ra	la	śa	sa
第 8 組	ཧ་	ཨ་		
Das 羅馬轉寫	ha	a		
Tōhoku 羅馬轉寫	ha	a		
Wylie 羅馬轉寫	ha	a		
USLC 羅馬轉寫	ha	a		

※如何以 USLC 羅馬轉寫系統來表示藏文音節

以一個最大組合的音節而言，其羅馬轉寫的順序如下：「（1）前加字母的子音＋（2）上加字母的子音＋（3）基字字母的子音＋（4）下加字母的子音＋（5）基字字母的母音＋（6）後加字母的子音＋（7）再後加字母的子音」。例如：བསྒྲུབས་「已成就」這個單詞的 USLC 羅馬轉寫為 bsgrubs pa。

在②中提到：འ་與ཨ་是藏文三十字母中沒有子音的二個字母，前者的音標為〔a*v*〕，後者的音標為〔a*h*〕；除了音標不同外，這二個字母的 Wylie 羅馬轉寫

也不相同，འ་為'a，而ཨ་為 a；應特別注意的是：當འ་在一個音節中作為前加字母或後加字母時，必須提供不發音的「虛擬子音」部分（亦即：上逗號「'」）參與拼綴。例如：ནམ་མཁའ་「虛空，天空」；首先，找出第一個音節的基字為ན་，對照⑯的表格得知ན་所提供之子音的 Wylie 羅馬轉寫為 n，ན་所提供之母音的 Wylie 羅馬轉寫為 a，後加字母མ་提供子音 m；依前述的順序由左至右排列，便可以得知第一個音節ནམ་的 Wylie 羅馬轉寫為 nam。其次，在第二個音節中，找出基字為ཁ་，對照⑯的表格得知ཁ་所提供之子音的 Wylie 羅馬轉寫為 kh，ཁ་所提供之母音的 Wylie 羅馬轉寫為 a，前加字母མ་提供子音 m，後加字母འ་提供虛擬子音'；依前述的順序由左至右排列，便可以得知第二個音節མཁའ་的 Wylie 羅馬轉寫為 mkha'。因此ནམ་མཁའ་這個單詞的 Wylie 羅馬轉寫為 nam mkha'。

另外，必須注意的是：在⑯的表格中，所有由 2~3 個羅馬字母所構成的子音，如 kh, ch, th, ph, ts, tsh, dz, sh, zh, ds 等，均是不可分割的單位。

底下是一些範例說明：

འཚང་རྒྱ་བ་「成佛，覺悟」，其 Wylie 羅馬轉寫為'tshang rgya ba。

གྲུབ་མཐའ་「悉檀，宗義，成就的極限」，其 Wylie 羅馬轉寫為 grub mtha'。

འོད་སྲུང་ཆེན་པོ་「大迦葉，摩訶迦葉」，其 Wylie 羅馬轉寫為'od srung chen po。

ཕྱག་འཚལ་བ་「敬禮」，其 Wylie 羅馬轉寫為 phyag 'tshal ba。

སྐྱབས་སུ་མཆི་བ་「歸依」，其 Wylie 羅馬轉寫為 skyabs su mchi ba。

རླུང་「風；氣息」，其 Wylie 羅馬轉寫為 rlung。（注意：基字為ར་）

ལྔ་「五」，其 Wylie 羅馬轉寫為 lnga。（注意：基字為ང་）

བརྡ་སྤྲོད་པ་「聲明」，其 Wylie 羅馬轉寫為 brda sprod pa。

འཛམ་བུའི་གླིང་「南贍部洲」，其 Wylie 羅馬轉寫為'dzam bu'i gling。

དཔལ་ལྡན་ཟླ་བ་གྲགས་པ་「吉祥月稱」，其 Wylie 羅馬轉寫為 dpal ldan zla ba grags pa。

རྒྱལ་སྲས་ཞི་བ་ལྷ་「佛子寂天」，其 Wylie 羅馬轉寫為 rgyal sras zhi ba lha。

མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་「龍樹怙主」，其 Wylie 羅馬轉寫為 mgon po klu sgrub。

མཉན་ཡོད་「舍衛城，有所聞」，其 Wylie 羅馬轉寫為 mnyan yod。

རྒྱལ་བུ་རྒྱལ་བྱེད་ཀྱི་ཚལ་མགོན་མེད་ཟས་སྦྱིན་གྱི་ཀུན་དགའ་ར་བ་「祇陀太子之林園——給孤獨園，祇樹給孤獨園，祇園精舍」，其 Wylie 羅馬轉寫為 rgyal bu rgyal byed kyi tshal mgon med zas sbyin gyi kun dga' ra ba。

མགོན་པོ་བྱམས་པ་「慈氏怙主，彌勒怙主」，其 Wylie 羅馬轉寫為 mgon po byams pa。

ཇོ་བོ་རྗེ་「覺沃杰，佛尊」(西藏人對於阿底峽尊者的敬稱)，其 Wylie 羅馬轉寫為 jo bo rje。

སྤྲོས་པ་「戲論；繁文縟節；詳細說明」，其 Wylie 羅馬轉寫為 spros pa。

སྤྲོས་པས་ཆོག་གོ་「傍論足矣，傍論已足」，其 Wylie 羅馬轉寫為 spros pas chog go。

ཚིག་མངས་སུ་དྭོགས་ལ་མ་སྤྲོས་སོ་「恐繁且止，惟恐語詞太多不詳細說明了」，其 Wylie 羅馬轉寫為 tshig mangs su dwogs la ma spros so。

སྡུག་བསྔལ་「苦」，其 Wylie 羅馬轉寫為 sdug bsngal。

མངོན་རྟོགས་「現證，現觀，現前地瞭解」，其 Wylie 羅馬轉寫為 mngon rtogs。

ཚུལ་ཁྲིམས་「戒，戒律」，其 Wylie 羅馬轉寫為 tshul khrims。

རྩ་བ་「根本；本頌」，其 Wylie 羅馬轉寫為 rtsa ba。

སེམས་རྩེ་གཅིག་པ་「心一境性」，其 Wylie 羅馬轉寫為 sems rtse gcig pa。

ལམ་རིམ་「道次第」，其 Wylie 羅馬轉寫為 lam rim。

རྡུལ་སྤང་དྲི་མ་སྤང་「掃塵、除垢」，其 Wylie 羅馬轉寫為 rdul spang dri ma spang。

ཆོས་སྤོང་「謗法」，其 Wylie 羅馬轉寫為 chos spong。

ལྷག་མཐོང་「觀，勝觀，毗婆舍那」，其 Wylie 羅馬轉寫為 lhag mthong。

ཞི་གནས་「止，寂止，奢摩他」，其 Wylie 羅馬轉寫為 zhi gnas。

སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་「觀自在」，其 Wylie 羅馬轉寫為 spyan ras gzigs dbang phyug。

ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ་「普賢菩薩，普賢如來」，其 Wylie 羅馬轉寫為 kun tu bzang po。

ས་ཡི་སྙིང་པོ་「地藏」，其 Wylie 羅馬轉寫為 sa yi snying po。

ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་「金剛手，大勢至」，其 Wylie 羅馬轉寫為 phyag na rdo rje。

སྒྲིབ་པ་རྣམ་སེལ་「除蓋障」，其 Wylie 羅馬轉寫為 sgrib pa rnam sel。

འཇམ་དབྱངས་「妙音，文殊師利」，其 Wylie 羅馬轉寫為’jam dbyangs。

ཤེས་འདོད་ཆོས་ཅན་「欲知有法」，其 Wylie 羅馬轉寫為 shes ’dod chos can。

ཐལ་འགྱུར་「應成論式」，其 Wylie 羅馬轉寫為 thal ’gyur。

བྱེ་བྲག་སྨྲ་བ་「毘婆沙宗，說分別師，有部」，其 Wylie 羅馬轉寫為 bye brag smra ba。

མདོ་སྡེ་པ་「經部宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 mdo sde pa。

ལུང་གི་རྗེས་འབྲང་གི་མདོ་སྡེ་པ་「隨教行經部宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 lung gi rjes ’brang gi mdo sde pa。

རིགས་པའི་རྗེས་འབྲང་གི་མདོ་སྡེ་པ་「隨理行經部宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 rigs pa’i rjes ’brang gi mdo sde pa。

སེམས་ཙམ་པ་「唯識宗，唯心宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 sems tsam pa。

སེམས་ཙམ་རྣམ་བདེན་པ་「真相唯識宗，形像真實的唯識宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 sems tsam rnam bden pa。

སེམས་ཙམ་རྣམ་བརྫུན་པ་「假相唯識宗，形像虛偽的唯識宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 sems tsam rnam brdzun pa。

ལུང་གི་རྗེས་འབྲང་གི་སེམས་ཙམ་པ་「隨教行唯識宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 lung gi rjes ’brang gi sems tsam pa。

རིགས་པའི་རྗེས་འབྲང་གི་སེམས་ཙམ་པ་「隨理行唯識宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 rigs pa’i rjes ’brang gi sems tsam pa。

དབུ་མ་པ་「中觀宗」，其 Wylie 羅馬轉寫為 dbu ma pa。

དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་「中觀自續派」，其 Wylie 羅馬轉寫為 dbu ma rang rgyud pa。

རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་「瑜伽行中觀自續派」，其 Wylie 羅馬轉寫為 rnal ’byor spyod pa’i dbu ma rang rgyud pa。

མདོ་སྡེ་སྤྱོད་པའི་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པ་「經部行中觀自續派」，其 Wylie 羅馬轉寫為 mdo sde spyod pa’i dbu ma rang rgyud pa。

དབུ་མ་ཐལ་འགྱུར་བ་「中觀應成派」的 Wylie 羅馬轉寫為 dbu ma thal ’gyur ba。

可以的話，讀者不妨從一些列有羅馬轉寫的著作中練習如何從羅馬轉寫還原為藏文，然後再以藏文辭典核對是否無誤，這種訓練對於藏文構詞的了解相當有幫助。

⑰羅馬轉寫的特殊情況

※一個音節當中有二個母音的情況

基本上，藏文單音節當中只能有一個母音；但在下述情況時，同一音節中，會有兩個母音出現，此時 Wylie 羅馬轉寫也必須把這兩個母音表示出來。這種特殊情況就是，當前音節為母音結尾（亦即無後加字母）或後加字母-འ་（-'）結尾，而後音節為屬格助詞འི་（'i）、指小助詞འུ་（'u）、完結助詞འོ་（'o）、分合助詞འམ་（'am）或嚴攝助詞འང་（'ang）時，前後二個音節必須合併為同一個音節，此時同音節中便會有兩個母音。

例如：母音結尾的ང་「我」（Wylie 羅馬轉寫為），其後音節若為屬格助詞འི་（Wylie 羅馬轉寫為'i），那麼前後二音節必須合併為ངའི་「我的」，此時 Wylie 羅馬轉寫為 nga'i；母音結尾的ལེའུ་「品；章節」（Wylie 羅馬轉寫為 le'u），其後音節若為屬格助詞འི་（Wylie 羅馬轉寫為'i），則前後兩音節必須併成ལེའུའི་「品的……；章節的……」，此時 Wylie 羅馬轉寫為 le'u'i；母音結尾的གོ་「了解」（Wylie 羅馬轉寫為 go），其後若有完結助詞འོ་（Wylie 羅馬轉寫為'o），則必須寫成གོའོ་，此時 Wylie 羅馬轉寫為 go'o；母音結尾的རིགས་འགྲེ་「同理類推」（Wylie 羅馬轉寫為 rigs 'gre），其後若有完結助詞འོ་（Wylie 羅馬轉寫為'o），則必須寫成རིགས་འགྲེའོ་，此時 Wylie 羅馬轉寫為 rigs 'gre'o；而母音結尾的རིགས་ཀྱི་བུ་「善男子」（Wylie 羅馬轉寫為 rigs kyi bu），其後若有分合助詞འམ་「……或……」（Wylie 羅馬轉寫為'am），則必須寫成རིགས་ཀྱི་བུའམ་「善男子或……」，此時 Wylie 羅馬轉寫為 rigs kyi bu'am；母音結尾的ཉི་མ་「太陽」（其 Wylie 羅馬轉寫為 nyi ma），其後若有嚴攝助詞འང་「……也……」（Wylie 羅馬轉寫為'ang，則必須寫成ཉི་མའང་「太陽也……」，此時 Wylie 羅馬轉寫為 nyi ma'ang；母音結尾的 བྱ་「鳥」（Wylie 羅馬轉寫為

bya），其後若有指小助詞-འུ（Wylie 羅馬轉寫為'u），則必須寫成 བྱིའུ་「小鳥；雀」（注意 བྱ་加上指小助詞འུ་之後音變為 བྱི་），此時 Wylie 羅馬轉寫為 byi'u。

另外，後加字母འ་結尾的例子如下：བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་「菩薩，菩提薩埵；覺有情」（Wylie 羅馬轉寫為 byang chub sems dpa'），其後若有屬格助詞འི་（Wylie 羅馬轉寫為'i），則必須寫成 བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་「菩薩的」（注意：དཔའ་的後加字母-འ་為屬格助詞འི་所取代），此時其 Wylie 羅馬轉寫為 byang chub sems dpa'i；མངའ་「有，存在」（Wylie 羅馬轉寫為 mnga'），其後若有完結助詞འོ་（Wylie 羅馬轉寫為'o），則必須寫成 མངའོ་（注意：མངའ་的後加字母-འ་為完結助詞འོ་所取代），此時 Wylie 羅馬轉寫為 mnga'o；གྲུབ་མཐའ་「宗義」（Wylie 羅馬轉寫 grub mtha'），其後若有分合助詞འམ་「……或……」（Wylie 羅馬轉寫為'am），則必須寫成གྲུབ་མཐའམ་「宗義或……」（注意：མཐའ་的後加字母-འ་為分合助詞འམ་所取代），此時 Wylie 羅馬轉寫為 grub mtha'am；ནམ་མཁའ་「虛空」（Wylie 羅馬轉寫為 nam mkha'），其後若有嚴攝助詞འང་「……也……」（Wylie 羅馬轉寫為'ang，則必須寫成ནམ་མཁའང་「虛空也……」（注意：མཁའ་的後加字母-འ་為嚴攝助詞འང་所取代），此時 Wylie 羅馬轉寫為 nam mkha'ang。

※如何區分གཡ་與 གྱ་二者的 Wylie 羅馬轉寫

當ཡ་為基字，而前加字母為ག་時，其 Wylie 羅馬轉寫須寫為 g.ya，亦即 g 與 ya 之間必須加上英文句點（.），否則將與基字為ག་、下加字母為ཡ་所構成的 གྱ་的 Wylie 羅馬轉寫 gya 完全相同。這樣的例子還有：གཡག་「犛牛」（Wylie 羅馬

轉寫為 g.yag）、གཡང་「福祿；險地」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.yang）、གཡའ་「污垢」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.ya'）、གཡའ་བ་「發癢」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.ya' ba）、གཡར་བ་「借貸」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.yar ba）、གཡས་གཡོན་「左右」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.yas g.yon）、གཡུ་「綠松石，松兒石，土耳其玉」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.yu）、གཡི་「土豹」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.yi）、གཡེ་ཐང་「曠野」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.ye thang、གཡེལ་བ་「散逸，散亂」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.yel ba）、གཡོ་「諂」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.yo）、གཡོ་བ་「動搖」（其 Wylie 羅馬轉寫為 g.yo ba）等。

※其他情況

當前音節為母音結尾（亦即無後加字母）或後加字母-འ་結尾，而後音節為邏義格助詞之一的ར་或作具格助詞之一的ས་時，前後二個音節必須合併為同一音節，但不像前述的〈※一個音節當中有二個母音的情況〉，此時音節中只有原來前音節的那個母音，至於後音節的ར་或ས་則僅依序提供子音 r 及 s 並且併入前音節中，並不提供母音。例如：母音結尾的བུ་མོ་「女兒；女孩」（Wylie 羅馬轉寫為 bu mo），其後音節若有邏義格助詞ར་（Wylie 羅馬轉寫為 r），則必須寫成བུ་མོར་「對於女兒；為了女兒；對於女孩；為了女孩」，此時 Wylie 羅馬轉寫為 bu mor；母音結尾的བུམ་པ་「瓶」（Wylie 羅馬轉寫為 bum pa），其後若有作具格助詞ས་（Wylie 羅馬轉寫為 s），則必須寫成བུམ་པས་「用瓶……」，此時 Wylie 羅馬轉寫為 bum pas。而-འ་結尾的ནམ་མཁའ་「虛空」（Wylie 羅馬轉寫為 nam mkha'），其後音節若有邏義格助詞ར་（Wylie 羅馬轉寫為 r），則必須寫成ནམ་མཁར་「於虛空中」

（注意：ནམ་མཁའ་的後加字母-འ་為邏義格助詞ར་所取代），此時 Wylie 羅馬轉寫為 nam mkhar；-འ་結尾的གྲུབ་མཐའ་「宗義」（Wylie 羅馬轉寫為 grub mtha'），其後若有作具格助詞ས་（Wylie 羅馬轉寫為 s），則必須寫成གྲུབ་མཐས་「以宗義……」（注意：གྲུབ་མཐའ་的後加字母-འ་為作具格助詞ས་所取代），此時 Wylie 羅馬轉寫為 grub mthas。

4. 梵音篇

⑱如何以藏文字母音譯梵文字母

「音譯」、「音寫」或「轉錄」(transcription)，顧名思義就是每個藏文字母本身只是表達梵文的語音但不表示其意義，這種情形在漢譯經典也經常可以看到；例如：以「牟尼」來音譯梵語羅馬轉寫 muni「仙人、大仙、寂默者」，其 中的「牟」用來表達 mu 的音、而「尼」用來表達 ni 的音，「牟」、「尼」本身 並無特別的意義；又如：以「那落迦」音譯梵語羅馬轉寫 naraka「地獄」，以「蔑戾車」或「彌戾車」音譯梵語羅馬轉寫 mleccha「邊地之卑賤種族、野蠻人」，以「伐折羅」或「波闍羅」音譯梵語羅馬轉寫 vajra「金剛」，以 「彌勒」或「梅怛麗耶」音譯梵語羅馬轉寫 maitreya「慈氏」(即彌勒菩薩)，以「須彌」或「蘇迷盧」音譯梵語羅馬轉寫 sumeru「妙高山」(即須彌山)，以「摩登伽」或「末蹬伽」音譯梵語羅馬轉寫 mātaṅga「下賤種姓，低劣種姓」，以「舜若多性」音譯梵語羅馬轉寫 śūnyatā「空性」，以「波斯匿」音譯梵語羅馬轉寫 prasena-jit「勝軍，勝光」(印度古代國王名)，以「多陀阿伽度」音譯梵語羅馬轉寫 tathāgata「如來」，以「阿難陀」或「阿難」音譯梵語羅馬轉寫 ānanda「慶喜、普喜」(即阿難尊者)，以「周利槃陀伽，周利槃特」音譯梵語羅馬轉寫 śuddhi-panthaka「小路、淨道」(即小路尊者)，以「般若」音譯梵語羅馬轉寫 prajñā「智慧，覺慧」，以「波羅夷」音譯梵語羅馬轉寫 pārājika「他勝罪」，以「提婆達多」或「調達」音譯梵語羅馬轉寫 deva-datta「天授，天賜」，以「波羅蜜多」音譯梵語羅馬轉寫 pāramitā「到彼岸，度無極」，以「波逸提」音譯梵語羅馬轉寫 pāyattika「棄墮」，以「爍迦羅」音譯梵語羅馬轉寫 cakra「金剛、堅固、精進、輪鐵」，以「比丘」或「苾芻」音譯梵語羅馬轉寫 bhikṣu「乞士、出家人」，以「優婆塞」音譯梵語羅馬轉寫 upāsaka「近事男、居士」，以「俱舍」音譯梵語羅馬轉寫 kośa「藏、寶庫」，以「娑婆訶」或「娑哈」音譯梵語羅馬轉寫 svāhā「奠基、安定」，以「迦樓羅」音譯梵語羅馬轉寫 garuḍa「鵬、金翅鳥」，以「怛特羅」音譯梵語羅馬轉寫 tantra「密續、秘密本續」，以「曼荼羅」音譯梵語羅

馬轉寫 maṇḍala「壇城」，以「文殊師利」或「曼殊室利」音譯梵語羅馬轉寫 mañjuśrī「妙吉祥」（文殊菩薩名號之一）等。

同樣地，在《西藏大藏經》中，這種音譯的情況也經常可以看到，特別是在每部西藏經論起首的 རྒྱ་གར་སྐད་དུ་「於梵語中」之後所列的、以藏文字母音譯梵語的題名；但是，西藏三十字母的子音只有二十八個，而母音總共也只有五個，以這麼有限的子音和母音如何去表達有三十三個子音及十四個母音的梵語字母呢？

底下筆者打算先以〈※梵文母音和藏文母音的對照表〉及〈※梵文子音和藏文子音的對照表〉這兩個單元，說明梵、藏兩種語言的字母之間，羅馬轉寫的同、異情況；然後配合〈※範例〉加以說明。

※梵文母音和藏文母音的對照表 [2]

單母音	a	i	u	ṛ	ḷ
梵文字母	अ	इ	उ	ऋ	ऌ
藏文字母	ཨ་	ཨི་	ཨུ་	རྀ་	ལྀ་
長母音	ā	ī	ū	ṝ	ḹ
梵文字母	आ	ई	ऊ	ॠ	ॡ
藏文字母	ཨཱ་	ཨཱི་	ཨཱུ་	རཱྀ་	ལཱྀ་
雙母音	e	ai	o	au	
梵文字母	ए	ऐ	ओ	औ	
藏文字母	ཨེ་	ཨཻ་	ཨོ་	ཨཽ་	

[2] 〈※梵文母音和藏文母音的對照表〉及底下的〈※梵文子音和藏文子音的對照表〉，乃根據 M. Hahn（1994, 25-26）的表格改編而成。

其中，沒有標示天藍底色的羅馬字體所對應的藏文字母表示藏文原本就有的五個母音（三個單母音及二個雙母音），而有標示天藍底色的羅馬字體所對應的藏文字母則是藏文原本沒有，因為音譯的需要而發展出來的組合方式。因此，當我們閱讀藏文文獻，若發現這類特殊組合的母音時，便可以判定它為音譯而非意譯；這類組合的母音多半以咒音（梵 mantra）、專有名詞及梵文題名的方式出現。

底下就依序說明這些特殊組合的母音。首先，在單母音的部分，以半母音（亦是捲舌音）ར་加上由 ི（藏 gi gu）反轉而來的特殊母音符號 ྀ 而形成རྀ་，用來表示梵文單母音 ṛ。半母音ལ་加上 ྀ 所形成的ལྀ་，則可用來表示梵文單母音 ḷ。

其次，在長母音的部分，以下加的小འ་[3]表示長音；如ཨ་結合下加小འ་得到ཨཱ་，可以表示梵文長母音ā；ཨི་結合下加小འ་得到ཨཱི་，可以表示梵文長母音ī；རྀ་結合下加的小འ་得到རཱྀ་，可以表示梵文長母音ṝ；ལྀ་結合下加的小འ་得到ལཱྀ་，可以表示梵文長母音ḹ。

至於雙母音的部分，則以 ཨ་結合二個 ེ（藏'greng bu）形成 ཨཻ་，用以表示梵文雙母音 ai；以 ཨ་結合二個 ོ（藏 na ro）得到 ཨཽ་，表示梵文雙母音 au。

※梵文子音和藏文子音的對照表

閉鎖音	喉音／軟顎音（guttural/velar）	k	kh	g	gh	ṅ
	梵文字母	क	ख	ग	घ	ङ
	藏文字母	ཀ་	ཁ་	ག་	གྷ་	ང་

[3] 從〈⑧基字與下加字母的組合〉可以知道：藏文的下加字母實際上僅有ཝ་、ཡ་、ར་及ལ་四個，而此處的小འ་只是在音譯梵文時表示長母音之用。

	口蓋音／舌面音（palatal）	c	ch	j	jh	ñ
	梵文字母	च	छ	ज	झ	ञ
	藏文字母	ཙ་	ཚ་	ཛ་	ཛྷ་	ཉ་
	捲舌音（cerebral/retroflex）	ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ
	梵文字母	ट	ठ	ड	ढ	ण
	藏文字母	ཊ་	ཋ་	ཌ་	ཌྷ་	ཎ་
	齒音（dental）	t	th	d	dh	n
	梵文字母	त	थ	द	ध	न
	藏文字母	ཏ་	ཐ་	ད་	དྷ་	ན་
	唇音（labial）	p	ph	b	bh	m
	梵文字母	प	फ	ब	भ	म
	藏文字母	པ་	ཕ་	བ་	བྷ་	མ་
非閉鎖音	半母音（semi-vowel）	y	r	l	v	
	梵文字母	य	र	ल	व	
	藏文字母	ཡ་	ར་	ལ་	ཝ་或བ་	
	齒擦音（spirant）	ś	ṣ	s		

	梵文字母	श	ष	स	
	藏文字母	ཤ་	ཥ་	ས་	
	送氣音 （aspirate）	h			
	梵文字母	ह			
	藏文字母	ཧ་			
	隨韻 （梵 anusvāra）	ṃ/ṁ			
	梵文字母	●			
	藏文字母	ཾ			
	語尾送氣音 （梵 visarga）	ḥ			
	梵文字母	:			
	藏文字母	ཿ或ཿ			

在上表的「閉鎖音」（stops）及「非閉鎖音」（non-stops）二欄中，我們可以看到同時表示梵文與藏文子音的羅馬字體以及對應的梵文與藏文；其中，沒有標示天藍底色的部分，表示藏文原本就有的子音（共有 23 個），而有標示天藍底色的部分，則是藏文原本沒有，然由於音譯的需要而創制或組合而成的子音（共有 10 個），茲分述如下：

恭喜各位已經進入藏文之門了！

嘉言選讀→ 提振學習心力

རྒྱལ་སྲས་ཆེན་པོ་ཞི་བ་ལྷས་མཛད་པའི་སྤྱོད་འཇུག་གི་ལེའུ་དྲུག་པ།

གོམས་ན་སླ་བར་མི་འགྱུར་བའི། །དངོས་དེ་གང་ཡང་ཡོད་མ་ཡིན།

補充上次

འདི་སྐད་བདག་གིས་ཐོས་པ། （nst）（我聽到這段話這件事）→ 重點在“這件事”

or

འདི་སྐད་（n） བདག་གིས་ཐོས་པ། （ast）（我聽到的這段話）→ 重點在“這段話”

創制：把藏文第三組的「齒音」（dental）ཏ་、ཐ་、ད་、ན་及第 7 組的「齒擦音」（spirant）ཤ་依序反轉為ཊ་、ཋ་、ཌ་、ཎ་及ཥ་[4] ，分別用來表示梵文的「捲舌音」（cerebral）ट、ठ、ड、ण及ष。

組合：以下加的ཧ་表示「送氣音」（aspirate），例如以藏文字母組合而成的གྷ་、ཛྷ་、ཌྷ་、དྷ་及 བྷ་依序用來表示對應的梵文送氣音घ、झ、ढ、ध及भ。

如前所述，藏文羅馬轉寫與梵文羅馬轉寫相同的部分有二十三個，而其他的七個藏文字母，除了ཨ་（藏a）等同梵文母音अ（梵a）外，其餘六個——ཙ་（藏tsa）、ཚ་（藏tsha）、ཛ་（藏dza）、ཞ་（藏źa）、ཟ་（藏za）、འ་（藏’a）——則是吞彌根據西藏固有的語音創制的。然而因為吞彌聽到當時的西北印人將梵語的च（梵ca）、छ（梵cha）、ज（梵ja）分別讀成舌尖前部的塞擦音ཙ་（藏tsa）、ཚ་

4 見：稻葉正就（1986, 54）、H. B. Hannah（1991, 15）及山口瑞鳳（1998, 18）。在西藏語中，ཊ་、ཋ་、ཌ་、ཎ་及ཥ་再加上ཀྵ་（藏 kṣa），合稱為「六反體字」或「六逆字」（藏 log yig drug; 英 the six reversed letters）。

（藏tsha）、ཛ་（藏dza），因而誤以為梵文沒有舌面前部的上顎音ཅ་（藏ca）、ཆ་（藏cha）、ཇ་（藏ja）；而西藏的傳統說法也始終認為吞彌仿效梵文字母所造的是ཙ་、ཚ་、ཛ་而非ཅ་、ཆ་、ཇ་，亦即認為ཅ་、ཆ་、ཇ་是吞彌另外創制出來的。[5] 由於這樣的誤會，因此在音譯梵文的च（梵ca）、छ（梵cha）、ज（梵ja）時，均錯誤地依序以ཙ་（藏tsa）、ཚ་（藏tsha）、ཛ་（藏dza）來表示。例如《佛母般若波羅蜜多心經》[6]的梵文題名的羅馬轉寫為*BHagavatī-prajñāpāramitā-hṛdaya*，而若以藏文字母來音譯的話，表示如下：བྷ་ག་བ་ཏཱི་པྲཛྙཱ་པཱ་ར་མི་ཏཱ་ཧྲྀ་ད་ཡ།。其中，བྷ་即梵文羅馬轉寫的*BHa*，ག་即梵文羅馬轉寫的*ga*，བ་[7]即梵文羅馬轉寫的*va*，ཏཱི་即梵文羅馬轉寫的*tī*，པྲཛྙཱ་[8]（注意：此處ཛ་的羅馬轉寫必須視為ja而不能視為dza）即梵文

---

[5] 見：蕭金松（1985, 336-339）。

[6] 即《東北目錄》（根據《德格版西藏大藏經》編製），no. 21，〈般若部〉（藏 śes phyin）= no. 531，〈十萬怛特羅部〉（藏 rgyud 'bum）及《台北版》（為《德格版 西藏大藏經》之翻印），no. 21，〈般若部〉= no. 528，〈十萬怛特羅部〉。

[7] 參見：稻葉正就（1986, 88）§80。བ་（藏 ba）的唸法有二種：1. 如果當作「語尾助詞」使用時，其讀音與ཝ་（藏 wa）相同，讀作〔wa*f*〕或〔wa*w*〕，因此བ་（通常出現在基字位置）和ཝ་（通常出現在下加字母的位置）二者經常被用來音譯梵文字母व（梵 va）；2. 除了當作語尾助詞外，བ་一般是讀作〔pa*v*〕，因此又常被用來音譯梵文字母ब（梵 ba）。綜上所述，藏文字母བ་可依音譯需要，而用來表示梵文字母व或ब；但是藏文字母ཝ་則僅能表示梵文字母व。

[8] 除了少數單詞（如ལེའུ「品，節，章」、ཕྲིའུ「幼兒」、བྱིའུ「雀，小鳥」等）之外，一般而言，藏文的一個音節中只能有一個母音，然而這個規定並不適用於以藏文字母音譯 梵文字母的情況，亦即音譯的母音數與音節點無關，而與橫向位置的字母所佔的數目有關。以པྲཛྙཱ་「般若」為例，雖然པྲ་（藏 pra）與ཛྙཱ་（藏 jñā）為同一個音節，但因其橫向佔了二個字母的位置，因此音譯時所對應的梵文轉寫必須有二個母音，一個為 pra 的 a，另一個為 jñā 的 ā。但也有例外，例如པད་མ་「蓮花」中的第一個音節པད་雖佔了二個字母的位置，但其對應的梵文轉寫卻是 pad 而非 pada；這是因為「蓮花」的梵文轉寫是 padma 而非 padama。因此，根據筆者的經驗，碰到以藏文字母音譯梵文字母的情況時，最好能用《梵文辭典》檢核其對應的梵文轉寫是否為正確的梵文單詞。

羅馬轉寫的*prajñā*，པཱ་即梵文羅馬轉寫的*pā*，ར་即梵文羅馬轉寫的*ra*，མི་即梵文羅馬轉寫的*mi*，ཏཱ་即梵文羅馬轉寫的*tā*，ཧྲྀ་即梵文羅馬轉寫的*hṛ*[9] ，ད་即梵文羅馬轉寫的*da*，ཡ་即梵文羅馬轉寫的*ya*。

※範例[10]

梵文羅馬轉寫	藏文音譯	藏文意譯	中文意義
bodhi	བོདྷི་	བྱང་ཆུབ་	菩提，覺悟
candrakīrti	ཙནྡྲཀཱིརྟི་	ཟླ་བ་གྲགས་པ་	月稱
asaṅga	ཨ་སངྒ་	ཐོགས་མེད་	無著，阿僧伽
sarvajña	སརྦཛྙཱ་	ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་	一切智，薩婆若
mañjuśrī	མཉྫུཤྲཱི་	འཇམ་དཔལ་	妙吉祥，文殊師利
garuḍa	གརུཌ་	མཁའ་ལྡིང་	金翅鳥，迦樓羅
maṇḍala	མཎྜལ་	དཀྱིལ་འཁོར་	壇城，曼荼羅
mantra	མནྟྲ་	སྔགས་	密咒，漫怛羅
tantra	ཏནྟྲ་	རྒྱུད་	密續，怛特羅
svāhā	སྭཱཧཱ་	གཞི་ཚུགས་	奠基，娑婆訶
śubha	ཤུབྷ་	དགེ་བ་	清淨，輸婆
maṅgalaṃ	མངྒལཾ་	བཀྲ་ཤིས་	幸福，吉祥
acala	ཨཙལ་	མི་གཡོ་བ་	不動〔明王〕

9 ཧྲྀ་（藏 hṛ）與ཧྲི་（藏 hri）不同，這是必須注意的。

10 範例主要引自 STCD （1991）一書。

samādhi	སམཱདྷི་	ཏིང་ངེ་འཛིན་	等持，三昧，三摩地
samāhita	སམཱཧིཏ་	མཉམ་བཞག་	三摩呬多，等引
samāpatti	སམཱཔཏྟི་	སྙོམས་འཇུག་	三摩鉢底，等至
nīlakaṇṭha	ནཱིལཀཎྛ་	རྨ་བྱ། མགྲིན་སྔོན་	孔雀，青頸，尼陀乾
dhyāna	དྷྱཱན་	བསམ་གཏན་	靜慮，禪那
śamatha	ཤ་མ་ཐ་	ཞི་གནས་	止，寂止，奢摩他
vipaśyanā	བིཔཤྱནཱ་	ལྷག་མཐོང་	觀，勝觀，毘婆舍那
śāriputra	ཤཱརིཔུཏྲ་	ཤཱ་རིའི་བུ་	舍利子，舍利弗
śarīra	ཤརཱིར་	སྐུ། ལུས་	身體，舍利，設利羅
gautama	གཽཏམ་		瞿曇，喬答摩
vaiḍūrya	བཻཌཱུརྱ་	བེ་ཌཱུར་ཡ་	吠琉璃，貓眼石
gaṅga	གངྒཱ་	གང་གཱ་	恆河，殑伽河
upādhyāya	ཨུཔཱདྷྱཱཡ་	མཁན་པོ་	親教師，鄔波柁耶
paṇḍita	པཎྜིཏ་	མཁས་པ། མཛངས་པ་	班智達，學者
bande	བནྡེ། བན་དེ་	བཙུན་པ་	大德，佛教僧侶
amṛta	ཨམྲྀཏ་	བདུད་རྩི་	甘露，阿密哩多
avalokiteśvara	ཨབལོཀིཏེ་ཤྭར་	སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག་	觀自在〔菩薩〕
maitreya	མཻཏྲེཡ་	བྱམས་པ་	慈氏，彌勒
padma	པད་མ། པདྨ་	ཀ་མ་ལ་	蓮花，八瓣青蓮花

rāga	རཱ་ག་	འདོད་ཆགས་	貪欲，愛染
svasti	སྭསྟི་	བཀྲ་ཤིས། བསོད་ནམས་	安樂，吉祥，福德
ācārya	ཨཱ་ཙཱརྱ་	སློབ་དཔོན་	軌範師，阿闍黎
karma	ཀརྨ་	ལས་	業
vipāka	བི་པཱ་ཀ་	རྣམ་པར་སྨིན་པ་	異熟
nāgārjuna	ནཱ་གཱརྫུན་	ཀླུ་སྒྲུབ་	龍樹，龍猛

另外，以藏文字母音譯梵文字母的其他例子如下：

Ārya-vajracchedika-nāma-prajñāpāramitā-mahāyāna-sūtra（《「聖・能斷金剛」般若波羅蜜多大乘經》）的藏文字母的音譯為 ཨཱརྱ་བཛྲཙྪེདིཀ་ནཱམ་པྲཛྙཱ་པཱ་ར་མི་ཏཱ་མཧཱ་ཡཱ་ན་སཱུ་ཏྲ།，而藏文字母的意譯為འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ།。又如 *Mūla-madhyamaka-vṛtti-prasannapadā*（《根本中觀注——明句論》）的藏文字母的音譯為 མཱུ་ལ་མདྷྱམཀ་བྲྀཏྟི་པྲསནྣཔདཱ།，而藏文字母的意譯為དབུ་མ་རྩ་བའི་འགྲེལ་པ་ཚིག་གསལ་བ།。*Ārya-sukhāvatīvyūha-nāma-mahāyāna-sūtra*（《「聖・極樂莊嚴」大乘經》，亦即《阿彌陀經》）的藏文字母的音譯為ཨཱརྱ་སུཁཱབཏཱིབྱཱུཧ་ནཱམ་མཧཱཡཱན་སཱུཏྲ།，而藏文字母的意譯為འཕགས་པ་བདེ་བ་ཅན་གྱི་བཀོད་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ།。*Dama-mūko-nāma-sūtra*（《「賢愚」經》）的藏文字母的音譯為དམ་མཱུ་ཀོ་ནཱམ་སཱུཏྲ།，而藏文字母的意譯為 མཛངས་བླུན་ཞེས་བྱ་བའི་མདོ།。*BHāvanā-yoga-avatāra*（蓮華戒《入修瑜伽》）的藏文字母的音譯為 བྷཱབནཱ་ཡོགཱབཏཱར།，而藏文字母的意譯為 རྣལ་འབྱོར་སྒོམ་པ་ལ་འཇུག་པ།。而「六字大明咒」（藏 yig ge drug ma）：oṃ ma ṇi pad me hūṃ 的藏文字母的音譯為ཨོཾ་མ་ཎི་པདྨེ་ཧཱུྃ།。又如 Mañjuśrī-kumāra-bhūta

（妙吉祥童子）的藏文字母的音譯為 མཉྫུཤྲཱི་ཀུམཱར་བྷཱུཏ།，而藏文字母的意譯為འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ།等。

有時候西藏人在音譯梵文字母時，會作一些省略或使用約定俗成的不正確音譯，除非具備基本梵文佛學單詞的知識，否則很難判斷省略的字母是什麼？例如若將 བོདྷི་སཏྭ་會得到 bodhisatva（為 bodhisattva「菩提薩埵，菩薩，大士，覺有情」之略），而這個字在梵文辭典中是查不到的，因為它少了一個 t；所以正確的音譯應為 བོདྷི་སཏྟྭ་。又如ཤ་ཁ་ར་，最初可能來自於梵文 śarkarā「砂，糖，石蜜」的音譯ཤཀྐར་，而後由於約定俗成的關係，逐漸演變成今日的ཤ་ཁ་ར་。又西藏「後弘期」（藏 bstan pa phyir dar）由「耶協沃」（藏 Ye shes ’od; 意譯為「智光」）及「強曲沃」（藏 Byang chub ’od; 意譯為「菩提光」或「覺光」）叔侄等從印度「超戒寺」（梵 vikramaśīla）延請的大班智 達——「阿底峽」（梵 Atīśa; 982-1054），其藏文的音譯為 ཨ་ཏི་ཤ་（正確的寫法應為 ཨ་ཏཱི་ཤ་）恐怕也是簡化或俗語化的一個例子吧！

5. 標點篇

⑲藏文標點的種類與符號[11]

關於藏文楷書（藏 dbu can; 或譯為「有頭字」)的標點符號（藏 brda mtshon rtags shad），說明如下：

※音節點（་）

音節點（藏 tsheg）用於每一個音節的右上方。當接上底下將說明的 「垂符」（藏 shad）時，除了ང་以外，其他字母均不需加音節點；這是因為ང་若不加音節點，則ད།容易與 བ 混淆而དོ།容易與 བོ 混淆之故。

（1） གསལ་ཞིང་རིག་པ། བློའི་མཚན་ཉིད། 清淨而明知者，即「覺知」的定義。

（2） དེ་སྐད་ཅེས་གསོལ་བ་དང་། 當〔他〕問了這段話之後……。

（3） བྱང་ཕྱོགས་ནས་མི་ཡོང་ངོ་།། 人從北方來。

（4） མི་འདི་ནི་ཡོན་ཏན་ཅན་ནོ།། 此人有學問（有功德)。

（5） བུང་བ་དེ་མེ་ཏོག་ལ་བསྐོར་བ་བསྐོར་རོ།། 那蜜蜂圍著花轉。

上例中，句（2）和（3）由於是ང་及ངོ་結尾，因此需要音節點隔開，而句（1）、（4）及（5）則不需要。

※單垂符（།）

藏文依文體的不同，可分為「長行」（藏 lhug tshig; 即散文體）和 「偈頌」（藏 tshigs bcad; 即詩歌體）二類；而單垂符（藏 tshig shad 或 rkyang shad 或 phur shad）均可使用其中。

其中，長行有二種用法：

---

[11] 此部分主要參考：稻葉正就（1986, 54）§42、H. B. Hannah（1991, 45-46)、胡書津（1987, 223-227）及 S. Hodge（1993, 9)，“5. Punctuation”。

（1）用於句中列舉語詞的情形，通常會伴隨連結助詞（藏 dang sgra）དང་「和」或分合助詞（藏’byed sdud）འམ་「或」等等之後，相當於中文的「頓號」（、）。例如：

མིག་དང་། རྣ་བ་དང་། སྣ་དང་། ལྕེ་དང་། ལུས་དང་། ཡིད་དོ། ། 眼、耳、鼻、舌、身、意。

ཡོད་དམ། མེད་དམ། 有、或者無？

（2）用於句意尚未完結、語氣稍微停頓之時，通常伴隨帶餘助詞（藏 lhag bcas）ཏེ་等之後，相當於中文的「逗號」（，）或「分號」（；）。例如：

དེ་སྐད་མི་འཐད་དེ། རང་ལུགས་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། ། 此說不合理，因為與自宗相違。

ལུས་འདི་མི་རྟག་སྟེ། སྐད་ཅིག་རེ་རེས་འཇིག་པའི་ཕྱིར་རོ། ། 此身無常，因為剎那滅。

其次，在偈頌中有如下這種用法：

（3）在一個語意完整的偈頌中（可能是四句或四句以上），通常每一個偈句的前、後均會使用「單垂符」，而最後一個偈句的結尾則會使用底下將提到的「雙垂符」。例如：

གང་དག་ང་ལ་གཟུགས་སུ་མཐོང་། 諸以色觀我，

།གང་དག་ང་ལ་སྒྲར་ཤེས་པ། 以音聲尋我，

།ལོག་པར་སྤོང་བར་ཞུགས་པ་སྟེ། 彼生履邪斷，

།སྐྱེ་བོ་དེ་དག་ང་མི་མཐོང་། ། 不能當見我；

སངས་རྒྱས་རྣམས་ནི་ཆོས་ཉིད་བལྟ། 應觀佛法性，

།འདྲེན་པ་རྣམས་ནི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ། 即導師法身，

།ཆོས་ཉིད་རིག་པར་བྱ་མིན་པས། 法性非所識，

།དེ་ནི་རྣམ་པར་ཤེས་མི་ནུས། ། 故彼不能了。

（漢譯部分引自玄奘法師譯,《大般若波羅蜜多經・第九能斷金剛分》,T7, 985a）

由上可知，中文的頓號、逗號或分號，在藏文中均是以單垂符表示；因此在翻譯藏文文獻時，必須根據單垂符之前所使用的助詞，而決定較適當的中文標點符號。

※雙垂符（། །）

雙垂符（藏 gnyis shad）的用法亦可分為長行與偈頌二類。在長行中：

（1）用於語意完整的句末，此時通常會伴隨「完結助詞」（藏 rdzogs tshig），其用法相當於中文的「句號」（ 。）。例如：

ཕ་མའི་བཀའ་དྲིན་ལ་དྲིན་ལན་བསབ་བོ། ། 報答父母的恩惠。

而在偈頌中：

（2）雙垂符用於偈頌中最後一個偈句的末尾。例如：

སྐར་མ་རབ་རིབ་མར་མེ་དང་། 諸和合所為，

།སྒྱུ་མ་ཟིལ་པ་ཆུ་བུར་དང་། 如星翳燈幻，

།རྨི་ལམ་གློག་དང་སྤྲིན་ལྟ་བུར། 露泡夢電雲；

།འདུས་བྱས་ཆོས་རྣམས་དེ་ལྟར་བལྟ། ། 應作如是觀。

（漢譯部分引自玄奘法師譯《大般若波羅蜜多經・第九能斷金剛分》，T7, 985c）

※四垂符（། ། ། །）

四垂符（藏 bzhi shad）主要用於長行或偈頌的完整「卷冊」（藏 bam po）、「章」（藏 le'u; 或譯為「節」、「品」）的末尾。例如：

（《入菩薩行論》第一品的內容結束）།།བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་ལ་འཇུག་པ་ལས། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་ཕན་ཡོན་བཤད་པ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ། ལེའུ་དང་པོའོ།། །།[12] （《入菩薩行論》第二品的內容開始）

《入菩薩行論》第一品：「解說菩提心的利益」

※莊嚴符（༈）

莊嚴符（藏rgyan shad）使用於偈頌的開頭[13]。H. B. Hannah（1991, 46）說明「莊嚴符」猶如蓮花（lotus）和它的莖桿（stalk），主要用於正式的信件、諺語或格言等等當中，意味著「新的開始」。

※雲頭符（༄、༄༅或༄༅༅）

雲頭符（藏dbu khyud）多用於藏文行書和楷書寫就之文章、書籍、佛典的卷首，表示文章由此開始；此外，亦表示「吉祥」、「莊嚴」和「開卷有益」之意。其中以༄༅最常見。關於上面的符號，藏文 有許多不同的名稱：「日月符」（藏

[12] 在《西藏大藏經》中，佛典的「題名」在文章的最初及末尾均會記載，而「卷次名」或「章節名」則載於該卷或章節內容之後；後者是和中文佛典不同之處。

[13] 雖然稻葉正就（1986, 54）引音成就金剛（藏 dByangs can grub pa'i rdo rje）的說法，認為此莊嚴符是用於偈頌的開頭；但筆者依據音成就金剛的《三十頌心要釋——樹王論》（藏 *Sum cu pa'i snying po'i don gsal byed legs bshad ljon pa'i dbang po*）及《性入法——顯明難處精要之明鏡》（藏 *rTags kyi 'jug pa'i snying po'i don mdo tsam brjod pa dka' gnad gsal ba'i me long*）二部著作的內容來看，此符號似乎也有科判、分段的作用。

nyi zla; 主要是指༄༅)、「卷首符」(藏dbu或dbu mgo)、「篇頭符」(藏dang kyog[14];

主要是指༄༅)、「字首花紋」(藏berga; 此單詞為梵文berga的音譯)

若根據 H. B. Hannah（1991, 46） 的說法，༄用於宗教作品（religious work）的首章；༄༅（梵 svasti「吉祥」; auspicious benediction「吉祥的祝福」）用於任何論述倫理學（Ethics）及道德學（Morality）的作品開頭中；༄༅༅（梵文名稱同༄༅）用於哲學（Philosophy）及宗教學（Thrology）等作品的卷首。

此外，胡書津（1987，227）一書還提到了「敬重號」（藏 tshe mgo）༉ 及「著重號」（藏’og skor）༵二種符號。其中，前者一般用於名人的姓名之前以示尊敬；後者則用於需要強調重點的相關字、詞之下，表提示之用；多見於文法和詩詞著作中。

作業：查《西藏大藏經》

《維摩詰經》第三品、《中論》第十八品、《四百論》第十二品、《佛護論》第二十四品、《入菩薩行論》第九品、《現觀莊嚴論》第四品、《俱舍論》第六品、《釋量論》第二品、《入中論》第六地、《解深密經》第五品。

6. 文法篇

6.1. 單句

6.1.1. 單句的三個基本句型

藏文的單句可以歸納為底下三個基本句型[15]：

---

[14] 根據薩迦班智達的說法，用形如象鼻的ཨ་字，表示文字（文章）的開端，故有此名。或謂梵語的咒文頭上，常寫一個ཨོཾ་字，故在藏文的開頭也寫一ཨོཾ་字，經演變形成為書名和篇章前的符號。引自 TCD （1993, 1240a）的དང་ཀྱོག་一詞。

⑳單句的第一個基本句型（sst1）

sst1 = s（←n/pn/vn/nst+ø(N)）+ vi

※其中，sst1（←simple sentence 1，單句的第一個基本句型）、s（subject，主詞）、n（noun，名詞）、pn（pronoun，代名詞）、vn（verbal noun，動狀名詞或動名詞）、nst（nominal sentence，名詞子句）、ø(N)（表達主格 Nominative case 的絕對格 absolute case ø）、vi（intransitive verb，不及物動詞，即不需受詞或動作對象的動詞）。

㉑單句的第二個基本句型（sst2）

sst2 = s（←n/pn/vn/nst+ I）+ o（←n/pn/vn/nst+ø(Ac)）+ vt[16]

※其中，sst2（←simple sentence 2，單句的第二個基本句型）、s（主詞）、n（名詞）、pn（代名詞）、vn（動狀名詞或動名詞）、nst（名詞子句）、I（作具格 Instrumental case 助詞）、o（受詞）、ø(Ac)（表達受格 Accusative 的絕對格）、vt（transitive verb，及物動詞，即必須有受詞或動作對象的動詞）。

㉒單句的第三個基本句型（sst3）

sst3 = s（←n/pn/vn/nst+ø(N)）+ sc（←n/pn/vn/nst/a/va/ast+ø(N)）+ lv（be）

或

sst3 = s（←n/pn/vn/nst+ø(N)）+ sc（←n/pn/vn/nst/a/va/ast+la don(N)）+ lv（become）

※其中，sst3（←simple sentence 3，單句的第三個基本句型）、s（主詞）、n（名詞）、pn（代名詞）、vn（動狀名詞或動名詞）、nst（名詞子句）、ø(N)（表達主格的絕對格）、sc（subject complement，主詞補語）、a（adjective，形容詞）、va（verbal adjective，動狀形容詞）、ast（adjectival sentence，形容詞子句）、la don（邏義格助詞）、lv（linking verb/copula，連繫動詞，類似英語的 be 和 become 等，主要用來連繫 s 和 sc 這兩者）。
※la don 有七種形式，參？。
※lv 若為 be 動詞，則其前的 sc 當中通常會使用 ø(N)，而且 lv 經常會被省略。

---

15 在藏語單句的基本句型中，必須注意：「主詞」（s）不等於「主格助詞」（N）或「作具格助詞」（I），而「受詞」（o）也不等於「受格助詞」（Ac）。

16 若一個動詞在辭典當中的詞性是 vi，當用於單句的第二個基本句型時，需轉用為 vt。

※lv 若為 become 動詞，則其前的 sc 當中通常會使用 la don(N)，此時 lv 不可省略。

6.1.2. 單句三個基本句型的擴充

㉓擴充

※可以在 n 的前面加上 a + G 或 n + G，並於其後加上 a、va、ast、num（數詞）等修飾語，以及 dl（雙數助詞）或 pl（複數助詞）等，讓 s 或 o 變得非常冗長。同理，pn、vn 或 nst 也可以如此擴充。

※也可以在三個基本句型中，加入 Tadv、Ladv 或 Madv，讓整個單句的長度增加。

※範例

བཅོམ་ལྡན་འདས་བཞུགས་སོ། །（s + vi）→ དུས་གཅིག་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་རྒྱལ་པོའི་ཁབ་ན་བྱ་རྒོད་ཕུང་པོའི་རི་ལ། དགེ་སློང་གི་དགེ་འདུན་ཆེན་པོ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་དགེ་འདུན་ཆེན་པོ་དང་ཐབས་གཅིག་ཏུ་བཞུགས་སོ། །

（Tadv + s + Ladv1 + Ladv2 + s’ + Madv + vi）

6.1.3. 單句三個基本句型的變形

理論上，西藏語文的句子就是依循前述單句的三個基本句型與詞彙（包含實詞與助詞）建構而成的，而這些根據基本句型所造的句子，在語言學理論中稱之為「基底結構」（underlying structure）；然而我們實際在解讀古典藏文文獻時，卻經常可以見到不符合基底結構，但語法無誤的句子，這種句子在語言學理論中稱之為「表面結構」（surface structure）。表面結構是基底結構經由「變形」或「轉換」（transformation）而來的，而變形的方式主要有四種，亦即：刪略（deletion）、加插（insertion）、代換（substitution）及移位（movement）。其中的加插變形（如英語中使用的虛主詞 it），筆者在古典藏語文獻中尚未見過；至於其他三種變形，則經常可以見到：

㉔刪略變形 [17]

在古典藏語中，語詞的刪略不論是在長行（藏 tshig lhug; 即散文）或偈頌（藏 tshigs bcad; 即詩偈）當中，特別是後者，均經常可以看到。關於「刪略

[17] 在英語中，也經常可以見到這種刪略的情形。見：M. Swan（1980, 196-199），‘ellipsis’（leaving words out）。

變形」，可以根據 S. V. Beyer（1992, 194-199）所提出的古典西藏語的「電報原則」（the telegram principle）來說明：

（1）藏文資料中的「冗詞」（redundancy）可以，而且經常省略。

（2）在電報原則下，舊資訊依「可還原性」（recoverability），可視為冗詞而省略。

（3）角色助詞（role particles）[18]的省略。

西藏「命題句」（proposition）[19]中的每一個「參與成分」（participant）均可以三種方式標示其特定的參與角色；亦即：（1）藉由它的角色助詞（即格助詞）、（2）藉由它在命題句中的位置（即㉗詞序）及（3）藉由它的語意內容（即實詞的意義）。例如：命題句རྒྱལ་པོས་རྫ་མ་བཅག「國王打破了甕」。其中རྒྱལ་པོ་「國王」這個參與成分，可以藉由它在命題句的左邊位置、其角色助詞-ས་（即作具格助詞）及它的語意內容（有生命者）而標示為 བཅག་「打破了」這個動詞的作者。參與成分རྫ་མ་「甕」則可藉由它的位置正好在動詞之前、角色助詞為絕對格、以及它的語意內容——亦即無生命的物體不能當作者——而標示為 བཅག་「打破了」這個動詞的接受者（對象）。但在「電報原則」之下，上述命題句中的角色助詞-ས་則是多餘的，因為它所提供的訊息和由位置、語意內容所給予的訊息是相同的，因此上述命題句可以改寫為རྒྱལ་པོ་རྫ་མ་བཅག，而意思同樣是「國王打破了甕」；亦即省略了-ས་之後，在語法上仍然是可以成立的。從這個例子中，S. V. Beyer

18 S. V. Beyer（1992, 193）書中所謂的「角色助詞」，就是指「格助詞」；因為它可以表達命題句中的每一個「參與成分」（participant）所扮演的角色。

19 見：S. V. Beyer（1992, 193）。所謂「命題句」，就是由「事件」（event）和這個事件的 各個「參與成分」（participant）所組成。其中，事件可由「帶有時態變化的動詞詞組」（a VERB PHRASE carrying its TENSE）表示；而每一參與成分則可用「帶有角色助詞的 名詞詞組」（a NOMINAL PHRASE with a following ROLE PARTICLE）來表示。

想告訴我們的就是：當命題句中的參與成分沒有伴隨角色助詞時，那麼它「所處的位置」及它的「語意內容」就是決定它在句中所扮角色的關鍵。

其他例子說明如下：

（1）基底結構：རྒྱལ་པོས་བགེགས་གསོད་ཀྱང་བླ་མས་བགེགས་འདུལ།「國王殺死惡魔，然而上師則調伏惡魔」→ 表面結構：རྒྱལ་པོས་བགེགས་གསོད་ཀྱང་བླ་མས་འདུལ།「國王殺死惡魔，然而上師則調伏〔惡魔〕」。其中，表面結構省略了 བགེགས་「惡魔」。[20]

2. 基底結構：སྐུ་དེ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་ཡིན།「那個身體就自性而言是空的」（屬於基本句型 3.）→ 表面結構：སྐུ་དེ་ནི་རང་བཞིན་སྟོང་པ།「那個身體〔就〕自性〔而言是〕空的」（《入修瑜伽》，PE, vol. 102, no. 5313, 42/75b (6)）。其中，表面結構省略了作具格助詞 གྱིས་「就……而言」和連繫動詞ཡིན་「是」。

3. 基底結構：ཕུང་པོ་ཁ་ཡར་བ་དང་ཕུང་པོ་ཚོགས་པ་གཉིས།「個別的蘊及聚合的蘊二者」→ 表面結構：ཕུང་པོ་ཁ་ཡར་བ་དང་ཚོགས་པ་གཉིས།「個別的蘊及聚合的〔蘊〕二者」。從連結助詞དང་「及，與，和」其前、後名詞的關係必須對等或相當的情況下，我們可以推知在表面結構中，連結助詞དང་「及，與，和」與ཚོགས་པ་「聚合的」之間省略了 ཕུང་པོ་「蘊」。

【補充】單句的基本句型 3（sst3）的例子

ཕྱོགས་དང་ཕྱོགས་མཚམས་ཐ་དད་པ་ནས་ཀླུང་ཆེན་པོའི་ཆུའི་ཕུང་པོ་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོར་

བབ་པ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ།

ལན་ཚྭའི་རོར་རོ་གཅིག་པར་འགྱུར་རོ། །འོད་སྲུང་དེ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་སྣོ་ཐ་དད་པ་ནས་བས

---

[20] 相關說明，詳見：S. V. Beyer（1992, 195-196）。

གསལ་བ་བྱུང་

ཚུལ་དུ་ཡོངས་སུ་བསྒོམས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་འདི་ལྟ་སྟེ། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་ཀྱི་རོར་རོ་གཅིག་པར་འགྱུར་རོ། །

འཁོར་བའི་རྩ་བ་ནི་བདག་འཛིན་མ་རིག་པ་ཡིན་ནོ།།

ལམ་གྱི་རྩ་བ་བཞེངས་གཉེན་བརྟེན་ཚུལ་ཡིན་ནོ།།

རྒྱུ་འབྲས་མན་ངག་བདུན་དང་བདག་གཞན་མཉམ་བརྗེ་གཉིས་ཀྱིས་བློ་སྦྱོང་ནས་ལམ་མ་ཞུགས་པའི་

གང་ཟག་ནི་ཐེག་ཆེན་ཚོགས་ལམ་པར་གྱུར་རོ།།

【作業】查《西藏大藏經》

《維摩詰經》第三品（大正藏有）、《中論》第十八品（大正藏有）、《四百論》第十二品（大正藏有部分翻譯）、《佛護論》第二十四品（大正藏無）、《入菩薩行論》第九品（大正藏無，但有如石法師的漢譯）、《現觀莊嚴論》第四品（大正藏無，但有法尊法師的漢譯）、《俱舍論》第六品（大正藏有）、《釋量論》第二品（大正藏無，但有法尊法師的漢譯）、《入中論》第六地（大正藏無，但有法尊法師的漢譯）、《解深密經》第五品（大正藏有）。

方法：

（1）若有《大正藏》的漢譯，則先查出《大正藏》的編號，然後根據《東北目錄》的〈索引・第八〉查出對應的《德格版西藏大藏經》的編號。然後依這個編號便可以在東京大學編的《德格版西藏大藏經》或台北南天書局編的《台北版西藏大藏經》當中查出所需的藏文文獻。

（2）若無《大正藏》的漢譯，則先依佛學辭典（例如《佛光大辭典》等）查出藏文或梵文的題名，然後依序根據《東北目錄》的〈索引・第一〉與〈索引・第二〉查出對應的《德格版西藏大藏經》的編號。然後依這個編號便可以查出所需的藏文文獻。

（3）若僅知論典的作者而不曉得題名，則可以依據《東北目錄》的〈索引・第

六〉查出該作者所有著作的編號，然後一一過濾所要的著作。

（4）若僅知經論中文名稱與部類而不曉得藏文題名、梵文題名與作者名，則建議從《東北目錄》的〈目次〉當中的部類去搜尋。

（5）有時候，雖有藏文或梵文題名，卻仍然查不到所需文獻的話，有可能我們所知道的題名只是簡稱而非全稱（完整題名），這時可能得試圖找出其全稱，否則還是查不到。

總之，沒事時多翻閱《東北目錄》，絕對有助於自己熟悉經論的題名與作者。瞭解不同作者之間的關係。也可以瞭解各種部類當中包含哪些經論等。此外，最重要的，就是可以在《東北目錄》當中找到自己想要處理的經論。

記住：身體的鍛鍊不能無限進步，但認知（包含心與心所）則可以無限進步，直至成為佛的一切相智為止！

4. 基底結構：བཀའ་དེ་ནི་དྲང་བའི་དོན་ཡིན་གྱི་ངེས་པའི་དོན་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །「那部佛經是不了義，而不是了義。」→ 表面結構：བཀའ་དེ་ནི་དྲང་བའི་དོན་གྱི་ངེས་པའི་དོན་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །「那部佛經〔是〕不了義，而不是了義。」(《二十釋疏》，PE, vol. 113, no. 5566, 318/215b, (7)）在表面結構中，第一個連繫動詞ཡིན་「是」被省略了。

5. 基底結構：འཕགས་པ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་པ་ལས་ཇི་སྐད་དུ། ཉམས་པ་གང་ཡང་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱི་དགེ་བའི་ཆོས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཐམས་ཅད་དམ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་དགེ་བའི་ཆོས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཐམས་ཅད་དམ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་དགེ་བའི་ཆོས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །

如《聖・解深密經》所說的：「慈氏！當知無論是諸聲聞的世間及出世間的一切善法、諸菩薩的世間及出世間的一切善法、或者諸如來的世間及出世間的一切善法，均是止和觀的果。」

→ 表面結構：འཕགས་པ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་པ་ལས་ཇི་སྐད་དུ། བྱམས་པ་གང་ཡང་ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱིའམ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིའམ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་རྣམས་ཀྱི་དགེ་བའི་ཆོས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །

如《解深密經》所說的：「慈氏！當知無論是諸聲聞的〔世間及出世間的一切善法〕、諸菩薩的〔世間及出世間的一切善法〕、或者諸如來的世間及出世間的一切善法，均是止和觀的果。」(《修次中》, TE, vol. 36, no. 3921, 459/ 87 (6)-(7))

其中，基底結構中加天藍色背景的དགེ་བའི་ཆོས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཐམས་ཅད་「世間及出世間的一切善法」，在表面結構中被省略了。[21]而分合助詞也由原來的དམ་「或」的形式變為འམ་「或」，且併入前音節的屬格助詞ཀྱི་「……的……」當中，這點必須注意。

སངས་རྒྱས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་རྣམས་ལ་ཆོས་གསུངས་སོ།། → སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཆོས་གསུངས་སོ།།

佛陀為眾生說法。→ 佛陀〔為眾生〕說法。

㉕代換變形[22]

所謂「代換變形」，就是：前面提過實詞，再次出現時，通常會以同義詞或代名詞來取代。例如：

---

[21] 此處དགེ་བའི་ཆོས་འཇིག་རྟེན་པ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་ཐམས་ཅད་「世間及出世間的一切善法」可以省略，是因為有分合助詞འམ་「或」作連繫之故。

[22] 在英語中，也經常可以見到這種代換的情形。見：M. Swan（1980, 581），'substitution'（代換）。

རྔོན་པས་གླང་ཆེན་དེ་བསད་དོ།། → དེས་དེ་བསད་དོ།།

獵人殺了那隻大象。→ 他殺了它。

དེས་ན་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་ཕུང་པོའི་ཚོགས་པ་དང་རྒྱུན་དང་ཡ་གྱལ་དང་ཆ་ཤས་གང་ཡང་གང་ཟག་གི་མཚན་གཞིར་གཟུང་དུ་མི་རུང་ལ། དེ་རྣམས་ལས་ངོ་བོ་ཐ་དད་པ་གཞན་ཡང་གང་ཟག་ཏུ་བཞག་ཏུ་མེད་དེ་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་གང་ཟག་ཏུ་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པའོ། །

因此，即使在名言中，也絕不可以執著「蘊的聚合、相續、一支及部分」為補特伽羅的事例；而且，那些〔蘊的聚合、相續、一支及部分〕之外的其他不同體性者也不能安立為補特伽羅；而僅僅是在依於那些〔蘊的聚合、相續、一支及部分〕之後，假名為補特伽羅而已。(《入行廣釋》, p. 406, *l*. 20-p. 407, *l*. 4)。其中，དེ་རྣམས་「那些」及དེ་དག་「那些」均是取代前述的ཕུང་པོའི་ཚོགས་པ་དང་རྒྱུན་དང་ཡ་གྱལ་དང་ཆ་ཤས་「蘊的聚合、相續、一支及部分」。

㉖移位變形

如〈6.1.1. 單句的三個基本句型〉描述一般，古典西藏語文的單句中，各個詞類基本上有其一定的排列方式；但在實際的文獻中，卻可以看到沒有遵循詞序的情況。特別是在強調受詞的場合中，受詞經常會調至主詞之前，這時受詞後面通常會伴隨強調助詞ནི་。例如：

1. 基底結構བླ་མས་ཆོས་བཤད།「上師解釋了法。」(屬於㉑)→ 表面結構ཆོས་ནི་བླ་མས་བཤད།「法被上師解釋了。」(移位後形成：o + s + vt)
2. 基底結構རང་གི་སེམས་ལས་བྱང་ཆུབ་བཙལ་བར་བྱའོ། །「〔我們〕應從自己內心當中尋求菩提（o)。」(屬於㉑中，省略主詞 s 的句子；亦即原本應為：〔s +〕Ladv + o + vt）→ 表面結構 བྱང་ཆུབ་ནི་རང་གི་སེམས་ལས་བཙལ་བར་བྱའོ། །「菩提（o),〔我們〕應從自己內心當中尋求。」（移位後形成：o 〔+ s〕+ Ladv+ vt）

3. ངས་ཤིང་ཏོག་འདི་ཟ་བར་འདོད་དོ།། → ཤིང་ཏོག་འདི་ནི་ངས་ཟ་བར་འདོད་དོ།།

我想吃這個水果。→ 這個水果，我想吃。

4. 基底結構དེ་ལ་གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་གང་ལ་བདེན་འཛིན་ཀུན་བཏགས་དང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དམིགས་ཀྱང་རུང་།「此中，不論在補特伽羅及（或）蘊上，均可以緣得到遍計執 實及俱生〔執實〕的〔二種〕差別。」（其中，བདེན་འཛིན་ཀུན་བཏགས་དང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་「遍計執實及俱生〔執實〕的〔二種〕差別」為此句的 o）→ 表面結構དེ་ལ་བདེན་འཛིན་ཀུན་བཏགས་དང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་གང་ལ་དམིགས་ཀྱང་རུང་།「此中，遍計執實及俱生〔執實〕的〔二種〕差別，不論在補特伽羅及（或）蘊上，均可以緣得到。」（《入行廣釋》，p. 404, *ll*. 17-18）

6.1.4. 單句內部的詞序

㉗詞序[23]

瞭解藏語的詞序（word order/morpheme sequence），有助於理解西藏文獻，並提升口語的聽力與表達能力。

據大陸學者胡坦[24]的研究，藏語的詞序特徵如下：

※動詞詞幹位於句末

在沒有終助詞的情況下，動詞詞幹位於句末；若有終助詞，則動詞詞幹位於終助詞之前。

ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་དེ་དག་ལ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རྣམ་པར་བལྟའོ། །

※限定詞位於中心詞之後

[23] 參《實用西藏語文法》，vol. 1，pp. 145-152。

[24] 見：胡坦，〈藏語語法的類型特徵〉，《藏學研究論叢・4》，（西藏：人民，1992），pp. 72-89 及拙著，〈古典西藏語文法教材的基礎研究〉，《中華佛學研究》，第 1 期（民 86 年 3 月），pp. 253-254。另可參考 M. Swan（1980, 634）一書當中有關英語詞序問題的說明。

當限定詞（attribute）位於中心詞（head-word）之後時，毋須加屬格助詞（簡稱 G）。其中的限定詞可以是形容詞、指示形容詞、動狀形容詞或形容詞子句。

དགེ་སློང་གི་དགེ་འདུན་ཆེན་པོ།

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་དགེ་འདུན་ཆེན་པོ།

※限定詞加屬格助詞居於中心詞之前

當限定詞位於中心詞之前時，此時須加屬格助詞。其中的限定詞可以是名詞、動狀名詞、名詞子句、形容詞、動狀形容詞或 形容詞子句；例如：

སྙིང་ཐག་པ་ནས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བའི་གང་ཟག་「從內心深處歸依於三寶的補特伽羅」中的限定詞སྙིང་ཐག་པ་ནས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ「從內心深處歸依於三寶」為名詞子句，中心詞為གང་ཟག་（n）「補特伽羅」，而 G 為འི་。

ཟབ་མོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ།

རྒྱ་ཆེ་བའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ།

※位置詞居於名詞之後

位置詞（adposition）依其在名詞的前或後，可以分為「前置詞」（preposition）與「後置詞」（postposition）二種；其中，英語的介系詞屬於前者，而藏語的助詞則屬後者。例如སྟོང་པ་ཉིད་ལ་「在空性中」（in the emptiness）；其中，藏語的ལ་為後置詞，而英語的 in 為前置詞。

除了上述的特徵外，根據筆者的觀察，還有底下幾種：

※總名位於別名之前

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་ཕྱུག

ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུ།

མགོན་པོ་བྱམས་པ།

མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ།

རྒྱལ་པོ་གསལ་རྒྱལ།

སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན།

དགེ་བཤེས་པོ་ཏོ་བ།

※助動詞位於主要動詞之後

མི་བརྗེད་པས་ན་བདེན་པར་ཤེས་པར་བྱ།

ཕྱིད་ལྔ་བརྒྱ་པ་ཐ་མ་ལ་ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ཐམས་ཅད་ཟད་པར་འགྱུར་ཏེ། ཟད་པར་བྱས་ནས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་འོད་དཔག་མེད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་བདེ་བ་ཅན་དུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཏེ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་འོད་དཔག་མེད་དེས་ཀྱང་ཕྱིད་བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་ལུང་སྟོན་པར་འགྱུར་རོ། །

※相當於梵文之接頭詞（例如 pra-等）的狀態副詞直接置於動詞詞幹之前

ཕུང་པོ་ལྔ་པོ་དེ་དག་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་རྣམ་པར་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་བལྟའོ།།

※相當於梵文之接頭詞（例如 pra-等）的狀態副詞直接置於形容詞之前

ཚེ་ཕྱི་མར་དཔལ་འབྱོར་གྱི་མི་ལུས་རིན་པོ་ཆེ་སླར་ཡང་ཐོབ་པ་དེ་ནི་ཤིན་ཏུ་དཀའ་བ་ཡིན་ནོ།།

※關係子句位於主要子句之前 [25]

།གང་དག་སངས་རྒྱས་སྐྱབས་སོང་བ། །དེ་དག་ངན་འགྲོར་འགྲོ་མི་འགྱུར།

（those who went for refuge to the Buddha will not move to the miserable states of existence）(《集學論》，p. 223, *ll*. 14-15）

།གང་དག་སྡིག་པའི་གྲོགས་པོ་རྣམ་སྤངས་པ། །དེ་དག་ཆོས་ལྡན་གྲོགས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་བཟུང་།

།ཇི་སྲིད་ཕུང་པོར་འཛིན་ཡོད་པ། །དེ་སྲིད་དེ་ལས་ངར་འཛིན་ཡོད།

※終助詞置於動詞詞幹或助動詞詞幹之後

[25] 但在偈頌當中，關係子句與主要子句孰前孰後，則沒有一定。

ཧི་ང་ངེ་འཛིན་ལ་སྙོམས་པར་ཞུགས་སོ།།

ཕྱིན་ཅི་ལོག་ནས་ཤིན་ཏུ་འདས་ནས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་མཐར་ཕྱིན་ཏོ།།

6.2. 複句

有單句的概念作為基礎，要瞭解複句便容易多了。藏文的複句是由二個或二個以上的單句所構成的，而擔負這個連接單句與單句的任務者，則是所謂的「接續助詞」（conjunctive particle, 略語為 cp）。

6.2.1. 構成複句的成分

㉘複句（cst）是由接續助詞（cp）連結前後兩個單句（sst）而成，理論上，由數量為 x（其中 x 為 1, 2, 3, ……）的單句所構成的複句，需要數量為 x-1（其中 x 為 1, 2, 3, ……）個接續助詞。其中，sst 可以是⑳至㉖的任何一個，而 cp 則可以是㉙至㉞的任何一個。單句與接續助詞之間的關係若寫成一個通式的話，可表示如下：

cst = sst(1) + cp(1) + sst(2) + cp(2) + sst(3) + …… + cp(x-1) + sst(x)

6.2.2. 複句中接續助詞的形式與用法

㉙表達順接（～，而…；～，而且…；～，然後…）的接續助詞

༡ སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་རབ་ཀུན་གྱི་རབ་དང་མཆོག་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ་སྡེ་རིན་པོ་ཆེ་ཡིན་ལ། དེའི་དངོས་བསྟན་ཟབ་མོའི་དོན་རྣམས་ལམ་རིམ་དུ་ཟབ་མོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པར་བསྟུས།

༢ རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ།

༣ འཁོར་བ་ན་ཡང་མི་གནས་ཤིང་། མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ནའང་གནས་མ་ཡིན་ནོ།།

༤ ཉན་པ་པོས་ཆོས་སྣྲ་བ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ནས་ཆོས་ཉན་ནོ།།

༥ ངས་ཆོས་བསྟན་པས་ཁྱེད་ཅག་གིས་ཡིད་གཅིད་ཏུ་སྟུས་ལ་ཉོན་ཅིག།

㉚表達逆接或轉折（雖然～，但是…；～，然而…）的接續助詞

༡ བཀའ་དེ་ནི་དྲང་བའི་དོན་ཡིན་གྱི་ངེས་པའི་དོན་ནི་མ་ཡིན་ནོ།།

༢ ཆོས་ལ་རྟོན་པར་བྱའི་གང་ཟག་ལ་རྟོན་པར་མི་བྱའོ།།

༣ ཚིག་ཤེས་ཀྱི་དོན་མ་གོའོ།།

༤ དགེ་སློང་དག་གམ་མཁས་རྣམས་ཀྱིས། །བསྲེགས་བཅད་བརྡར་བའི་གསེར་བཞིན་དུ།

།ལེགས་པར་བརྟགས་ལ་ང་ཡི་བཀའ། །བླང་བར་བྱ་ཡི་གུས་ཕྱིར་མིན།།

༥ གནས་ལུགས་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་མི་ལྡན་ན། །ངེས་འབྱུང་བྱང་ཆུབ་སེམས་ལ་གོམས་བྱས་ཀྱང་།

།སྲིད་པའི་རྩ་བ་བཅད་པར་མི་ནུས་པས། །དེ་ཕྱིར་རྟེན་འབྲེལ་རྟོགས་པའི་ཐབས་ལ་འབད།།

༦ དཀོན་མཆོག་གསུམ་སྐྱབས་གནས་ཡང་དག་ཏུ་ཁས་ལེན་ཞིང་། དེ་ལས་གཞན་པའི་སྐྱབས་གནས་མི་འདོད་པའི་གྲུབ་

མཐའ་སྨྲ་བའི་གང་ཟག་དེ། ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བའི་གང་ཟག་གི་མཚན་ཉིད།

༧ བདག་མེད་ཕྲ་མོ་དང་། གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཕྲ་མོ་དོན་གཅིག་ཏུ་འདོད་ཅིང་། ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཁས་

མི་ལེན་ཏེ། དེས་གཞི་གྲུབ་ན་ཆོས་བདག་ཡིན་པས་ཁྱབ་པ་ཁས་ལེན་པའི་ཕྱིར།

༨ སྒྲིབ་པ་ལ། ཉོན་མོངས་ཅན་དང་། ཉོན་མོངས་ཅན་མ་ཡིན་པའི་སྒྲིབ་པ་གཉིས་སུ་འདོད་ཅིང་།

ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་ཐ་སྙད་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །

㉛表達條件（若～，則…；假如～，那麼…）的接續助詞

༡ བདག་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱིས་བདེ་འགྲོར་སྐྱེས་ཀྱང་དབུལ་པོར་གྱུར་ན་ཟས་དང་སྨན་དང་ཆོས་གོས་ལ་སོགས་པ་

འཚོ་བའི་ཡོ་བྱད་ཚོལ་བ་ལྷུར་བྱེད་དོ།།

༢ ཚེ་འདི་ལ་ཞེན་ན་ཆོས་པ་མིན། །འཁོར་བ་ལ་ཞེན་ན་ངེས་འབྱུང་མིན།

།བདག་དོན་ལ་ཞེན་ན་བྱང་སེམས་མིན། །འཛིན་པ་བྱུང་ན་ལྟ་བ་མིན།།

㉜表達因果（～，因此…；因為～，所以…）的接續助詞

༡ འོག་མ་འོག་མའི་ལྷ་བ་གོ་བ་དེ། གོང་མ་གོང་མའི་ལྟ་བ་གོ་བའི་ཐབས་དམ་པར་སྣང་བས། གྲུབ་མཐའ་གོང་

མ་ལ་མཆོག་ཏུ་བཟུང་ནས་འོག་མ་ལ་སྨད་པར་མི་བྱའོ།།

㉝表達同時（在～時，…）的接續助詞

༡ ངས་སྟོན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་པ་ན་ལན་མང་པོར་བྱས་སོ།།

㉞表達宗因（～，原因是…；～，理由是…）的接續助詞

༡ སྒྲ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་པ་ཡིན་ཏེ། བྱས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༢ དུ་ལྡན་ལ་ལ་ཆོས་ཅན། མེ་ཡོད་དེ། དུ་བ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

༣ མྱུ་གུ་ཆོས་ཅན། བདེན་པར་མ་གྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ། རྟེན་འབྲེལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

༤ སློབ་དཔོན་དབྱིག་བཤེས་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ལ་བྱེ་བྲག་སྨྲ་བ་ཞེས་བརྗོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་དེ།

བྱེ་བྲག་བཤད་མཚོ་ཆེན་མོའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བས་སམ། དུས་གསུམ་རྫས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་ཏུ་སྨྲ་བས་ན་བྱེ་བྲ

ག་སྨྲ་བ་ཞེས་བརྗོད་པའི་ཕྱིར།（《宗義寶鬘》，p. 12）

補充：八暇十滿

དལ་བ་བརྒྱད་དང་འབྱོར་བ་བཅུའམ་དལ་འབྱོར་བཅོ་བརྒྱད།

ལམ་རིམ་ཆེན་མོའི་ཤོག་གྲངས་༧༧ ཡིག་ཕྲེང་༡༨

མི་ཁོམ་པ་བརྒྱད་དང་བྲལ་བ་ནི་དལ་བའོ། །བཤེས་སྤྲིངས་ལས། ལོག་པར་ལྟ་བ་འཛིན་དང་དུད་འགྲོ་ཉིད། །ཡི་དྭགས་

ཉིད་དང་དམྱལ་བར་སྐྱེ་བ་དང་། །རྒྱལ་བའི་བཀའ་མེད་པ་དང་མཐའ་འཁོབ་ཏུ། །ཀླ་ཀློར་སྐྱེ་བ་གླེན་ཞིང་ལྐུགས་པ་ཉིད། །

ཚེ་རིང་ལྷ་ཉིད་གང་ཡང་རུང་བར་ནི། །སྐྱེ་བ་ཞེས་བགྱི་མི་ཁོམ་སྐྱོན་བརྒྱད་པོ། །དེ་དག་དང་བྲལ་ཁོམ་པ་བརྙེས་ནས་ནི། །

སྐྱེ་བ་བཟློག་པའི་སླད་དུ་འབད་པར་མཛོད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

འབྱོར་བ་ལ་གཉིས་ལས། རང་འབྱོར་ལྔ་ནི། ༡མི་ཉིད་ ༢དབུས་སྐྱེས་ ༣དབང་པོ་ཚང་། །༤ལས་མཐའ་མ་ལོག་༥གནས་ལ་

དད། །ཅེས་འོ། །གཞན་འགྱུར་ལྷ་ནི། ༦སངས་རྒྱས་བྱིན་དང་༧དམ་ཆོས་སྟོན། །༨བསྟན་པ་གནས་དང་༩འདི་རྗེས་འཇུག

།༡༠གཞན་ཕྱིར་སྨིང་ནི་བརྗེ་བ་འོ། །ཞེས་པའོ། །

（T30, 396b, 〈聲聞地〉）

續：宗因複句

༥ འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཆེན་མོ། ཤོག་གྲངས་༢༢༣

རང་རིག་གི་སྒྲུབ་བྱེད་ལ་གཉིས།

དང་པོ། སྔོར་སྣང་དབང་ཤེས་ཆོས་ཅན། རང་མྱོང་ཡོད་དེ། རང་དྲན་པ་ཡོད་པའི་ཤེས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། །

གཉིས་པ། སྔོར་སྣང་དབང་ཤེས་ཆོས་ཅན། རང་མྱོང་ཡོད་དེ། མྱོང་བ་ལ་རང་མྱོང་གཞན་མྱོང་གང་རུང་ཞིག་

དགོས་ལ། གཞན་མྱོང་ཐུག་མེད་ཀྱིས་ཁེགས་པའི་ཕྱིར། །（《大宗義》，頁 223）

༦ འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཆེན་མོ། ཤོག་གྲངས་༢༢༣

ཕྱོགས་གླང་ཞབས་ཀྱིས་རྣལ་འབྱོར་རྣམས་ཀྱི་བླ་མས་བསྟན། །མ་འདྲེས་པ་ཡི་དོན་ཙམ་མཐོང་། །ཞེས་བདག་རྐྱེན་ཞི་ལྷག་

ཟུང་འབྲེལ་གྱི་རྣལ་འབྱོར་ལ་བརྟེན་ནས་ཡུལ་བདེན་པའི་གནས་ལུགས་ལ་སྒྲ་དོན་གྱི་སྤྱི་གཉིས་

དང་མ་འདྲེས་པར་དོན་ཙམ་མཐོང་བའི་གཞན་རིག་མངོན་སུམ་ནི། རྣལ་འབྱོར་མངོན་སུམ་སྟེ། ཞི་ལྷག་ཟུང་

འབྲེལ་ལ་བརྟེན་པའི་རྟོག་བྲལ་མ་འཁྲུལ་བའི་བློ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། （《大宗義》，頁 223）

༧ རྗེ་དགེ་འདུན་གྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་འགྲེལ་ལེགས་བཤད་ཀྱི་ཤོག་གྲངས་༡༩༢ ཡིག་ཕྲེང་༡༦

མངལ་དུ་སྐྱེས་མ་ཐག་པའི་རིག་པ་ཆོས་ཅན། རིག་པ་སྔ་མ་སྔོན་དུ་སོང་སྟེ། རིག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

ད་ལྟར་གྱི་རིག་པ་འདི་བཞིན།

ཐ་མལ་པའི་འཆི་སེམས་ཆོས་ཅན། རིག་པ་ཕྱི་མ་མཚམས་སྦྱོར་ཏེ། ཆགས་བཅས་ཀྱི་རིག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

དཔེར་ན་ད་ལྟར་གྱི་རིག་པ་འདི་བཞིན།

༨ རྣམ་འགྲེལ་ལེའུ་གཉིས་པའི་ཚིགས་བཅད་༢༠༨ དང་ ༢༠༩

《釋量論略解》，頁 154。

རང་བཞིན་འདི་ཡིན་འདི་ལས་དེ། །རྐྱེན་གཞན་གྱིས་ནི་ལོག་འགྱུར་ཞིང་།

།ལྡོག་པ་ལ་ནི་རྐྱེན་ལ་ལྟོས། །མི་བརྟན་སྦྲུལ་གྱི་བློ་བཞིན་ནོ། ། ༢༠༨

法尊法師譯：「是此性。從此，由餘緣歧誤。遮止觀待緣，不堅如蛇覺。」（第 208 偈）

試譯：自性[26]是此（蘊是無常），由此（蘊是無常），彼（瞭解蘊是無常的覺知）由於他緣（無明或錯誤的宗派見解）成歧誤（執蘊是常的覺知），
遮除錯亂（執蘊是常的覺知）觀待緣，不堅猶如蛇之覺。

ཕུང་པོ་རྟག་པར་འཛིན་པའི་བློ་ཆོས་ཅན། ཡུལ་ཅན་གྱི་རང་བཞིན་མ་ཡིན་ཏེ།

ཡུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་འདི་ལས་རྐྱེན་གཞན་གྱིས་ནི་ལོག་པར་འགྱུར་ཞིང་། །ཁྱོད་ལྡོག་པ་ལ་ནི་རྐྱེན་ལ་ལྟོས་པའི་ཕྱིར།

試譯：（1）「執蘊為常的覺知」有法，（2）不是有境的自性，（3）因為從對境的這個情況（蘊為無常），由於其他的緣（例如淨、樂、常、我四顛倒），〔彼瞭解蘊為無常的覺知〕轉成歧誤（執蘊為常的覺知），而且對於遮除你（執蘊為常的覺知）而言，有賴於緣（例如四念住）[27]。

དེ་ཆོས་ཅན། སེམས་ལ་འབྲལ་མི་རུང་མ་ཡིན་ཏེ། མི་བརྟན་པ་འཁྲུལ་རྒྱུས་བསླད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

དཔེར་ན། ཐག་ཁྲ་ལ་སྦྲུལ་འཛིན་གྱི་བློ་བཞིན་ནོ། །

試譯：（1）「彼（執蘊為常的覺知）」有法，（2）並非不可於心中分離，（3）因為是被不堅固的錯亂因所污染的緣故，（4）例如執繩為蛇的覺知。

སེམས་ཀྱི་རང་བཞིན་འོད་གསལ་ཏེ། །དྲི་མ་རྣམས་ནི་གློ་བུར་བ།

---

[26] 參 T25，396b。《大智度論》：「『自法』名諸法自性。『自性』有二種：一者、如世間法地堅性等；二者、聖人知，如法性實際。」另參 *Cutting through Appearances*，（Ithaca：Snow Lion，1989），p. 281。「『體性』（ngo bo nyid）或『自性』（rang bzhin）有三種用法：（1）法（現象）於世俗中存在之性質，例如火的熱度；（2）法（現象）的真實或最究竟的本質，也就是它的空性或無實有；（3）實有——對境以它自己最究竟的存在方式而成立起來。所有的中觀派學者均承認（1）及（2）而破斥（3）。」

[27] 參 T29，119a。《俱舍論》：「此四念住如次治彼淨、樂、常、我四種顛倒。」

།དེ་ཕྱིར་སྔར་ཡང་ནུས་མེད་རྣམས། །དེ་བདག་གྱུར་ལ་ཕྱིས་ནུས་མེད། ། ༢༠༩

法尊法師譯：「心自性光明，諸垢是客塵，故先無能者，成性後無能。」（第 209 偈）

試譯：心之自性是淨光，即諸垢染為暫時，是故先前無能者，已成彼性後無能。

ཕུང་པོ་མི་རྟག་པར་རྟོགས་པའི་བློ་ཆོས་ཅན། སེམས་ཀྱི་རང་བཞིན་འོད་གསལ་བ་ཡིན་ཏེ། ཡུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་རྟོགས་པའི་བློ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། །དྲི་མ་རྣམས་ནི་ཆོས་ཅན། གློ་བུར་བ་ཡིན་ཏེ། འཁྲུལ་རྒྱུ་ལས་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར། དེ་ཆོས་ཅན། སེམས་རྒྱུད་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་དེའི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པ་ལ་ཕྱིས་གནོད་པའི་ནུས་པ་མེད་དེ། སྔར་ཐོས་བསམ་གྱིས་དཔྱོད་པའི་ཚེ་ཡང་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ལ་གནོད་པའི་ནུས་མེད་རྣམས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། །

試譯：（1）「瞭解蘊為無常的覺知」有法，（2）心的自性是清淨光明，（3）因為是瞭解對境的情況（蘊為無常）的覺知。

（1）「諸垢染」有法，（2）是暫時的，（3）因為是由錯亂因所生。

（1）「彼（諸垢染）」有法，（2）對於已成為瞭解無我之般若的本質的心續而言，後來（修習無我時）沒有損害的能力，（3）因為即使在先前透過聞、思來觀察〔無我〕之時，對於瞭解無我的般若，也無損害的能力。

མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པའི་དབུ་མ་རྩ་བའི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་ཤེས་རབ་ཅེས་བྱ་བའི་སྲིད་པའི་ཡན་ལག་བཅུ་གཉིས་བརྟག་པ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ཉི་ཤུ་དྲུག་པའོ། །

མ་རིག་བསྒྲིབས་པས་ཡང་སྲིད་ཕྱིར། །འདུ་བྱེད་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་དག

།མངོན་པར་འདུ་བྱེད་གང་ཡིན་པའི། །ལས་དེ་དག་གིས་འགྲོ་བར་འགྲོ། ། ༡

འདུ་བྱེད་རྐྱེན་ཅན་རྣམ་པར་ཤེས། །འགྲོ་བ་རྣམས་སུ་འཇུག་པར་འགྱུར།

།རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཞུགས་གྱུར་ན། །མིང་དང་གཟུགས་ནི་འཆགས་པར་འགྱུར། ། ༢

མིང་དང་གཟུགས་ནི་འཆགས་གྱུར་ན། །སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་ནི་འབྱུང་བར་འགྱུར།

།སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་ལ་བརྟེན་ནས་ནི། །རེག་པ་ཡང་དག་འབྱུང་བར་འགྱུར། ། ༣

མིང་དང་གཟུགས་དང་དྲན་བྱེད་ལ། །བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་ཁོ་ན་སྟེ།

།དེ་ལྟར་མིང་དང་གཟུགས་བརྟེན་ནས། །རྣམ་པར་ཤེས་པ་སྐྱེ་བར་འགྱུར། ། ༤

མིག་དང་གཟུགས་དང་རྣམ་པར་ཤེས། །གསུམ་པོ་འདུས་པ་གང་ཡིན་པ།

།དེ་ནི་རེག་པའོ་རེག་དེ་ལས། །ཚོར་བ་ཀུན་ཏུ་འབྱུང་བར་འགྱུར། ། ༥

ཚོར་བའི་རྐྱེན་གྱིས་སྲེད་པ་སྟེ། །ཚོར་བའི་དོན་དུ་སྲེད་པར་འགྱུར།

།སྲེད་པར་གྱུར་ནས་ཉེ་བར་ལེན། །རྣམ་པར་བཞི་པོ་ཉེར་ལེན་འགྱུར། ། ༦

ཉེར་ལེན་ཡོད་ན་ལེན་པ་པོའི། །སྲིད་པ་ཀུན་ཏུ་འབྱུང་བར་འགྱུར།

།གལ་ཏེ་ཉེ་བར་ལེན་མེད་ན། །གྲོལ་བར་འགྱུར་ཏེ་སྲིད་མི་འགྱུར། ། ༧

སྲིད་པ་དེ་ཡང་ཕུང་པོ་ལྔ། །སྲིད་པ་ལས་ནི་སྐྱེ་བ་འབྱུང་།

།རྒ་ཤི་དང་ནི་མྱ་ངན་དང་། །སྨྲེ་སྔགས་འདོན་བཅས་སྡུག་བསྔལ་དང་། ༨

ཡིད་མི་བདེ་དང་འཁྲུག་པ་རྣམས། །དེ་དག་སྐྱེ་ལས་རབ་ཏུ་འབྱུང་།

།དེ་ལྟར་སྡུག་བསྔལ་ཕུང་པོ་ནི། །འབའ་ཞིག་པོ་འདི་འབྱུང་བར་འགྱུར། ། ༩

འཁོར་བའི་རྩ་བ་འདུ་བྱེད་དེ། །དེ་ཕྱིར་མཁས་རྣམས་འདུ་མི་བྱེད།

།དེ་ཕྱིར་མི་མཁས་བྱེད་པོ་ཡིན། །མཁས་པས་དེ་ཉིད་མཐོང་ཕྱིར་རོ། ། ༡༠

མ་རིག་འགགས་པར་གྱུར་ན་ནི། །འདུ་བྱེད་རྣམས་ཀུན་འབྱུང་མི་འགྱུར།

།མ་རིག་འགགས་པར་འགྱུར་བ་ནི། །ཤེས་པས་དེ་ཉིད་བསྒོམས་པས་སོ། ། ༡༡

དེ་དང་དེ་ནི་འགགས་གྱུར་པས། །དེ་དང་དེ་ནི་མངོན་མི་འབྱུང་།

།སྡུག་བསྔལ་ཕུང་པོ་འབབ་ཞིག་པོ། །དེ་ནི་དེ་ལྟར་ཡང་དག་དགག །༡༢

ལམ་གཙོ་རྣམ་གསུམ་བཞུགས་སོ། །

རྗེ་བཙུན་བླ་མ་རྣམས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ་ཀུན་གྱི་སྙིང་པོའི་དོན། །རྒྱལ་སྲས་དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་བསྔགས་པའི་ལམ།

།སྐལ་ལྡན་ཐར་འདོད་རྣམས་ཀྱི་འཇུག་ངོགས་དེ། །ཇི་ལྟར་ནུས་བཞིན་བདག་གིས་བཤད་པར་བྱ། །༡

གང་དག་སྲིད་པའི་བདེ་ལ་མ་ཆགས་ཤིང་། །དལ་འབྱོར་དོན་ཡོད་བྱ་ཕྱིར་བརྩོན་པ་ཡིས།

།རྒྱལ་བ་དགྱེས་པའི་ལམ་ལ་ཡིད་རྟོན་པའི། །སྐལ་ལྡན་དེ་དག་དང་བའི་ཡིད་ཀྱིས་ཉོན། །༢

རྣམ་དག་ངེས་འབྱུང་མེད་པར་སྲིད་མཚོ་ཡི། །བདེ་འབྲས་དོན་གཉེར་ཞི་བའི་ཐབས་མེད་ལ།

།སྲིད་ལ་བརྐམ་པ་ཡིས་ཀྱང་ལུས་ཅན་རྣམས། །ཀུན་ནས་འཆིང་ཕྱིར་ཐོག་མར་ངེས་འབྱུང་བཙལ། །༣

དལ་འབྱོར་རྙེད་དཀའ་ཚེ་ལ་ལོང་མེད་པ། །ཡིད་ལ་གོམས་པས་ཚེ་འདིའི་སྣང་ཞེན་ལྡོག

།ལས་འབྲས་མི་བསླུ་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྣམས། །ཡང་ཡང་བསམ་པས་ཕྱི་མའི་སྣང་ཞེན་ལྡོག །༤

དེ་ལྟར་གོམས་པས་འཁོར་བའི་ཕུན་ཚོགས་ལ། །ཡིད་སྨོན་སྐད་ཅིག་ཙམ་ཡང་མི་སྐྱེ་ཞིང་།

།ཉིན་མཚན་ཀུན་ཏུ་ཐར་པ་དོན་གཉེར་བློ། །བྱུང་ན་དེ་ཚེ་ངེས་འབྱུང་སྐྱེས་པ་ལགས། །༥

ངེས་འབྱུང་དེ་ཡང་རྣམ་དག་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱིས། །ཟིན་པ་མེད་ན་བླ་མེད་བྱང་ཆུབ་ཀྱི།

།ཕུན་ཚོགས་བདེ་བའི་རྒྱུ་རུ་མི་འགྱུར་བས། །བློ་ལྡན་རྣམས་ཀྱིས་བྱང་ཆུབ་སེམས་མཆོག་བསྐྱེད། །༦

ཤུགས་དྲག་ཆུ་བོ་བཞི་ཡི་རྒྱུན་གྱིས་ཁྱེར། །བཟློག་དཀའ་ལས་ཀྱི་འཆིང་བ་དམ་པོས་བསྡམས།

།བདག་འཛིན་ལྕགས་ཀྱི་དྲ་བའི་སྦུབས་སུ་ཚུད། །མ་རིག་མུན་པའི་སྨག་ཆེན་ཀུན་ནས་འཐིབས། །༧

མུ་མེད་སྲིད་པར་སྐྱེ་ཞིང་སྐྱེ་བ་རུ། །སྡུག་བསྔལ་གསུམ་གྱིས་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་མནར།

།གནས་སྐབས་འདི་འདྲར་གྱུར་པའི་མ་རྣམས་ཀྱི། །ངང་ཚུལ་བསམས་ནས་སེམས་མཆོག་བསྐྱེད་པར་མཛོད། ། ༨

གནས་ལུགས་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་མི་ལྡན་ན། །ངེས་འབྱུང་བྱང་ཆུབ་སེམས་ལ་གོམས་བྱས་ཀྱང་།

།སྲིད་པའི་རྩ་བ་གཅད་པར་མི་ནུས་པས། །དེ་ཕྱིར་རྟེན་འབྲེལ་རྟོགས་པའི་ཐབས་ལ་འབད། ། ༩

གང་ཞིག་འཁོར་འདས་ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །རྒྱུ་འབྲས་ནམ་ཡང་བསླུ་བ་མེད་མཐོང་ཞིང་།

།དམིགས་པའི་གཏད་སོ་གང་ཡིན་ཀུན་ཞིག་པ། །དེ་ནི་སངས་རྒྱས་དགྱེས་པའི་ལམ་ལ་ཞུགས། ། ༡༠

སྣང་བ་རྟེན་འབྲེལ་བསླུ་བ་མེད་པ་དང་། །སྟོང་པ་ཁས་ལེན་བྲལ་བའི་གོ་བ་གཉིས།

།ཇི་སྲིད་སོ་སོར་སྣང་བ་དེ་སྲིད་དུ། །ད་དུང་ཐུབ་པའི་དགོངས་པ་རྟོགས་པ་མེད། ། ༡༡

ནམ་ཞིག་རེས་འཇོག་མེད་པར་ཅིག་ཅར་དུ། །རྟེན་འབྲེལ་མི་བསླུར་མཐོང་བ་ཙམ་ཉིད་ནས།

།ངེས་ཤེས་ཡུལ་གྱི་འཛིན་སྟངས་ཀུན་འཇིག་ན། །དེ་ཚེ་ལྟ་བའི་དཔྱད་པ་རྫོགས་པ་ལགས། ། ༡༢

གཞན་ཡང་སྣང་བས་ཡོད་མཐའ་སེལ་བ་དང་། །སྟོང་པས་མེད་མཐའ་སེལ་ཞིང་སྟོང་པ་ཉིད།

།རྒྱུ་དང་འབྲས་བུར་འཆར་བའི་ཚུལ་ཤེས་ན། །མཐར་འཛིན་ལྟ་བས་འཕྲོག་པར་མི་འགྱུར་རོ། ། ༡༣

དེ་ལྟར་ལམ་གྱི་གཙོ་བོ་རྣམ་གསུམ་གྱི། །གནད་རྣམས་རང་གིས་ཇི་བཞིན་རྟོགས་པའི་ཚེ།

།དབེན་པ་བསྟེན་ཏེ་བརྩོན་འགྲུས་སྟོབས་བསྐྱེད་ནས། །གཏན་གྱི་འདུན་མ་མྱུར་དུ་སྒྲུབས་ཤིག་བུ། ༎ ༡༤

བློ་སྦྱོང་ཚིགས་རྐང་བརྒྱད་མ།

བདག་ནི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ། །ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་ལས་ལྷག་པའི།

།དོན་མཆོག་སྒྲུབ་པའི་བསམ་པ་ཡིས། །རྟག་ཏུ་གཅེས་པར་འཛིན་པར་ཤོག ། ༡

གང་དུ་སུ་དང་འགྲོགས་པའི་ཚེའང་། །བདག་ཉིད་ཀུན་ལས་དམན་ལྟ་ཞིང་།

།གཞན་ལ་བསམ་པ་ཐག་པ་ཡིས། །རང་ལས་མཆོག་ཏུ་འཛིན་པར་ཤོག ། ༢

སྤྱོད་ལམ་ཀུན་ཏུ་རང་རྒྱུད་ལ། །རྟོག་ཅིང་ཉོན་མོངས་སྐྱེས་མ་ཐག

།བདག་གཞན་མ་རུངས་བྱེད་པས་ན། །བཙན་ཐབས་གདོང་ནས་ཟློག་པར་ཤོག ། ༣

རང་བཞིན་ངན་པའི་སེམས་ཅན་དང་། །སྡིག་སྡུག་དྲག་པོས་ནོན་མཐོང་ཚེ།

།རིན་ཆེན་གཏེར་དང་འཕྲད་པ་ལྟར། །རྙེད་པར་དཀའ་བས་གཅེས་འཛིན་ཤོག ། ༤

བདག་ལ་གཞན་གྱིས་ཕྲག་དོག་གིས། །གཤེ་སྐུར་ལ་སོགས་མི་རིགས་པའི།

།གྱོང་ཁ་རང་གིས་ལེན་པ་དང་། །རྒྱལ་ཁ་གཞན་ལ་འབུལ་བར་ཤོག ། ༥

གང་ལ་བདག་གིས་ཕན་བཏགས་པའི། །རེ་བ་ཆེ་བའི་འགའ་ཞིག་གིས།

།ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་གནོད་བྱེད་ནའང་། །བཤེས་གཉེན་དམ་པར་བལྟ་བར་ཤོག ། ༦

མདོར་ན་དངོས་སམ་བརྒྱུད་པ་ཡིས། །ཕན་བདེ་མ་རྣམས་ཀུན་ལ་འབུལ།

།མ་ཡིས་གནོད་དང་སྡུག་བསྔལ་ཀུན། །གསང་བས་བདག་ལ་ལེན་པར་ཤོག ། ༧

དེ་དག་ཀུན་ཀྱང་ཆོས་བརྒྱད་ཀྱིས། །རྟོག་པའི་དྲི་མས་མ་སྦགས་ཤིང་།

།ཆོས་རྣམས་སྒྱུ་མའི་ཤེས་པ་ཡིས། །ཞེན་པའི་འཆིང་བ་ལས་གྲོལ་ཤོག ། ༨

5.1. 九大實詞與五大助詞

古典西藏語文的單詞，若依S. Hodge[28]的二分法（dichotomy）可以分為「實詞」（藏ming; 英content word/ full word/ autonomous word）及「助詞」（藏phrad; 英particle/ function word）二大類。其中，實詞就是指「具有實際的詞彙意義，可以單獨充當句子成分的詞類」[29]；助詞則是「沒有實質意義，但有句法功能，可以表示實詞與實詞之間關係的詞類，這類詞本身不能單獨存在，而必

[28] 見：S. Hodge（1993, 11）。

[29] 內容修改自：LD （1989, 106)，「實詞」項。

須如膠一般附著在實詞之後」[30] 。

5.1.1. 九大實詞

5.1.1.1. 動詞

古典西藏語的動詞若從現代文法學的觀念來理解，有底下八個要點：

5.1.1.1.1. 動詞的三時（pr, pt, ft）一式（ipv）、意義及用法

藏語的動詞詞幹（verbal stem）一般而言有四種「動詞變化」（conjugation; 或稱「變位」），習慣上稱為「三時一式」，即：現在時（present; 略語pr）、過去時（past; 略語pt）、未來時（future; 略語ft）及命令（或祈願）式（imperative; 略語ipv）。S. Hodge認為此術語乃源自於印歐語系（Indo-European）的文法概念，然卻不能完全適用於西藏語的動詞觀念；與日語、阿拉伯語等多樣性語言（diverse languages）類似，藏文動詞基本上與狀態（aspect）[31]有關，而不像大多數的印歐語文與時態（tense）有關。而很不巧地，當使用這些與狀態有關的藏文動詞詞幹所組成的複合動詞或動詞組，來翻譯梵文（屬印歐語系）的動詞時態時，上述問題會變得相當複雜；亦即除了梵文的基本意義外，這些原本僅能表達狀態的藏文動詞詞幹，亦必須充當各種時態來翻譯它們。[32]

有些動詞由於前加字母、基字、後加字母或母音的改變，而使得三時一式的詞幹形式均不相同；但是也有許多是兩個、三個或四個動詞詞幹使用同一種形式的情形 [33]，不一而足。對於這些動詞基本形式的完整描述，可以參考Michael Hahn的*Lehrbuch der klassischen tibetischen Schriftsprache*（Swisttal-Odendorf: Indica-et-Tibetica-Verl., 1994）一書第 19 課（pp. 207-219）及p. 220 的「關於藏文動詞基本形式的簡要一覽表」（Schematische Übersicht über die Stammformen des tibetischen Verbs）；其中，

---

[30] 內容修改自：LD （1989, 255），「虛詞」項及 S. Hodge（1993, 11）。另外，本書為了命名上的方便，一律將中文當中的「虛詞」稱為「助詞」，這點是必須說明的。

[31] 這意味著動詞表示一個行為（或動作）已經被完成（perfect; 即完成式）或處於被完成的過程中（imperfect; 即未完成式）。

[32] 參 S. Hodge（1993, 39）。

[33] 當動詞的三時一式具有相同的二個或二個以上詞幹形式時，其後可以使用一些特定的助動詞以表達我們所需要的詞幹時態。

Präfixreihen表示「前加字母」，Basisbuchstaben-reihen表示「基字字母的子音」，Vokalreihen表示「基字字母的母音」，Auslautreihen表示「後（再後）加字母」；底下僅列出一些典型的例子，以供參考：[34]

	四詞幹形式（表示動詞三時一式的四個詞幹均不相同）				中文意義
	現在時（pr）	過去時（pt）	未來時（ft）	命令式（ipv）	
單音節詞幹	སེམས་	བསམས་	བསམ་	སོམས་	思惟，思考
	སྒྲིབ་	བསྒྲིབས་	བསྒྲིབ་	སྒྲིབས་	遮蔽，阻礙，障礙
	ལྟ་	བལྟས་	བལྟ་	ལྟོས་	看見，觀察，貪戀
	སྡུད་	བསྡུས་	བསྡུ་	སྡུས་	聚集，總括，收攝
	བྱེད་	བྱས་	བྱ་	བྱོས་	做，作
多音節詞幹	ཀུན་རྟོག་	ཀུན་བརྟགས་	ཀུན་བརྟག་	ཀུན་རྟོགས་	徧計，分別
	སྐུར་འདེབས་	སྐུར་བཏབ་	སྐུར་གདབ་	སྐུར་ཐོབ་	損減[36]，毀謗
	ཁ་འཐག་	ཁ་བཏགས་	ཁ་བཏག་	ཁ་འཐོག་	消滅，摧毀

[34] 另參稻葉正就（1986, 137-171）。

[35] 通常多音節動詞詞幹的時態變化僅發生在末音節；但也有例外，例如འཚང་རྒྱ་「成佛，證 覺」，其 pt 為སངས་རྒྱས་「已成佛，已證覺」，此時不僅末音節由 རྒྱ་變為 རྒྱས་，連前音節的འཚང་也改變為སངས་。又如གསོ་འདེབས་「增添」，其 pt 為གསོས་བཏབ་「已增添」，ipv 為གསོས་ཐོབ་「要增添！」這二個時態的前音節及末音節均有變化。

35	ཁས་ལེན་	ཁས་བླངས་	ཁས་བླང་	ཁས་ལོངས་	同意
	ཁྱད་དུ་གསོད་	ཁྱད་དུ་བསད་	ཁྱད་དུ་གསད་	ཁྱད་དུ་སོད་	輕視，藐視
	གོ་གཅོད་	གོ་བཅད་	གོ་གཅད་	གོ་ཆོད་	相抵，代替
	གྲ་སྒྲིག་བྱེད་	གྲ་སྒྲིག་བྱས་	གྲ་སྒྲིག་བྱ་	གྲ་སྒྲིག་བྱོས་	準備
	གྲོས་གླེང་བྱེད་	གྲོས་གླེང་བྱས་	གྲོས་གླེང་བྱ་	གྲོས་གླེང་བྱོས་	討論
	མགོ་སྐོར་གཏོང་	མགོ་སྐོར་བཏང་	མགོ་སྐོར་གཏང་	མགོ་སྐོར་ཐོང་	愚弄
	མགོ་རྩོམ་	མགོ་བརྩམས་	མགོ་བརྩམ་	མགོ་རྩོམས་	開始
	སྒྲོ་འདོགས་	སྒྲོ་བཏགས་	སྒྲོ་གདགས་	སྒྲོ་ཐོགས་	增益[37]，虛構
	ངལ་གསོ་རྒྱག་	ངལ་གསོ་བརྒྱབ་	ངལ་གསོ་བརྒྱག་	ངལ་གསོ་རྒྱོབ་	休息
	ངོ་སྤྲོད་བྱེད་	ངོ་སྤྲོད་བྱས་	ངོ་སྤྲོད་བྱ་	ངོ་སྤྲོད་བྱོས་	介紹
	ངོས་འཛིན་	ངོས་བཟུང་	ངོས་གཟུང་	ངོས་ཟུང་	辨認
	ཆུད་ཟ་	ཆུད་བཟས་	ཆུད་བཟའ་	ཆུད་ཟོ་	虛度，浪費
	ཉམས་སུ་མྱོང་	ཉམས་སུ་མྱངས་	ཉམས་སུ་མྱང་	ཉམས་སུ་མྱོངས་	經驗，領受
	ཉམས་སུ་ལེན་	ཉམས་སུ་བླངས་	ཉམས་སུ་བླང་	ཉམས་སུ་ལོངས་	實踐，修持
	གཏན་ལ་འབེབས་	གཏན་ལ་ཕབ་	གཏན་ལ་དབབ་	གཏན་ལ་ཕོབ་	抉擇，確定
	གཏིང་དཔོག་	གཏིང་དཔགས་	གཏིང་དཔག་	གཏིང་དཔོགས་	揣測，推度

36 「損減」即「以有為無」。例如：撥無因果，認為無前後世，認為無解脫，認為無三寶等等。

37 「增益」即「以無為有」。例如：將「造物者、我、無方分之極微等不存在的事物」執為實有，將「無常」執為「常」，將「苦」執為「樂」等。

	བརྟག་དཔྱད་བྱེད་	བརྟག་དཔྱད་བྱས་	བརྟག་དཔྱད་བྱ་	བརྟག་དཔྱད་བྱོས་	觀察
	མགོ་འཆམ་	མགོ་བཅམས་	མགོ་བཅམ་	མགོ་ཆོམས་	較量，輕視
	དང་དུ་ལེན་	དང་དུ་བླངས་	དང་དུ་བླང་	དང་དུ་ལོངས་	實踐，修行；取受，面對
	དམ་འཆའ་	དམ་བཅས་	དམ་བཅའ་	དམ་འཆོས་	立宗，提出主張
	མདུན་གྱིས་ལྟ་	མདུན་གྱིས་བལྟས་	མདུན་གྱིས་བལྟ་	མདུན་གྱིས་ལྟོས་	前導
	ཕན་འདོགས་	ཕན་བཏགས་	ཕན་གདགས་	ཕན་ཐོགས་	利益，嘉惠
	ཕྱིར་འཛིལ་	ཕྱིར་བཅིལ་	ཕྱིར་གཞིལ་	ཕྱིར་ཚིལ་	排除，反駁
	བྱིན་གྱིས་རློབ་	བྱིན་གྱིས་བརླབས་	བྱིན་གྱིས་བརླབ་	བྱིན་གྱིས་རློབས་	加持，以神力轉變
	ཚོད་ལེན་	ཚོད་བླངས་	ཚོད་བླང་	ཚོད་ལོངས་	揣測，推測
	ཡིད་ལ་བྱེད་	ཡིད་ལ་བྱས་	ཡིད་ལ་བྱ་	ཡིད་ལ་བྱོས་	作意
	གཡར་གྱིས་ལེན་	གཡར་གྱིས་བླངས་	གཡར་གྱིས་བླང་	གཡར་གྱིས་ལོངས་	承諾
	ཆུད་གཟོན་	ཆུད་གཟན་	ཆུད་གཟན་	ཆུད་གཟོན་	浪費，虛耗
	ལན་འདེབས་	ལན་བཏབ་	ལན་གདབ་	ལན་ཐོབ་	回答
	གསལ་བ་འདེབས་	གསལ་བ་བཏབ་	གསལ་བ་གདབ་	གསལ་བ་ཐོབ་	觀想，使清晰
	གསོལ་བ་འདེབས་	གསོལ་བ་བཏབ་	གསོལ་བ་གདབ་	གསོལ་བ་ཐོབ་	祈請，啟請

	三詞幹形式（表示動詞三時一式的四個詞幹中，有兩個詞幹相同）				中文意義
	現在時（pr）	過去時（pt）	未來時（ft）	命令式	

				（ipv）	
單音節詞幹	འཇིག་	བཤིག་	བཤིག་	ཤིག་	破壞
	རྙེད་	བརྙེས་	བརྙེད་	རྙེད་	獲得，得到
	འབུལ་	ཕུལ་	དབུལ་	ཕུལ་	奉獻，供養
	འབྲི་	བྲིས་	བྲི་	བྲིས་	寫，畫，減少
多音節詞幹	ཁོང་ནས་འབྱིན་	ཁོང་ནས་ཕྱུང་	ཁོང་ནས་དབྱུང་	ཁོང་ནས་ཕྱུང་	從中取出
	མགོ་གནོན་	མགོ་མནན་	མགོ་མནན་	མགོ་ནོན་	壓制，鎮壓
	ཟིལ་གྱིས་གནོན་	ཟིལ་གྱིས་མནན་	ཟིལ་གྱིས་མནན་	ཟིལ་གྱིས་ནོན་	映蔽，勝過，蓋過
	སུན་འབྱིན་	སུན་ཕྱུང་	སུན་དབྱུང་	སུན་ཕྱུང་	破斥，駁斥
	雙詞幹形式（表示動詞三時一式的四個詞幹中，共有兩種不同的詞幹形式）				中文意義
	現在時（pr）	過去時（pt）	未來時（ft）	命令式（ipv）	
單音節詞幹	སྐྱེད་	བསྐྱེད་	བསྐྱེད་	སྐྱེད་	發起，令生起
	འཁུར་	ཁུར་	འཁུར་	ཁུར་	負荷
	འཆི་	ཤི་	འཆི་	ཤི་	死，亡故
	འཐོབ་	ཐོབ་	འཐོབ་	ཐོབ་	得到，證得
	སྡོད་	བསྡད་	བསྡད་	སྡོད་	停留，待
多音節	སྐུ་ངལ་གསོ་	སྐུ་ངལ་གསོས་	སྐུ་ངལ་གསོ་	སྐུ་ངལ་གསོས་	休息
	གཉིད་ཁུག་	གཉིད་ཁུགས་	གཉིད་ཁུག་		睡著

詞幹	ལན་སློད་	ལན་སླད་	ལན་སླད་	ལན་སློད་	通知；報復
	འཕྲིག་ཚུད་	འཕྲིགས་ཚུད་	འཕྲིག་ཚུད་		體悟；略解
	འཚང་རྒྱ་	སངས་རྒྱས་	འཚང་རྒྱ་		成佛，證覺
	གདན་འདྲེན་ཞུ་	གདན་འདྲེན་ཞུས་	གདན་འདྲེན་ཞུ་	གདན་འདྲེན་ཞུས་	邀請，迎請
	རིས་སུ་འབོར་	རིས་སུ་བོར་	རིས་སུ་འབོར་	རིས་སུ་བོར་	歧視；捨棄
	ལུང་དུ་སྟོན་	ལུང་དུ་བསྟན་	ལུང་དུ་བསྟན་	ལུང་དུ་སྟོན་	授記，預言
	ལོངས་སྤྱོད་	ལོངས་སྤྱད་	ལོངས་སྤྱད་	ལོངས་སྤྱོད་	利用，享用
	單詞幹形式（表示動詞三時一式均使用同一種詞幹形式）				中文意義
	現在時（pr）	過去時（pt）	未來時（ft）	命令式（ipv）	
單音節詞幹	འཛིན་	འཛིན་	འཛིན་	འཛིན་	執著；拿；記憶
	སྐྲག་	སྐྲག་	སྐྲག་	སྐྲག་	害怕，畏懼
	གོ་	གོ་	གོ་	གོ་	懂，瞭解
	ཐོས་	ཐོས་	ཐོས་	ཐོས་	聞，聽聞
	མཐོང་	མཐོང་	མཐོང་	མཐོང་	看見
	བཞུགས་	བཞུགས་	བཞུགས་	བཞུགས་	居住，安住
多音節詞幹	ཁོང་དུ་ཆུད་	ཁོང་དུ་ཆུད་	ཁོང་དུ་ཆུད་	ཁོང་དུ་ཆུད་	瞭解
	གོང་དུ་ཕུད་	གོང་དུ་ཕུད་	གོང་དུ་ཕུད་	གོང་དུ་ཕུད་	擯棄
	དགོངས་པ་བཞེས་	དགོངས་པ་བཞེས་	དགོངས་པ་བཞེས་	དགོངས་པ་བཞེས་	思惟，思考
	མགོ་འཁོར་	མགོ་འཁོར་	མགོ་འཁོར་	མགོ་འཁོར་	受騙，迷戀

	རྗེས་སུ་ཡི་རང་	རྗེས་སུ་ཡི་རང་	རྗེས་སུ་ཡི་རང་	རྗེས་སུ་ཡི་རང་	隨喜
	གཉིད་ཀྱིས་ལོག་	གཉིད་ཀྱིས་ལོག་	གཉིད་ཀྱིས་ལོག་	གཉིད་ཀྱིས་ལོག་	睡著，被睡眠所顛倒
	ཐུགས་སུ་ཆུད་	ཐུགས་སུ་ཆུད་	ཐུགས་སུ་ཆུད་	ཐུགས་སུ་ཆུད་	瞭解
	དོན་དུ་གཉེར་	དོན་དུ་གཉེར་	དོན་དུ་གཉེར་	དོན་དུ་གཉེར་	希求，追求
	ཕྱག་འཚལ་	ཕྱག་འཚལ་	ཕྱག་འཚལ་	ཕྱག་འཚལ་	禮敬，頂禮
	ཕྱག་བཞེས་	ཕྱག་བཞེས་	ཕྱག་བཞེས་	ཕྱག་བཞེས་	實踐
	རག་ལས་	རག་ལས་	རག་ལས་	རག་ལས་	觀待，有賴，依靠

補充：五位、五蘊、十二處和十八界的關係表

一切法的五位或五品		五蘊	十八界		十二處	出處
有為法（無常法）'dus byas（mi rtag pa）T29, 18b14	色 gzugs	色蘊	眼界	五根	眼處	T29, 2b8《俱舍論》:「色者唯五根，五境及無表。」
			耳界		耳處	
			鼻界		鼻處	
			舌界		舌處	
			身界		身處	
			色界	五塵（五欲或五妙欲）	色處	
			聲界		聲處	
			香界		香處	
			味界		味處	
			觸界		觸處	
	認知（包含心與心所）	識蘊	意界		意處	T29, 4a28《俱舍論》:「應
			眼識界			

	shes pa（sems dang sems byung）		耳識界			知識蘊即名意處，亦名七界，謂六識界及與意界。」
			鼻識界			
			舌識界			
			身識界			
			意識界			
		受蘊	受	法界	法處	T29, 4a15《俱舍論》:「即此所說受、想、行蘊及無表色、三種無為。」
		想蘊	想			
		行蘊	行			
	心不相應行					
	色	色蘊	無表色			
無為法（常法）'dus ma byas（rtag pa）T29, 18b14			虛空			
			擇滅			
			非擇滅			

㉟現在時詞幹（the present stem, pr）

此詞幹可用來表達（1）一種普遍的事實（如：太陽在東方升起）、（2）事件目前的狀態（如：我目前住在台灣）或（3）任何未完成的行為（如：你正在學習西藏語）。另外，在口語中經常以「動詞詞幹 + G + ཡོད་」表達第 1 及第 2 人稱正在進行或經常進行的動作、行為；而以「動詞詞幹 + G + འདུག་/ཡོའོ་རེད་」表達第 3 人稱正在進行或經常進行的動作、行為。例如：

ཉི་མ་ནམ་མཁའ་ལ་འཆར་རོ། ། 太陽在天空升起。（1）

བདག་ཡུན་རིང་པོ་ནས་འཁོར་བ་ན་འཁོར་རོ། ། 我長久以來流轉於生死中。（1），（2），（3）

ལྷའི་མེ་ཏོག་གི་ཆར་འབབ་བོ། ། 天神的花雨正飄落下來。（2），（3）

在口語中：

ཁྱེད་རང་ག་རེད་གནང་གི་ཡོད། 您正在作什麼？（表動作正在進行）

ཁྱེད་རང་མཁྱེན་གྱི་ཡོད་པས། 您了解嗎？（表目前的狀態）

ང་བོད་ཡིག་སྦྱོང་གི་ཡོད། 我正在學藏文。（表動作正在進行）

རང་རྟག་པར་བོད་སྐད་སྦྱོང་གི་ཡོད་པས། 你經常學習藏語嗎？（表經常的動作）

ང་ཉིན་ལྟར་པོ་ལོ་རྒྱག་གི་ཡོད། 我每天打球。（表經常的動作）

ཁོང་ཚོ་དེང་སང་སློབ་སྦྱོང་གནང་གི་ཡོའོ་རེད། 他們最近在學習。（表一般情況）

ང་ན་གིས། བསྟན་འཛིན་ལགས་ཡའི་ན་གིས། 我生病，登津也生病。（表目前的狀態）

ལྟོས་དང་། ལྷ་མོ་ལགས་ཕ་གིར་ག་རེ་གནང་གི་འདུག 瞧！拉默在那邊作什麼？（強調親見）

㊱過去時詞幹（the past stem, pt）

S. Hodge 認為此詞幹的特徵，基本上是屬於「狀態的」（aspectual），因此只能表示一個動作的完成。從西藏語的觀點來看，任何過去時間——即「時態」（tense）——的概念唯有從前後文的關係中，才能確實辨認出來。[38]另外，在口語或混合口語的文語中，經常會用「過去時態的動詞詞幹 ＋པ་[39] ＋ཡིན་（ལགས་）」[40]、「過去時態的動詞詞幹 ＋གྱབས་[41] ＋ཡིན་」[42] 表達第 1 及第 2 人稱過去進行過的動作、行為；而以「過去時態的動詞詞幹 ＋པ་＋རེད་（ལགས་）」[43] 、「過去時態的動詞詞幹 ＋གྱབས་＋རེད་」[44]表達第 3 人稱過去發生的動作、行為。而「過去時態的動詞詞幹 ＋བྱུང་」[45] 、「過去時態的動詞詞幹 ＋སོང་」[46] 、「過去時態的動詞

---

[38] 例如在「㉙表達順接（～，而…；～，而且…；～，然後…）的接續助詞」中，接續助詞之前的動詞詞幹或動狀名詞均使用過去時態（pt）。

[39] 此處的 པ་為語尾助詞（mthp）。

[40] 詳見：胡坦等（1989, 130-131）。

[41] 此處的 གྱབས་除了可以表示過去時態之外，也可以表示未來時態。

[42] 詳見：胡坦等（1989, 115）。表示第 1 或第 2 人稱的動作剛剛發生。

[43] 詳見：胡坦等（1989, 130-131）。

[44] 詳見：胡坦等（1989, 115）。表示第 3 人稱的動作剛剛發生。

[45] 詳見：胡坦等（1989, 97-100）。朝向敘述者或早已過去的動作、行為，用 བྱུང་。

詞幹 ＋ཚར་」及「過去時態的動詞詞幹 ＋བྱུང་」[47] 這四個亦用來表示過去發生的動作、行為，但其中的「過去時態的動詞詞幹 ＋སོང་」強調敘述者親見整個過程，而「過去時態的動詞詞幹 ＋ཤག་」則表示敘述者僅見到動作的結果。例如：

བཅོམ་ལྡན་འདས་མཉན་ཡོད་ན་བཞུགས་སོ། །[48] 薄伽梵住於舍衛城。

སངས་རྒྱས་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་སྨྲས་སོ། །[49] 〔他們〕對佛陀說了「這段話」。

དེ་ནས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ལས་བཞེངས་སོ། །[50] 然後，薄伽梵從那個三摩地起身。

ཇི་ལྟར་འདས་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་བསྔོས་པ་དང་། ཇི་ལྟར་མ་བྱོན་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བར་འགྱུར་བ་དང་། ཇི་ལྟར་ད་ལྟར་བཞུགས་པའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྣམས་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་སྔོ་བར་མཛད་པ་དེ་བཞིན་དུ་བདག་གིས་ཀྱང་ཡོངས་སུ་བསྔོ་བར་བགྱིའོ། །[51]

如同過去的諸佛世尊已作圓滿迴向，如同未降臨的諸佛世尊將作圓滿迴向，以及如同目前安住的諸佛世尊正作的圓滿迴向；同樣地，我也應圓滿迴向。(《法行善顯》，pp. 500~ 501）

ཆོས་ཡང་དག་པར་སྡུད་པ་ལས་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་ཆོས་རབ་ཏུ་མང་པོ་ལ་བསླབ་པར་མི་བགྱིའོ། །བཅོམ་ལྡན་འདས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་ཆོས་གཅིག་རབ་ཏུ་གཟུང་ཞིང་རབ་ཏུ་རྟོགས་པར

---

[46] 詳見：胡坦等（1989, 97-100)。遠離敘述者或過去不久的動作、行為，用སོང་。

[47] 詳見：胡坦等（1989, 100-101)。

[48] 其中，བཞུགས་（vi)「安住，居住」的三時一式雖無變化，然此處應視為過去時態。

[49] 其中，སྨྲས་為 སྨྲ་（vt)「說」的過去時態。

[50] 其中，བཞེངས་（vi)「站立，起立」的三時一式雖無變化，然此處應視為過去時態。

[51] 其中，བསྔོས་為སྔོ་（vt)「迴向」的過去時態。

བཤེས་ན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དེའི་ལག་མཐིལ་དུ་མཆིས་པ་ལགས་སོ། །ཆོས་གཅིག་པོ་གང་ཞེ་ན། འདི་ལྟ་སྟེ།

སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱའོ། །[52]

《攝正法〔經〕》中也開示如下：「世尊！菩薩不須修學非常多的法。世尊！若菩薩好好地掌握一法並完全通達的話，那麼所有佛法就已存在於他的掌心當中了。若謂：『那一個法是什麼呢？』也就是所謂的『大悲心』。」(《修次中》, TE, vol. 36, no. 3921, 458/ 83 (4)~ (5))

在口語中，例如：

ང་ལྟ་སྐོར་ཞིབ་གཏག་ཕྱིན་པ་ཡིན། 我已經去參觀過了。

ཁོང་ཕྱིན་པ་རེད་པས། 他已經走了嗎？。

ང་སླེབས་གྲབས་ཡིན། ཁོང་ཡང་སླེབས་གྲབས་རེད། 我剛到；他也剛到。

ཧ་གོ་སོང་། 已經了解。

ཧ་གོ་མ་སོང་། 不了解。

ཁོང་རྗེས་ལུས་ཐེབས་སོང་། 他遲到了。

ཕན་སེམས་ལགས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་ཕྱིན་སོང་། 潘森先生已經去圖書館了。(敘述者親眼看見潘森走的)

དེ་རིང་ཞོགས་པ་ནས་ལབ་ཚར་བ་ཡིན། 今天早上就說過了。[53]

རང་འདིར་བསྡད་ཤག 〔原來〕你已經在這裡了。(敘述者只看見動作結果)

ཁོང་ཕྱིན་སོང་། 他已經走了。(遠離敘述者的動作)

ཁོང་སླེབས་བྱུང་། 他已經到了。(朝向敘述者的動作)

---

[52] 其中，མཆིས་（vi）「有，存在」的三時一式雖無變化，然此處因其後有 པ་ལགས་，故應視為過去時態。

[53] 引自：TCD （1993, 2263a)。

ཁོང་གིས་གཡར་སོང་། 他已經借走了。（遠離敘述者的動作）

ཁོང་གིས་གཡར་བྱུང་། 他已經借〔給我〕了。（朝向敘述者的動作）

ངས་ཤེས་སོང་། 我剛剛才曉得。（動作發生不久）

ངས་ཤེས་བྱུང་། 我早就知道了。（動作早已發生）

㊲未來時詞幹（the future stem, ft）

S. Hodge認為這個詞幹最初可能不是用來說明一個動作將在未來的時間發生，而似乎是表示一種「義務的」（necessitive）或「規定的」（pre-scriptive）概念，它暗示著尚未開始發生的動詞行為「應該被……」（should be）或甚至「必須被……」（must be）完成，具有這種意思的詞幹常見於儀軌等法本中。其次，值得注意的是：當西藏人在翻譯具有詳細時態系統的梵語佛典時，常常必須使用這個詞幹來 翻譯真正的未來時態（true future tense/），此時的意思則為「將……」。再者，未來時態的動詞詞幹若用於「未來時態的動詞詞幹 ＋ པའི་/བའི་ ＋ ཕྱིར་」這個形式中，則ཕྱིར་的意思是「為了……故」，而非「因為……故」。[54]另外，在口語中經常以「現在或未來時態的動詞詞幹 + G[55] + ཡིན་」[56] 、「現在或未來時態的動詞詞幹 + རྒྱུ་[57] + ཡིན་」[58] 、「現在或未來時態的動詞詞幹 + གྲབས་[59]

---

[54] 除了這種特定的形式，必須譯為「為了……故」（表目的）外；一般而言，ཕྱིར་翻譯為中文時，可以依語境的不同而譯為「因為……故」（表原因）或「為了……故」（表目的）。

[55] 此處的 G 為屬格助詞 ཀྱི་、གི་、གྱི་、འི་或ཡི་。其中，常以གི་取代其他四者來使用。

[56] 詳見：胡坦等（1989, 75~ 77）。

[57] 此處的 རྒྱུ་為西藏口語中的語助詞。

[58] 詳見：胡坦等（1989, 191~ 192）。

[59] 此處的 གྲབས་為西藏口語中的語助詞。

+ ཡོད་」[60] 表達第 1 及第 2 人稱的未來動作或行為；而以「現在或未來時態的動詞詞幹 + G[61] + རེད་」[62] 、「現在或未來時態的動詞詞幹 + རྒྱུ་[63] + རེད་」[64] 、「現在或未來時態的動詞詞幹 + གྲབས་[65] + འདུག་/ཡོའོ་རེད་」[66] 表達第 3 人稱的未來動作或行為。例如：

འགྲོ་བ་ལ་སྙིང་རྗེ་བསྐྱེད་དོ། །[67] 〔你〕應該對眾生生起悲心。

བླ་ན་མེད་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཏུ་སྨོན་ལམ་གདབ་བོ། །[68] 應該為了無上正等正覺而發願。

ཉོན་མོངས་ཐམས་ཅད་སྤང་ངོ་། །[69] 應該斷除一切煩惱。

ངས་ཁྱོད་ལ་བཤད་དོ། །[70] 我將為你解說。

རྐང་པ་གཉིས་ནི་མཉམ་གཞག་གོ །[71] 雙腳，應該平放。

---

60 詳見：胡坦等（1989, 114~ 115）。

61 此處的 G 為屬格助詞 ཀྱི་、གི་、གྱི་、འི་或ཡི་。其中，常以གི་取代其他四者來使用。

62 詳見：胡坦等（1989, 75~ 77）。

63 此處的 རྒྱུ་為西藏口語中的語助詞。

64 詳見：胡坦等（1989, 191~ 192）。

65 此處的 གྲབས་為西藏口語中的語助詞。

66 見：胡坦等（1989, 114~ 115）。其中，གྲབས་འདུག་強調敘述者親自看見，而 གྲབས་ཡོའོ་རེད་則表示敘述者沒有親見。

67 其中，བསྐྱེད་為སྐྱེད་（vt）「令生起，發起」的過去時態 pt 或未來時態 ft；然此處應取未來時態 ft。

68 其中，གདབ་為འདེབས་（vt）「陳述，啟發；施加；修建」的未來時態 ft。

69 其中，སྤང་為སྤོང་（vt）「拋棄，戒除」的未來時態 ft。

70 其中，བཤད་為འཆད་（vt）「講，談，解說」的過去時態 pt 或未來時態 ft；然此處應取未來時態 ft。

ལག་གཉིས་པད་མ་ལྟར་སྦྱར་རོ། །[72] 應如蓮花般結合雙手。

སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཡོན་ཏན་དེ་རྣམས་སྤྱོད་འཇུག་ཏུ་རང་གི་རྒྱུད་ལ་བྱུང་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་གསུངས་མོད། འོན་ཀྱང་སྡུག་བསྔལ་མྱོང་བར་འགྱུར་བ་ལ་ཡང་འདྲ་བ་ཡིན་ནོ། །[73] 〔修習〕苦的那些功德，在《入行論》（即：《入菩薩行論》的簡稱）當中，雖 然是就自相續中已生之苦的範圍來說的；但是對於〔未來〕將領受的苦也是類似的。（《廣論》, p. 115, *ll.* 17~ 20）

在口語中，例如：

ངས་བོད་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་ཡག་པོ་བྱས་ནས་བོད་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། 我學好藏文後，將去西藏。

ཁོང་སང་ཉིན་འགྲོ་གི་རེད་པས། 他明天將會去嗎？

ང་དེ་རིང་གི་ཚགས་པར་ལྟ་རྒྱུ་ཡིན། 我正要看今天的報紙。

ཁོང་གནངས་ཉིན་ཀ་ལུས་རྩལ་སྦྱོང་རྒྱུ་རེད། 他後天準備去鍛鍊身體。

ལྟོས་དང་། ད་དུས་ཚོད་སླེབས་གྲབས་འདུག 瞧！現在時間快到了。（敘述者親見）

དབྱར་ཁའི་གུང་སེངས་གཏོང་གྲབས་ཡོད་འོ་རེད། 快要放暑假了。（敘述者非親見）

རང་ཡོང་དུས་ང་འགྲོ་གྲབས་ཡོད། 你來的時候，我正要走。（第 1 人稱）

㊳命令式詞幹（the imperative stem）

---

71 其中，གཞག་為འཇོག་（vt）「放置，建立」的未來時態 ft。

72 其中，སྦྱར་為སྦྱོར་（vt）「接連，組合；應用；修行」的過去時態 pt 或未來時態 ft；然此處應取未來時態 ft。

73 此處以助動詞詞幹འགྱུར་「將」標示主動詞詞幹 མྱོང་（vt）「遭受，領受」為未來時態 ft。而 整個 མྱོང་བར་འགྱུར་བ་「將領受的」作動狀形容詞 va 使用，修飾其前的སྡུག་བསྔལ་（n） 「苦」。

此詞幹通常與命令助詞（imperative particle）ཅིག་、ཞིག་、ཤིག་及表示命令或祈願的དང་、ཤོག་「願……」、གྱུར་ཅིག་「願……」、རོགས་གནང་「請……」等結合使用。主要有二種用法：（1）第 1 人稱對第 2 人稱的「指示」（order）或「命令」（command），此時第 2 人稱的主詞通常會省略；（2）第 1 人稱的「祈願」（benediction/ precation），此時第 1 人稱的主詞通常會省略。例如：

བཞུགས་གདན་འཛགས་རོགས་གནང་།[74] 請坐！（直譯：請〔您〕安住在座位上！）

གཏན་གྱི་མདུན་མ་མྱུར་དུ་སྒྲུབས་ཤིག་བུ། །[75] 〔你〕要迅速成就究竟的願望！徒兒 啊！（《三要道》，頌 14- d, ZD, p. 19, *ll*. 12~ 13）

སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བདེ་བ་དང་བདེ་བའི་རྒྱུ་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ཅིག ། 〔我〕願一切有情具有安樂及安樂的因！（《念誦集要》，p. 14, *l*. 7）

ཡིད་གཅིག་ཏུ་སྡུས་ལ་ཉོན་ཅིག ། 〔你〕要攝心而聽！

སངས་རྒྱས་ཆོས་དང་ཚོགས་ཀྱི་མཆོག་རྣམས་ལ། །བྱང་ཆུབ་བར་དུ་བདག་ནི་སྐྱབས་སུ་མཆི།

།བདག་གིས་སྦྱིན་སོགས་བགྱིས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱིས། །འགྲོ་ལ་ཕན་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག །[76]

諸佛正法最勝僧，直至菩提我歸依；以我行施等福德，為利眾生願成佛！

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་བཞི་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༢༨

ཐེག་པ་ཆེ་ལས་སྐྱེ་མེད་བསྟན། །ཅིད་ཀྱིས་ཟད་པ་སྟོང་པ་ཉིད།

།ཟད་དང་མི་སྐྱེ་དོན་དུ་ནི། །གཅིག་པས་དེ་ཕྱིར་བཟོད་པར་གྱིས། ། ༢༨

---

74 其中，འཛགས་（vi）「居住，安住」的三時一式雖無變化，然此處因其後有རོགས་གནང་，故應視為命令式或祈願式。

75 其中，སྒྲུབས་為 སྒྲུབ་（vt）「成就，完成」的命令式 ipv。

76 此偈出自阿底峽尊者的《發心及律儀的儀軌次第》(藏 *Sems bskyed pa da sdom pa'i cho ga'i rim pa*; 見 TC, no. 4490)。如同如石法師在其著作《菩提道燈抉微》，(台北：法鼓 文化，1997)，p. 129，注 31 所說的：「今日格魯派藏僧，開壇講經前所唸誦的『歸依發菩提心頌』即此。由此亦可看出此論對藏傳佛教影響之深遠。」

㊴動詞詞幹（vs）、動狀名詞（vn）、動狀形容詞（va）三者之間的關係
參《實用西藏語文法》，頁 193-199。
㊵及物動詞（vt）與不及物動詞（vi）
參《實用西藏語文法》，頁 199-201。
㊶連繫動詞（lv）
參《實用西藏語文法》，頁 202-210。

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་དང་པོའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༨༠ དང་༨༡

སྐྱེས་བུ་ས་མིན་ཆུ་མ་ཡིན། །མེ་མིན་རླུང་མིན་ནམ་མཁའ་མིན།

།རྣམ་ཤེས་མ་ཡིན་ཀུན་མིན་ན། །དེ་ལས་གཞན་ན་སྐྱེས་བུ་གང་། ། ༨༡

སྐྱེས་བུ་ཁམས་དྲུག་འདུས་པའི་ཕྱིར། །ཡང་དག་མ་ཡིན་ཇི་ལྟ་བར།

།དེ་བཞིན་ཁམས་ནི་རེ་རེ་ཡང་། །འདུས་ཕྱིར་ཡང་དག་ཉིད་དུ་མིན། ། ༨༢（《中觀寶鬘論》，I.81, 82）

རྣམ་བདེན་པ་ལ་དབྱེ་ན། གཟུང་འཛིན་གྲངས་མཉམ་པ། སྒོ་ང་ཕྱེད་ཚལ་པ། སྣ་ཚོགས་གཉིས་མེད་པ་དང་གསུམ་ཡོད།

རང་རིག་མི་འདོད་ཅིང་ཕྱི་དོན་བདེན་གྲུབ་ཏུ་འདོད་པའི་ཐེག་དམན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བའི་གང་ཟག་དེ་བྱེ་བྲག་སྨྲ་བའི་མཚ

ན་ཉིད། （《宗義寶鬘》，頁 12）

རང་རིག་དང་ཕྱི་དོན་གཉིས་ཀ་བདེན་ཞེན་གྱིས་ཁས་ལེན་པའི་ཐེག་དམན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བའི་གང་ཟག་དེ་མདོ་སྡེ་པའི་མ

ཚན་ཉིད། （《宗義寶鬘》，頁 20）

ཕྱི་དོན་ཁས་མི་ལེན་ཞིང་གཞན་དབང་བདེན་གྲུབ་ཏུ་འདོད་པའི་ནང་པའི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བའི་གང་ཟག་དེ་སེམས་ཙམ་པའི་

མཚན་ཉིད་དོ། ། （《宗義寶鬘》，頁 27）

སེམས་ཙམ་པ་གང་ཞིག དབང་ཤེས་ལ་རགས་པར་སྣང་བ་སྣང་བ་ལྟར་དུ་གྲུབ་པར་འདོད་པ་དེ་སེམས་ཙམ་རྣམ་བདེན་པ

འི་མཚན་ཉིད། （《宗義寶鬘》，頁 28）

སེམས་ཙམ་པ་གང་ཞིག དབང་ཤེས་ལ་རགས་པར་སྣང་བ་སྣང་བ་ལྟར་དུ་མ་གྲུབ་པར་འདོད་པ་དེ་སེམས་ཙམ་རྣམ་བརྫུན་

པའི་མཚན་ཉིད། （《宗義寶鬘》，頁 28）

རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཐ་སྙད་དུ་ཁས་ལེན་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྨྲ་བ་དེ། རང་རྒྱུད་པའི་མཚན་ཉིད། （《宗義寶鬘》，頁 37）

ཕྱི་དོན་ཁས་མི་ལེན་ཞིང་། རང་རིག་ཁས་ལེན་པའི་དབུ་མ་པ་དེ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པའི་མཚན་ཉིད།

（《宗義寶鬘》，頁 37）

རང་རིག་ཁས་མི་ལེན་ཞིང་།

ཕྱི་དོན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཁས་ལེན་པའི་དབུ་མ་པ་དེ་མདོ་སྡེ་སྤྱོད་པའི་དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པའི་མཚན་ཉིད།

（《宗義寶鬘》，頁 38）

རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཐ་སྙད་ཙམ་དུ་ཡང་མི་བཞེད་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྨྲ་བ་དེ་ཐལ་འགྱུར་བའི་མཚན་ཉིད།

（《宗義寶鬘》，頁 44）

㊷存在動詞（相當於英文的 there is/ are）

參《實用西藏語文法》，頁 210-212。

㊸所屬（具有）動詞（相當於英文的 has/ have）

參《實用西藏語文法》，頁 212-214。

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་ལྔ་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ།༩༢

དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གྱི་མཚན་ཉིད།

དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དེ་དག་གི །མཚན་ཉིད་མདོར་བསྡུས་མཁྱེན་པར་མཛོད།

།ཚོས་ཤེས་སྙིང་རྗེ་ཚུལ་ཁྲིམས་ལྡན། །ཉོན་མོངས་སེལ་བའི་ཤེས་རབ་ཅན། ། ༩༢

㊹助動詞

參《實用西藏語文法》，頁 214-235。

ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་རང་འགྲེལ་དུ་གནས་ལྔ་པའི་ཤོག་གྲངས་༤༤༢

ལས་ལས་འཇིག་རྟེན་སྣ་ཚོགས་སྐྱེས། ཞེས་བཤད་པ། ལས་དེ་དག་ཀྱང་ཕྲ་རྒྱས་ཀྱི་དབང་གིས་བསགས་པར་འགྱུར་གྱི།

ཕྲ་རྒྱས་མེད་པར་ནི་སྲིད་པ་མངོན་པར་འགྲུབ་པར་མི་ནུས་པ། དེའི་ཕྱིར། སྲིད་པའི་རྩ་བ་ཕྲ་རྒྱས་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱ།

（《俱舍論自釋》，頁 442）

㊺複合動詞

參《實用西藏語文法》，頁 235-246。

5.1.1.2. 名詞
參《實用西藏語文法》，頁 247-257。
㊻固有名詞
※單音節名詞
※多音節名詞
※帶有語尾助詞的名詞
㊼後有名詞
※動狀名詞
※派生名詞
※複合名詞
※所屬名詞
※能所名詞
※全分名詞
※總別名詞
5.1.1.3. 形容詞
參《實用西藏語文法》，頁 259-264。
㊽固有形容詞
※單音節形容詞
※多音節形容詞
※帶有語尾助詞的形容詞
㊾後有形容詞
※動狀形容詞
※指示形容詞
※所屬形容詞

5.1.1.4. 代名詞
參《實用西藏語文法》，頁 265-270, 280-292。
㊿指示代名詞
51人稱代名詞
52反身代名詞
53所屬代名詞
54關係代名詞

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་དང་པོའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༣༥

ཇི་སྲིད་ཕུང་པོར་འཛིན་ཡོད་པ། །དེ་སྲིད་དེ་ལས་ངར་འཛིན་ཡོད།

།ངར་འཛིན་ཡོད་ན་ཡང་ལས་ཏེ། །དེ་ལས་ཡང་ནི་སྐྱེ་བ་ཡིན། ། ༣༥

⑮不定代名詞

5.1.1.5. 疑問詞
參《實用西藏語文法》，頁 270-280。
⑯疑問詞
※疑問代名詞（who? what?）
※疑問形容詞（which?）
※疑問副詞（where? when? how? why?）

འཆིང་བ་རྣམས་གང་ཞེ་ན། འཆིང་བ་ནི་གསུམ་སྟེ། འཆིང་བ་འདོད་ཆགས་ཐམས་ཅད་དང་། འཆིང་བ་ཞེ་སྡང་དང་།

གཏི་མུག་ཐམས་ཅད་དོ། །（《俱舍論自釋》，頁 491）

ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་རང་འགྲེལ་དུ་གནས་བཞི་པའི་ཤོག་གྲངས་༣༠༨

ཡང་སེམས་ཅན་དང་སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་རྣམ་པ་མང་པོ་སྣ་ཚོགས་པ་བཤད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་སུས་བྱས་ཤེ་ན། སུས་ཀྱང་བློ་

སྔོན་དུ་བཏང་སྟེ་བྱས་པ་ནི་མེད་དོ། །འོན་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་ལས་ལས་འཇིག་རྟེན་སྣ་ཚོགས་སྐྱེས།

（《俱舍論自釋》，頁 306）

ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་རང་འགྲེལ་དུ་གནས་ལྔ་པའི་ཤོག་གྲངས་༤༤༣

ཕྲ་རྒྱས་དེ་དག་ཀྱང་དུ་ཞིག་ཅེ་ན། མདོར་བསྡུས་ན་དྲུག དྲུག་གང་ཞེ་ན། འདོད་ཆགས་དེ་བཞིན་ཁོང་ཁྲོ་དང་། ང་རྒྱལ་མ་

རིག་ལྟ་བ་དང་། ཐེ་ཚོམ་ཡིན།（《俱舍論自釋》，頁 442）

ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་རང་འགྲེལ་དུ་གནས་ལྔ་པའི་ཤོག་གྲངས་༤༩༡

ཅིའི་ཕྱིར་ཐལ་འགྱུར་བ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། ཐལ་འགྱུར་ཙམ་གྱིས་ཕྱི་རྒོལ་གྱི་རྒྱུད་ལ་བསྒྲུབ་བྱ་རྟོགས་པའི་རྗེས་དཔག་སྐྱེ་བར་འ

དོད་པས་ན་དེ་ལྟར་བརྗོད་པའི་ཕྱིར།（《宗義寶鬘》，頁 44）

ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་རང་འགྲེལ་དུ་གནས་ལྔ་པའི་ཤོག་གྲངས་༤༩༡

ཅིའི་ཕྱིར་གསུམ་པོ་ནི་འཆིང་བར་བཤད་ཅེ་ན།（《俱舍論自釋》，頁 491）

5.1.1.6. 數詞
參《實用西藏語文法》，頁 293-329。

⑰基數

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་ལྔ་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༨༤ དང་༨༥

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཚད་མེད་པ་ལ་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པ་ལ་དེའི་རྒྱུ་ཚད་མེད་པ་ལ་གོ་བར་བྱེད་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ

གལ་ཏེ་རྒྱུ་ནི་དེ་ཙམ་དུ། །ཚད་མེད་ཉིད་དུ་མ་མཐོང་ན།

།སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་ཚད་མེད་པ། །དེ་ལ་ཡིད་ཆེས་མི་འགྱུར་བས། ། ༨༤

དེ་ཕྱིར་སྐུ་གཟུགས་མཆོད་རྟེན་གྱི། །སྤྱན་སྔ་འམ་ཡང་ན་གཞན་དུའང་རུང་།

།ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ཉི་ཤུ་འདི། །ཉིན་གཅིག་ཙེ་ཡང་དུས་གསུམ་བརྗོད། ། ༨༥

⑱序數

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་ལྔ་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༤༠ ནས་༨༠

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ས་བཅུ།

ཇི་ལྟར་ཉན་ཐོས་ཐེག་པ་ལ། །ཉན་ཐོས་ས་ནི་བརྒྱད་བཤད་པ།

།དེ་བཞིན་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ས་བཅུའོ། ། ༤༠

དེ་དག་དང་པོ་རབ་དགའ་བ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དགའ་བྱེད་ཕྱིར།

།ཀུན་ཏུ་སྦྱོར་བ་གསུམ་སྤངས་ཤིང་། །དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་རིགས་སྐྱེས་ཕྱིར། ། ༤༡

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པའམ། །སྦྱིན་པའི་ཕ་རོལ་ཕྱིན་མཆོག་འགྱུར།

།འཇིག་རྟེན་ཁམས་ནི་བརྒྱ་གཡོ་ཞིང་། །འཛམ་གླིང་དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོར་འགྱུར། ། ༤༢

གཉིས་པ་དྲི་མ་མེད་ཅེས་བྱ། །ལུས་དང་ངག་དང་སེམས་ཀྱི་ལས།

།བཅུ་ཆར་དྲི་མ་མེད་པའི་ཕྱིར། །ངང་གིས་དེ་དག་ལ་གནས་ཕྱིར། ། ༤༣

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །ཚུལ་ཁྲིམས་ཕ་རོལ་ཕྱིན་མཆོག་འགྱུར།

།དཔལ་ལྡན་རིན་ཆེན་བདུན་གྱི་བདག །འགྲོ་ཕན་འཁོར་ལོས་སྒྱུར་བར་འགྱུར། ། ༤༤

ས་གསུམ་པ་ནི་འོད་བྱེད་པ། །ཡེ་ཤེས་ཞི་བའི་འོད་འབྱུང་ཕྱིར།

།བསམ་གཏན་མངོན་ཤེས་བསྐྱེད་པ་དང་། །འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་ཡོངས་ཟད་ཕྱིར། ། ༤༥

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །བཟོད་པའི་སྤྱོད་པ་ལྷག་པར་སྤྱོད།

།ལྷ་ཡི་དབང་ཆེན་མཁས་པ་སྟེ། །འདོད་པའི་འདོད་ཆགས་བཟློག་པ་ཡིན། ། ༤༦

བཞི་པ་འོད་འཕྲོ་ཅན་ཞེས་བྱ། །ཡང་དག་ཡེ་ཤེས་འོད་འབྱུང་ཕྱིར།

།བྱང་ཆུབ་ཕྱོགས་མཐུན་མ་ལུས་པ། །ཁྱད་པར་དུ་ནི་བསྒོམ་པའི་ཕྱིར། ། ༤༧

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །རབ་འཐབ་བྲལ་གནས་ལྷ་རྒྱལ་འགྱུར།

།འཇིག་ཚོགས་ལྟ་བ་རབ་འབྱུང་བ། །ཀུན་ནས་འཇོམས་བྱེད་མཁས་པ་ཡིན། ། ༤༨

ལྔ་པ་ཤིན་ཏུ་སྦྱང་དཀའ་བདུད། །ཀུན་གྱིས་ཤིན་ཏུ་ཐུབ་དཀའ་ཕྱིར།

།འཕགས་པའི་བདེན་སོགས་ཕྲ་མོའི་དོན། །ཤེས་ལ་མཁས་པ་འབྱུང་བའི་ཕྱིར། ། ༤༩

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །དགའ་ལྡན་གནས་ཀྱི་ལྷ་རྒྱལ་འགྱུར།

།མུ་སྟེགས་བྱེད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི། །ཉོན་མོངས་ལྟ་གནས་བཟློག་བྱེད་པ། ། ༥༠

དྲུག་པ་མངོན་ཕྱོགས་ཞེས་བྱ་སྟེ། །སངས་རྒྱས་ཆོས་ལ་མངོན་ཕྱོགས་ཕྱིར།

།ཞི་གནས་ལྷག་མཐོང་གོམས་པ་ཡིས། །འགོག་པ་ཐོབ་པས་རྒྱས་པའི་ཕྱིར། ། ༥༡

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །ལྷ་ཡི་རྒྱལ་པོ་རབ་འཕྲུལ་འགྱུར།

།ཉན་ཐོས་རྣམས་ཀྱིས་མི་འཕྲོག་པ། །ལྷག་པའི་ང་རྒྱལ་ཅན་ཞི་བྱེད། ། ༥༢

བདུན་པ་རིང་དུ་སོང་བ་སྟེ། །གྲངས་ནི་རིང་དུ་སོང་ལྡན་ཕྱིར།

།གང་ཕྱིར་སྐད་ཅིག་སྐད་ཅིག་ལ། །དེར་ནི་འགོག་ལ་སྙོམས་པར་འཇུག ། ༥༣

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །དབང་བསྒྱུར་ལྷ་ཡི་བདག་པོར་འགྱུར།

།འཕགས་པའི་བདེན་མཐོན་རྟོགས་པའི་ཕྱིར། །སློབ་དཔོན་ཁྱུ་མཆོག་ཆེན་པོར་འགྱུར། ། ༥༤

དེ་བཞིན་བརྒྱད་པ་གཞོན་ནུའི་ས། །མི་གཡོ་བ་སྟེ་མི་རྟོག་ཕྱིར།

།མི་གཡོ་དེ་བཞིན་ལུས་དང་ནི། །ངག་སེམས་སྤྱོད་ཡུལ་བསམ་མི་ཁྱབ། ། ༥༥

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །སྟོང་གི་བདག་པོ་ཚངས་པར་འགྱུར།

།དགྲ་བཅོམ་རང་སངས་རྒྱས་སོགས་ཀྱིས། །དོན་གཏན་འབེབས་ལ་འཕྲོག་པ་མེད། ། ༥༦

ས་དགུ་པ་ནི་ལེགས་པ་ཡི། །བློ་གྲོས་ཞེས་བྱ་རྒྱལ་ཚབ་བཞིན།

།གང་ཕྱིར་སོ་སོར་ཡང་དག་རིག །ཐོབ་པས་འདི་ལ་བློ་གྲོས་བཟང་། ། ༥༧

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །སྟོང་གཉིས་བདག་པོའི་ཚངས་པ་འགྱུར།

།སེམས་ཅན་བསམ་པ་དྲིས་པ་ལ། །དགྲ་བཅོམ་སོགས་ཀྱིས་འཕྲོག་པ་མེད། ། ༥༨

བཅུ་པ་ཆོས་ཀྱི་སྤྲིན་ཡིན་ཏེ། །དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཆར་འབེབས་ཕྱིར།

།བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སངས་རྒྱས་ཀྱིས། །འོད་ཟེར་དབང་གིས་དབང་བསྐུར་ཕྱིར། ། ༥༩

དེ་ཡི་རྣམ་པར་སྨིན་པས་ན། །གནས་གཙང་ལྷ་ཡི་བདག་པོར་འགྱུར།

།བསམ་ཡས་ཡེ་ཤེས་ཡུལ་གྱི་བདག །དབང་ཕྱུག་ཆེན་པོ་མཆོག་ཡིན་ནོ། ། ༦༠

དེ་ལྟར་བཅུ་པོ་དེ་དག་ནི། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ས་བཅུར་བསྒྲགས།

㊾其他用法
※表示數目的單詞
※分配
※倍數
※分數
※次數
※與數詞配合使用的單位名
※數詞在句中的詞序

5.1.1.7. 副詞

參《實用西藏語文法》，頁 331-350。
⑥⓪固有副詞
⑥①後有副詞
※時間副詞
※場所副詞
※狀態副詞
⑥②相當於梵文接頭詞（prefix）的狀態副詞
⑥③否定副詞 mi 和 ma

5.1.1.8. 接續詞
參《實用西藏語文法》，頁 351-353。
⑥④接續詞

ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་རང་འགྲེལ་དུ་གནས་ལྔ་པའི་ཤོག་གྲངས་༤༥༩

ཡང་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་གཞན་དུ་ཀུན་ཏུ་སྦྱོར་བ་ཐ་མའི་ཆ་དང་མཐུན་རྣམ་ལྔ་གསུངས་ཏེ། འདི་ལྟ་སྟེ། འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བ་དང་། ཚུལ་ཁྲིམས་དང་བརྟུལ་ཞུགས་མཆོག་ཏུ་འཛིན་པ་དང་། ཐེ་ཚོམ་དང་། འདོད་པ་ལ་འདུན་པ་དང་། གནོད་སེམས་སོ། །（《俱舍論自釋》，頁 489）

5.1.1.9. 感嘆詞
參《實用西藏語文法》，頁 355-358。
⑥⑤感嘆詞

5.1.2. 五大助詞
5.1.2.1. 格助詞
5.1.2.1.1. 絕對格
參《實用西藏語文法》，頁 363-365。
⑥⑥表達主格（N）
⑥⑦表達受格（Ac）
⑥⑧表達呼格（V）
⑥⑨取代連結助詞（dang）
⑦⓪表達同位格（aposition, ap）

5.1.2.1.2. 邏義格助詞
參《實用西藏語文法》，頁 371-393。
⑦①表達受格（Ac）
參《實用西藏語文法》，頁 372-376, 384-387。

⑫表達為格（D）
參《實用西藏語文法》，頁 376-378, 387-388。
⑬表達處格（LL, ML, TL）
參《實用西藏語文法》，頁 378-381, 382-384, 388-393。
⑭表達主題（theme）
⑮表達主格（N）——用在基本句型三的 sc 中。

ཀུན་མཁྱེན་དཀོན་མཆོག་འཇིགས་མེད་དབང་པོས་མཛད་པའི་ས་ལམ་གྱི་རྣམ་བཞག་གི་ཤོག་གྲངས་༥༨ ཡིག་ཕྲེང་༡༥

སྐྱེས་བུ་གསུམ་གྱི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་དེ་དག་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བའི་ཚུལ་ཡང་ཡོད་དེ། དེ་ཡང་དལ་འབྱོར་རྙེད་དཀའ་ཞིང་དོན་ཆེ་བ་དང་། དེ་ཉིད་རིང་དུ་མི་གནས་པར་འདོར་བའི་ཚུལ་བསམ་སྟེ་ཚེ་འདིའི་སྣང་ཞེན་ལོག་ནས་ཕྱི་མ་དོན་གཉེར་གྱི་བསམ་པ་ལ་བཙོས་མིན་གྱི་མྱོང་བ་ཐོན་པ་ན་སྐྱེས་བུ་ཆུང་ངུ་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་ལམ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པ་ཡིན་ཞིང་། དེའི་འོག་ཏུ་འཁོར་བའི་ཕུན་ཚོགས་མཐའ་དག་མེ་འབར་བའི་འོབས་ལྟར་མཐོང་ནས་དེ་ལས་ཐར་འདོད་ཀྱི་བློ་ལ་བཙོས་མིན་གྱི་མྱོང་བ་ཐོན་པ་ན་སྐྱེས་བུ་འབྲིང་གི་ལམ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པ་ཞེས་བྱའོ། །དེའི་འོག་ཏུ་རང་ཉིད་ཀྱིས་འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བའི་ཐར་པ་ཞིག་ཐོབ་ཀྱང་སྐྱོན་ཕྱོགས་རེ་བ་ཟད་པ་དང་། ཡོན་ཏན་ཕྱོགས་རེ་བ་ཙམ་ཐོབ་པ་ཡིན་པས་རང་དོན་མ་རྫོགས་པར་མ་ཟད། གཞན་དོན་ཡང་ཉི་ཚེ་བར་ཟད་ཅིང་རང་དོན་ཙམ་ལ་དམིགས་པ་ནི་དུད་འགྲོ་དང་ཡང་ཐུན་མོང་བར་ཤེས་ནས་སེམས་ཅན་གཞན་གཏན་གྱི་བདེ་བ་ལ་འགོད་པའི་ཆེད་དུ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་གོ་འཕང་གཙོ་བོར་དོན་གཉེར་གྱི་བསམ་པ་ལ་བཙོས་མིན་གྱི་མྱོང་བ་ཐོན་པ་ན་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་ལམ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པ་ཡིན་ནོ། །（《地道建立》，頁 56）

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་ལྔ་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༨༤

བློ་སྦྱོང་གི་ཁུངས་ལུང་།

སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་སྡིག་བཞིན་ཕངས། །བདག་ལ་དེ་དག་ཆེས་ཕངས་ཤོག

།བདག་ལ་དེ་དག་སྡིག་སྨིན་ཅིང་། །བདག་དགེ་མ་ལུས་དེར་སྨིན་ཤོག（《中觀寶鬘論》，頁 V.84）

ལམ་རིམ་ཆེན་མོའི་ཤོག་གྲངས་༡༥༠ ཡིག་ཕྲེང་༡༠

ལས་གསོག་པ་དེ་ཡང་གཉིས་ཏེ། ཚོར་བ་བདེ་བའི་དོན་དུ་གསོག་པ་དང་། ཚོར་བ་བཏང་སྙོམས་ཀྱི་ཕྱིར་གསོག་པའོ། །

དང་པོ་ལ་གཉིས་ཏེ། གཟུགས་སྒྲ་ལ་སོགས་པའི་འདོད་པའི་ཡོན་ཏན་སྤྱད་པ་ལས་བྱུང་བའི་བདེ་བ་དང་།ཁ་ཕྱིར་བལྟའི་

བདེ་བ་དེ་ལ་ཆགས་པ་ལོག་ནས། ཏིང་ངེ་འཛིན་ལས་སྐྱེས་པའི་ཚོར་བ་བདེ་བའི་དོན་དུ་ལས་གསོག་པའོ། །དེ་ལ་དང་པོ་

ལ་གཉིས་ལས། གཙོ་བོར་མ་ཤི་ཙམ་ཚུན་ཆོད་ཀྱི་ཚེ་འདིའི་བདེ་བའི་ཕྱིར་དུ་དམིགས་ན་ནི་བསོད་ནམས་མ་ཡིན་པའི་ལས་

གསོག་ལ། འཇིག་རྟེན་ཕྱི་མའི་འདོད་པའི་བདེ་བ་ལ་གཙོ་བོར་དམིགས་ན་ནི་བསོད་ནམས་ཀྱི་ལས་གསོག་གོ ཏིང་ངེ་

འཛིན་ལས་སྐྱེས་པའི་ཚོར་བའི་བདེ་བ་ལ་གཙོ་བོར་དམིགས་ན་ནི། བསམ་གཏན་གསུམ་པ་མན་ཆད་ནས་དང་པོའི་བར་དུ་

སྐྱེ་བའི་མི་གཡོ་བའི་ལས་གསོག་ལ། འདོད་པ་ལ་ཡང་ཆགས་པ་ལོག་ཅིང་ཚོར་བའི་བདེ་བས་ཀྱང་ཡིད་སུན་ནས་ཚོར་བ་

བཏང་སྙོམས་པའི་དོན་དུ་ལས་འདུ་བྱེད་ན་ནི་བསམ་གཏན་བཞི་པ་ནས་སྲིད་རྩེའི་བར་དུ་སྐྱེ་བའི་མི་གཡོ་བའི་ལས་གསོག་

སྟེ། སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱི་དགོངས་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་རིགས་པས་སྲིད་པ་མཐའ་དག་ལ་ཞེན་པ་ལོག་ནས་ཐར་པའི་

ཕྱིར་དུ་སྒོ་གསུམ་དགེ་བ་ལ་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་ན་འཁོར་བ་ལ་ཇི་རིང་དང་ཐར་པ་ལ་ཇི་ཉེར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །

（《廣論》，頁 240）

༡ འགྲོ་བ་ལ་ཕན་པའི་ཆེད་དུ་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག།

༄༅།། །།སྐྱབས་འགྲོ་སེམས་བསྐྱེད་བཞུགས་སོ།།

སངས་རྒྱས་ཆོས་དང་ཚོགས་ཀྱི་མཆོག་རྣམས་ལ། །བྱང་ཆུབ་བར་དུ་བདག་ནི་སྐྱབས་སུ་མཆི།

།བདག་གིས་སྦྱིན་སོགས་བགྱིས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱིས། །འགྲོ་ལ་ཕན་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག །

སངས་རྒྱས་ཆོས་དང་ཚོགས་ཀྱི་མཆོག་རྣམས་ལ། །བྱང་ཆུབ་བར་དུ་བདག་ནི་སྐྱབས་སུ་མཆི།

།བདག་གིས་ཆོས་མཉན་བགྱིས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱིས། །འགྲོ་ལ་ཕན་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་འགྲུབ་པར་ཤོག །

5.1.2.1.3. 作具格助詞

參《實用西藏語文法》，頁 394-406。

⑯表達作者（agent）——用於基本句型二的 s 中。

參《實用西藏語文法》，頁 394-399。

⑰表達方法（means）——以，用

參《實用西藏語文法》，頁 399-400。

⑱表達主題（theme）——就……而言
參《實用西藏語文法》，頁 400-402。
⑲表達狀態（manner）——……地
參《實用西藏語文法》，頁 402-404。
⑳表達比較（comparison）——使用 pas/ bas 的形式，被比較者置於 pas/ bas 之前。
參《實用西藏語文法》，頁 404-406。

5.1.2.1.4. 從格助詞
參《實用西藏語文法》，頁 406-416。
㉑表達來源（source）——從……。
參《實用西藏語文法》，頁 407-408。
㉒表達比較（comparison）——nas 通常用於最高級而 las 通常用於比較級。
參《實用西藏語文法》，頁 409-412。
㉓表達略攝（abbreviate）——常用「A nas B G bar du」（從 A 乃至 B）的形式。
參《實用西藏語文法》，頁 412。
㉔表達方法（means）——以，用。
參《實用西藏語文法》，頁 413。
㉕表達引用（quotation）——常用「人或書名 nas/las 話語或內容 ces/ zhes/ shes gsungs/ bshad/ smras」的形式。
參《實用西藏語文法》，頁 413-414。
㉖表達分離（separation）——通常後面會伴隨否定，表達「除了……之外就沒有了；只有……」
參《實用西藏語文法》，頁 415-416。

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་གསུམ་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༡༢ དང་༡༣

སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་གཟུགས་སྐུ་འདིར། །བསོད་ནམས་ཚོགས་ལས་བྱུང་བ་སྟེ།

།ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ནི་མདོར་བསྡུ་ན། །རྒྱལ་པོ་ཡེ་ཤེས་ཚོགས་ལས་བྱུང་། ། ༡༢

དེ་ལྟ་བས་ན་ཚོགས་འདི་གཉིས། །སངས་རྒྱས་ཉིད་ནི་འཐོབ་པའི་རྒྱུ།

།དེ་ལྟར་མདོར་ན་བསོད་ནམས་དང་། །ཡེ་ཤེས་འདི་ནི་རྟག་བསྟེན་མཛོད། ། ༡༣

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་དང་པོའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༢༡

མི་དགེ་བ་ལས་སྡུག་བསྔལ་ཀུན། །དེ་བཞིན་ངན་འགྲོ་ཐམས་ཅད་དོ།

།དགེ་ལས་བདེ་འགྲོ་ཐམས་ཅད་དང་། །སྐྱེ་བ་ཀུན་ཏུ་བདེ་བ་དག ། ༢༡

5.1.2.1.5. 屬格助詞

參《實用西藏語文法》，頁 366-371。

⑰表示「所屬」

參《實用西藏語文法》，頁 366-367。

⑱表示「同位格」

參《實用西藏語文法》，頁 367-370。

5.1.2.2. 一般助詞

參《實用西藏語文法》，頁 417-454。

⑲語尾助詞 pa, po, ba, bo, ma, mo

參《實用西藏語文法》，頁 418-421。

※名詞或形容詞構詞的一部分

※使 vs 形成 vn 或 va

※表達名詞的性別——pa, po, ba, bo 表達陽性而 ma, mo 表達陰性

※表達所有者——具有……者

※使除了 gcig「一」以外的基數變成序數

⑳不定助詞 cig, zhig, shig——相當於英文的不定冠詞 a/an

參《實用西藏語文法》，頁 425-427。

㉑副助詞（詞性如副詞但詞序如格助詞的助詞）tsam, kho na, sha stag, ’ba’ zhig, gcig pu

參《實用西藏語文法》，頁 428-431。

㉒終助詞

※完結助詞 go, ngo, do, no, bo, mo, ’o, ro, lo, so, to

參《實用西藏語文法》，頁 431-434。

※疑問助詞 gam, ngam, dam, nam, bam, mam, ’am, ram, lam, sam, tam 或 ce na, zhe na, she na

參《實用西藏語文法》，頁 434-440。

※命令助詞 cig, zhig, shig

參《實用西藏語文法》，頁 440-443。

㉓多數助詞 dag, rnams, tsho, cag

參《實用西藏語文法》，頁 443-445。

㉔強調助詞 ni

參《實用西藏語文法》，頁 445-448。

㉕嚴攝助詞 kyang, ’ang, yang

參《實用西藏語文法》，頁 448-450。

⑯連結助詞 dang
參《實用西藏語文法》，頁 450-452。
⑰帶餘助詞 te, ste, de
參《實用西藏語文法》，頁 452-454。

5.1.2.3. 接續助詞（參㉘複句）
參《實用西藏語文法》，頁 139-145, 455-479。
※固有的接續助詞
參《實用西藏語文法》，頁 455-458。
※格助詞轉用的接續助詞
參《實用西藏語文法》，頁 458-472。
※一般助詞轉用的接續助詞
參《實用西藏語文法》，頁 473-479。

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་གསུམ་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༩༢ ནས་༩༧ གྱི་བར་དུའོ།

མངོན་ཤེས་དྲུག་རེ་རེ་ཐོབ་པའི་རྒྱུ།

མཆོད་རྟེན་མར་མེ་ཕྲེང་བ་དང་། །མུན་ཁུང་དག་ཏུ་སྒྲོན་མེ་དང་།

།མར་མེ་འབྲུ་མར་སྦྱིན་པ་ཡིས། །ལྷ་ཡི་མིག་ནི་ཐོབ་པར་འགྱུར། ། ༩༢

མཆོད་རྟེན་མཆོད་པར་རོལ་མོ་དང་། །དྲིལ་བུ་དག་ནི་ཕུལ་བ་དང་།

།དུང་དང་རྔ་ནི་རབ་ཕུལ་བས། །ལྷ་ཡི་རྣ་བ་ཐོབ་པར་འགྱུར། ། ༩༣

གཞན་གྱི་འཁྲུལ་པ་མི་གླེང་ཞིང་། །ཡན་ལག་ཉམས་པ་རྣམས་མི་བརྗོད།

།སེམས་ནི་རྗེས་སུ་བསྲུངས་པས་ནི། །གཞན་གྱི་སེམས་ནི་ཤེས་པ་ཐོབ། ། ༩༤

ལྷམ་དང་བཞོན་པ་སྦྱིན་པ་དང་། །ཉམ་ཆུང་བཀུར་བ་བྱས་པ་དང་།

།བཞོན་པས་བླ་མ་བཀུར་བ་ཡིས། །མཁས་པས་རྫུ་འཕྲུལ་ཐོབ་པར་འགྱུར། ། ༩༥

ཆོས་ཀྱི་ཆེད་དང་དེ་བཞིན་དུ། །ཆོས་གཞུང་དོན་དང་དྲན་པ་དང་།

།ཆོས་ཀྱི་སྦྱིན་པ་དྲི་མེད་པས། །ཚེ་རབས་དྲན་པ་ཐོབ་པར་འགྱུར། ། ༩༦

དངོས་རྣམས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར། །ཡང་དག་ཇི་བཞིན་ཡོངས་ཤེས་པས།

།མངོན་ཤེས་དྲུག་པ་ཟག་པ་ཀུན། །ཟད་པ་མཆོག་ནི་ཐོབ་པར་འགྱུར། ། ༩༧

ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་རང་འགྲེལ་དུ་གནས་ལྔ་པའི་ཤོག་གྲངས་༤༩༡

ཡུལ་གཞན་དུ་བགྲོད་པར་བྱ་བ་ལ་བར་ཆད་བྱེད་པ་ནི་གསུམ་ཡོད་དོ། །འགྲོ་མི་འདོད་པ་དང་།

ལམ་གཞན་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱིར་ལམ་ནོར་བ་དང་། ལམ་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བའོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཐར་པ་བགྲོད་པར་བྱ་བ་ལ་ཡང་

གསུམ་པོ་དེ་དག་ཉིད་བར་ཆད་བྱེད་དེ། དེ་ལ་འཇིག་ཚོགས་ལ་ལྟ་བས་ནི་ཐར་པས་སྐྲག་པར་གྱུར་པས་འགྲོ་མི་འདོད་པར་

འགྱུར་རོ། །ཚུལ་ཁྲིམས་དང་བརྟུལ་ཞུགས་མཆོག་ཏུ་འཛིན་པས་ནི་ལམ་གཞན་ལ་ཡང་དག་པར་བརྟེན་པའི་ཕྱིར་ལམ་ནོར་

བར་འགྱུར་རོ། །ཐེ་ཚོམ་གྱིས་ནི་ལམ་ལ་ཐེ་ཚོམ་ཟ་བར་འགྱུར་ཏེ། （《俱舍論自釋》，頁 491）

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་གཉིས་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༡༡

དེ་བཞིན་སྒྱུ་འདྲའི་འཇིག་རྟེན་ལ། །སྐྱེ་དང་འཇིག་པ་ཉིད་སྣང་ཡང་།

།དམ་པའི་དོན་དུ་སྐྱེ་བ་དང་། །འཇིག་པ་ཉིད་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། ། ༡༡（《中觀寶鬘論》，II.11）

ཙོང་ཁ་པས་མཛད་པའི་ལམ་རིམ་འབྲིང་གི་ཤོག་གྲངས་༣༠༨ ཡིག་ཕྲེང་༡༡

དེ་ལྟར་ན་སྐྱེས་པ་དང་བུད་མེད་སོགས་གང་ཟག་དང་། གཟུགས་ཚོར་སོགས་ཆོས་ཀྱི་སྤྲོས་པ་ལ་བདེན་པར་འཛིན་པའི་མ་

རིག་པ་ནི་བདག་མེད་པའི་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལྟ་བ་རྙེད་ནས་དེ་བསྒོམས་པས་ལྡོག་ལ། དེ་ལོག་ན་བདེན་འཛིན་གྱི་ཡུལ་

ལ་དམིགས་ནས་སྡུག་མི་སྡུག་སོགས་ཀྱི་མཚན་མ་སྒྲོ་འདོགས་པའི་ཚུལ་མིན་ཡིད་བྱེད་ཀྱི་རྣམ་རྟོག་ལྡོག་གོ །དེ་ལོག་ན་

འཇིག་ལྟའི་རྩ་བ་ཅན་གྱི་ཆགས་སོགས་ཉོན་མོངས་གཞན་རྣམས་ལྡོག་གོ །དེ་ལོག་ན་དེས་ཀུན་ནས་བསླང་བའི་ལས་ལྡོག

གོ །དེ་ལོག་ན་ལས་ཀྱིས་འཕངས་པའི་འཁོར་བར་རང་དབང་མེད་པར་སྐྱེ་བ་ལྡོག་པས་ཐར་པ་འཐོབ་པོ་སྙམ་དུ་ངེས་པ་

བརྟན་པོ་བསྐྱེད་ལ། དེ་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་ཕུ་ཐག་ཆོད་པར་བཙལ་ཏེ། རྩ་ཤེས་ལས། ལས་དང་ཉོན་མོངས་ཟད་

པས་ཐར། །ལས་དང་ཉོན་མོངས་རྣམ་རྟོག་ལས། །དེ་དག་སྤྲོས་ལས་སྤྲོས་པ་ནི། །སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱིས་འགག་པར་འགྱུར། །

ཞེས་སོ། ། （《菩提道次第略論》，頁 308）

5.1.2.4. 引號助詞

參《實用西藏語文法》，頁 481-487。

⑱引號助詞

ལམ་རིམ་འབྲིང་གི་ཤོག་གྲངས་༣༣༧

གཉིས་སུ་ཕྱེ་བ་གཉིས་ནི་ཐ་དད་པ་དགོས་པས་ཐ་དད་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན། འདི་ལ་སྔ་རབས་པ་མང་པོ་༡བུམ་པ་དང་སྣམ་བུ་ལྟ་བུ་ངོ་བོ་ཐ་དད་པ་དང་༢བྱས་པ་དང་མི་རྟག་པ་ལྟ་བུ་ངོ་བོ་གཅིག་ལ་ལྡོག་པ་ཐ་དད་པ་གཉིས་ནི་ཐ་དད་ཀྱི་གཉིས་ཀ་དངོས་པོ་ཡིན་ལ། ༣གང་རུང་གཅིག་དངོས་པོར་མེད་པའི་ཐ་དད་ནི་གཅིག་པ་བཀག་པའི་ཐ་དད་དེ། ཐ་དད་གསུམ་ཡོད་པས་བདེན་གཉིས་ནི་གཅིག་པ་བཀག་པའི་ཐ་དད་དུ་སྨྲ་ལ། ཁ་ཅིག་ནི་དེ་གཉིས་ངོ་བོ་གཅིག་ལ་ལྡོག་པ་ཐ་དད་དུ་འདོད་དོ། །དབུ་མ་སྣང་བ་ལས་བདག་གཅིག་པའི་འབྲེལ་བ་ནི། དངོས་པོར་མེད་པ་ལའང་མི་འགལ་བར་གསུངས་པ་ལྟར་ལེགས་པས་ཐ་དད་ཀྱི་གཉིས་ཀ་དངོས་པོར་མེད་པ་དང་། གང་རུང་གཅིག་དངོས་པོར་མེད་པ་གཉིས་ཆར་ལའང་ངོ་བོ་གཅིག་ལ་ལྡོག་པ་ཐ་དད་མི་འགལ་ལོ། །（《菩提道次第略論》，頁 337）

5.1.2.5. 傳聞助詞

參《實用西藏語文法》，頁 489-490。

⑲傳聞助詞 ce’o, zhe’o, she’o, zer, grag, lo, zer skad, zer lo

སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་མཛད་པའི་ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་དུ་ལོ་ཞེས་པ་དང་གྲག་ཞེས་པ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཚིགས་བཅད་རྣམས་འདི་ལྟ་སྟེ།

༡ གནས་དང་པོའི་ཤོ་ལོ་ཀ་གསུམ་པ།

།ཆོས་རྣམས་རབ་ཏུ་རྣམ་འབྱེད་མེད་པར་ཉོན་མོངས་རྣམས།

།གང་ཕྱིར་ཉེ་བར་ཞི་བར་བྱ་བའི་ཐབས་མེད་ལ།

།ཉོན་མོངས་པས་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་སྲིད་མཚོ་འདིར་འཁྱམས་ཏེ།

།དེ་བས་དེ་ཕྱིར་འདི་ནི་སྟོན་པས་གསུངས་སོ་ལོ། །

若離擇法定無餘，能滅諸惑勝方便，由惑世間漂有海，因此傳佛說對法。（T29，1b）

༢ གནས་དང་པོའི་ཤོ་ལོ་ཀ་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་པའི་ཚིག་རྐང་དང་པོ་གཉིས།

།བུ་ག་ནམ་མཁའི་ཁམས་ཞེས་བྱ། །སྣང་དང་མུན་པ་དག་ཡིན་ལོ། །

空界謂竅隙，傳說是明暗。（T29，6c）

༣ གནས་དང་པོའི་ཤོ་ལོ་ཀ་བཞི་བཅུ་ཞེ་གསུམ་པའི་ཚིག་རྐང་དང་པོ་གཉིས།

།གང་ཕྱིར་བར་དུ་ཆོད་པ་ཡིན། །གཟུགས་ནི་མཐོང་བ་མིན་ཕྱིར་ལོ། །

傳說不能觀，彼障諸色故。（T29，10c）

༤ གནས་གཉིས་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་དང་པོའི་ཚིག་རྐང་དང་པོ་གཉིས།

།ལྔ་པོ་རྣམས་ནི་དོན་བཞི་ལ། །དབང་བྱེད་བཞི་རྣམས་གཉིས་ལ་ལོ། །

傳說五於四，四根於二種。（T29，13b）

༥ གནས་གསུམ་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་པའི་ཚིག་རྐང་དང་པོ།

།འདི་ནི་གནས་སྐབས་པར་འདོད་ལོ། །

傳許約位說。（T29，48c）

༦ གནས་བཞི་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་གསུམ་བཅུ་སོ་གཅིག་གི་ཚིག་རྐང་དང་པོ་གསུམ།

།གལ་ཏེ་ཐམས་ཅད་བསྡམས་ཡིན་ན། །སྣ་གཅིག་སྤྱོད་སོགས་ཇི་ལྟ་བུ།

།དེ་སྲུང་བ་ལའང་གསུངས་ཞེས་གྲག །

若皆具律儀，何言一分等，謂約能持說。（T29，76a）

༧ གནས་ལྔ་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་གསུམ་བཅུ་སོ་བདུན་པ།

།ཆུ་བོ་སྦྱོར་བའང་དེ་བཞིན་དུ། །ལྟ་རྣམས་གསལ་ཕྱིར་ལོགས་ཤིག་བསྟན།

།ཟག་པར་མ་ཡིན་གྲོགས་མེད་རྣམས། །འདོག་པའི་རྗེས་སུ་མི་མཐུན་ལོ། །

瀑流軛亦然，別立見利故，見不順住故，非於漏獨立。（T29，107c）

6. 句法篇
6.1. 散文
6.2. 詩偈

7. 片語篇
དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་བཞི་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༩༠

ཉན་ཐོས་ཐེག་པ་དེ་ལས་ནི། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྨོན་ལམ་དང་།

།སྤྱོད་པ་ཡོངས་བསྔོ་མ་བཤད་དེས། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔར་ག་ལ་འགྱུར། ། ༩༠

དབུ་མ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ལེའུ་བཞི་པའི་ཤོ་ལོ་ཀ་༩༨

བརྡ་སྤྲོད་པ་དག་ཇི་ལྟ་བུར། །ཡི་གེ་ཕྱི་མོ་ཀློག་འཇུག་ལྟར།

།དེ་བཞིན་སངས་རྒྱས་གདུལ་བྱ་ལ། །ཇི་ཙམ་བཟོད་པའི་ཆོས་སྟོན་ཏོ། ། ༩༨

參考書目
網路資訊
附錄
※助詞使用形式表
詞彙表
文法索引
索引